

2026/2

irodalom - művészet

OPUS

TARTALOM

Opus 100 – Beszédek

Nagy Koppány Zsolt: <i>Százszámra mért irodalmi lapöröm</i>	3
Szabó Zoltán Attila: „ <i>Légy, mint a szirtfok...</i> ”	6
Böszörményi Zoltán: <i>Opus – a kortárs magyar irodalom hangja a Felvidéken</i>	8
Kürti László: <i>Opus év-konverziója, avagy mennyi az annyi</i>	10
Petőcz András: <i>Váltófutás – a staféta átadása</i>	12
Kovács Balázs: <i>Megyünk tovább, előre</i>	13

Betűösvény

Tóth László: <i>A zsebkendő állatkái</i> (mese)	15
Kiss Judit Ágnes: <i>Este</i> (vers)	21
Kertész Erzszi: <i>Alvászavar</i> (ifjúsági novella)	22
Z. Németh István: <i>Cini és Pocak</i> (részletek egy készülő mesekönyvből)	28
Lackfi János: <i>Erdők népe, Mafla baromfi, Csillár-hintáztató, Kemény legény</i> (versek)	37
Király Anikó: <i>Január 6.</i> (mese)	41
M. Kácsor Zoltán: <i>Az Alvilág kulcsa</i> (részlet egy készülő ifjúsági regényből)	44
Fellinger Károly: <i>Körtánc, Teknőc Áron, Bákász, Bákász, ne ijesztgess, Repülő-szőnyegen, Kacsatánc, Szamár, tüsszents aranyat!, Híres horgász</i> (versek)	50
Benkő Timea: <i>Bosszúálló boszorkányliba</i> (mese)	55
F. Nagy Gábor: <i>Tengeri társaság</i> (limerickek)	57
Szárász Pál: <i>Nyuszi, a fodrász</i> (vers)	60
Gyökeres Kinga: <i>A krakkói kiskakas</i> (mese)	61

Színpad

Fülöp Antal: <i>Kiskigyó</i> (Egyfelvonásos mesejáték Kovács Magda <i>Kiskigyó</i> című meséje alapján)	64
---	----

Láthatár

Jana Bodnárová: <i>Kutyák</i> (Tóth Ozsvald Zsuzsanna fordítása)	71
--	----

Gondolattűhely

Molnár Kantner Éva: <i>Az „eljátszott” gyermekirodalom</i> (esszé)	75
Nógrádi Gábor: <i>Lázadó ifjúsági irodalom</i> (esszé)	78

Könyvek között

Tamási Orosz János: „ <i>...vágyaikból hegyezett meseceruzáikkal...</i> ” (Ravasz József versei ürügyén a gyerekkönyvekről)	81
Juhász Kornélia: <i>Versfagyi füstezüst hókompóttal</i> (Z. Németh István Csetlibotli című kötetéről)	84
Bíró Szabolcs: <i>Mary Pope Osborne: Csodakunyhó-sorozat</i>	87
Kovács Jolánka: <i>Kötet születik – versekkel, mesékkel, illusztrációkkal</i>	89

Küszöb

Dávid Dóra: <i>Ha a polc mesélni tudna...</i> (mese)	93
Kalina Krisztina: <i>Mindy titka</i> (mese)	95

Műterem

Miglinczi Éva: <i>A mátyusföldi szivárványlovag</i> (A 60 éves Takács János illusztrációinak világa).....	98
---	----

A SZMÍT és a szerkesztőség hírei	99
--	----

Lapszámunk szerzői	100
--------------------------	-----

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

Hodossy Gulya Koncsol László meg nem élt 90. születésnapjára írt verse – Neszméri Tünde Fiala Ilona 70. születésnapja alkalmából írt köszöntője – Balázs F. Attila *Börtönben fogsz megrohadni* c. regényrészlete – Bíró József, Farkas Arnold Levente, Sajtos Orsi, Parragi Eszter, Szandra Viola, Szeder Réka versei – Abafáy-Deák Csillag, Fiala Ilona, Tóth N. Katalin novellái – Nagy Erika interjúja Csáky Pállal – Halmai Tamás recenziója Balázs F. Attila *Minimál* c. kötetéről – Fellingner Károly *Gályák Imbrium tengerén (Talamon Alfonz meg nem élt 60. születésnapjára)* c. esszéje – Tóth László *Aki szüntelen kimosolygott az írásaiból* – Samuel Borkopfnek, *Talamon Alfonz meg nem élt hatvanadik születésnapja alkalmából* c. esszéje

A lap elérhető a következő helyszíneken:

Budapest: Írók Boltja, Andrásy út 45.

Dunaszerdahely: Molnár Könyv, Vámbéry tér 14/55

Dunaszerdahely: NFG Klub, Bartók B. korzó 788/1

Érsekújvár: Kultúra Könyvesbolt, Mihály bástya 4.

Fülek: Városi könyvtár, Fő u. 14.

Galánta: Molnár Könyv, Fő u. 918/2

Ipolyság: Litera Könyvesbolt, Janko Král' utca 46/27

Kassa: Rovás Művészetek Háza, Kmeťova 34.

Királyhelme: Bodrogközi Magyar Közösség Háza, Fő utca 787/87

Királyhelme: Regionális könyvtár, Fő utca 72.

Komárom: Diderot Könyvesbolt, Lúdpiac tér 4810.

Nagykapos: Magyar Közösségi Ház, Csepely 64.

Pozsony: ArtForum, Kozia 611/20

Vágsellye: Molnár Könyv, Dolná 524/1

Zselíz: Magyar Ház, Schubert u. 26.

18. évfolyam / ročník, 2. szám / číslo 2
(április / apríl)

Felelős kiadó / Zodpovedný vydavateľ:

Hodossy Gyula

Főszerkesztő / Šéfredaktor: **Kovács Balázs**

(szerkesztoseg.opus@gmail.com)

Főmunkatárs / Hlavný spolupracovník:

Tamási Orosz János

Vezető szerkesztő / Hlavný editor: **Angyal Sándor**

(angyal.opus@gmail.com)

Szerkesztő, olvasószerkesztő / Redaktor, korektúra:

Petrik Viktória (petrik.viktoria.opus@gmail.com)

Tanácsadó testület / Poradný zbor:

Balázs F. Attila, Hoga György, Lackfi János

Tördelés és nyomdai előkészítés / Sadzba

a predtlačová príprava: **Rácz Éva**

Szerkesztőség / Redakcia: Duna Palota,

Galantská c. 658/2F, 1. e. 5, 92901 Dunajská Streda

Nyomta / Tlač: **PRESS GROUP, s.r.o.,**

Banská Bystrica

Megjelent 2026 áprilisában 700 példányban. / Vyšlo

v apríli 2026. Nákklad 700 ks. Regisztrációs szám /

Registračné číslo: EV 5895/20. ISSN: 1338-0265

Kiadó / Vydavateľ: Szlovákiai Magyar Írók Társasága

/ Spoločnosť maďarských spisovateľov na Slovensku.

Palác Duna, Galantská c. 658/2F, 92901 Dunajská

Streda. IČO 30806372

www.opus-folyoirat.sk

www.szmit.sk

www.facebook.com/Opus.irodalmi.folyoirat

Ingyenes / Nepredajné

i r o d a l o m – m ű v é s z e t

OPUS

MEGJELENIK KÉTHAVONTA

Kiadja a Szlovákiai Magyar Írók Társasága

Tel: +421/911 239 479

Megjelent a Szlovák Köztársaság Kisebbségi Kulturális Alapja támogatásával – Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín

Ünnepelt az Opus, megjelent az 100. lapszám

Nagykorú lett az Opus irodalmi és művészeti folyóirat, hiszen 100. lapszámát adtuk ki februárban. Ám ezzel együtt a 18. évfolyamába lépett, tehát mindenképpen kettős az ünnep. Ehhez méltó rendezvényt ünnepeltük a jeles jubileumot, melyre a dunaszerdahelyi Csallóközi Múzeum kiállítótermében került sor. Számos vendéget hívtunk, akiket arra kértünk, méltassák lapunkat külső szemlélőként, olvasói és szakmai szemmel. Az ő beszédeiket adjuk most itt közre.

NAGY KOPPÁNY ZSOLT

Százszámra mért irodalmi lapöröm

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, tisztelt kollégák, leköszönő és beköszönő főszerkesztők, szerkesztők, szerzők, olvasók és szimpatizánsok!

A Magyar Írószövetség elnökségének és különösen elnök asszonyának, Erős Kingának a nevében is tisztelettel üdvözlöm Önöket, és gratulálok a megjelenő századik lapszámhoz, meg mindahhoz a változáshoz, amelyre a szemünk előtt került sor.

Elnök asszonnyal egyetértünk abban – és mégis, vagy éppen ezért gyakran beszélgetünk is erről a témáról –, hogy a magyar irodalmi kultúra folyóirat-alapú. Nincs ez így minden nyelvterületen, minden országban és kontinensen – de szerencsénkre nálunk így van. Tehát az irodalmi utánpótlás, az irodalmi önszerveződés, az irodalmi azonosságtudat, az irodalmi szocializáció mind-mind folyóiratok körül alakul ki és létezik. Nem is igen látunk arra példát, hogy valaki úgy csöppenjen bele az irodalmi élet megdicsőülésébe – értsük ezalatt a könyvmegjelenést –, hogy előtte ne járta volna végig a szívünknek legkedvesebb számlétrát: az irodalmi lapokban való közlést, az egyes lapok körül csoportosuló tudós szerzők közé való bekerülést, a jónevű szerkesztők óvó tekintete alatt való felnövést, a tüzes csikóból literátus táltos paripává való átváltozást.

Ettől más, kiemelkedő és a miénk ez a jelenség – így volt ez a történelem során mindig, és remélhetőleg így marad még sokáig. Az irodalmi lapok köré szerveződő, azokat kellemetes zümmögéssel körülvévő, mi több, körülölelő szerzői szeretet ritka kincs, megérdemli a megbecsülést. Amint műhellyé, eszmei társasággá, közösen vallott értékek mentén szerveződő baráti és szakmai csoportosulássá válik egy irodalmi lap szerkesztősége és szerzőközössége (meg jó esetben az olva-

sói is), valahogy minden és mindenki megnemesedik: mindenki a jobbik oldalát mutatja, mindenki okosan igyekszik szólni, még az is, aki a nagy meghatottságtól, amit most én is érzek, gyorsan megiszik valamit.

És itt vagyunk helyben: életem, szerzői utam és országváltásom során számos szerkesztői kollektíva tagja lehettem (és még több irodalmi-, illetve napilap köré szerveződő szerkesztőségi kollektívába betekintést nyerhettem), ezért köszönet illet sokakat, de a korai években még csupán a külsőbb elektronhéjról csodáltam az akkori nagy és legendás szerkesztőségeket. Ezekben a nagy és legendás szerkesztőségekben nagy és legendás szerzőink iszogattak már délelőtt tíz órakor, de ez valahogy hozzátartozott a dologhoz, senki nem akadt fenn rajta, vagy aki fennakadt, az első kör vodka után azonmód megbékélt legott. És az, ami máshol masszív és májgyilkos alkoholizálás lett volna, ezekben a füstös szerkesztőségi szobákban valami rendkívülivé nemesült: ezek az iszogató öreg bölények ilyenkor megbocsátóbbak voltak a fiatalok dőreségeivel szemben (és ha néha nagyon mellényúltak egy-egy ifjú titán szárnypróbálgatásainál, és azonmód lebunkózták és ledorongolták őket, később mondhatták, hogy ugyan, fiacskám, csak az ital beszélt belőlem, de valójában zseni vagy, na fuss és hozzá még egy üveg vodkát szépen, mert még fiatal a lábad), megbocsátóbbak voltak a pályatársak árulásával szemben, őszintén tudtak örülni egymás sikereinek, de meglocsolták a torkot az ugyan ritkábban jelentkező, de mindig körülöttük, körülöttünk ólálkodó kudarcok és tragédiák alkalmával, sőt ürügyén is. Persze, ne bohóckodjam el: valójában nem az ital tette. Csak egy ilyen beszédbe úgy kell az italos poén, mint szépen lélegző lapszámokba az új és új tehetségek remek szövege. Szóval nem az ital tette, hanem valami nemes szellem.

Olyan szellem, amely nemcsak táplálkozott a múlt ezirányú ismeretéből, a különleges és szinte egyedülálló, magyar sajátosságként, hungarikumként is felmutatható irodalmi lapok köré szerveződő irodalmi élet jelenségéből, hanem maga is tevőlegesen részt vett benne, alakította és nyeste, szabta, borzosan és bájosan szabálytalan rendszerbe foglalta a szerzőket és műveiket. Nemes és emelkedett lélekkel, jóindulatú odafordulással, szeretettel. (Már a legtöbb esetben, mert persze, aki nem szaladt elég fürgén el még egy üveg vodkáért az ő fiatal lábain, az bizony megnézhetette magát, mikor legközelebb bevitte a kis verseit, novelláit!)

Lélek van, mégpedig nemes lélek az irodalmi lapokban, egészen pontosan azokban az önfeláldozó, erejükön felül vállaló és gyakran a széllel szembeforduló jótét emberekben, akik valamilyen furcsa perverzióval fogva irodalmi lapok létrehozásának és fenntartásának szentelik kevéske szabadidejüket, pénzüket és törekeny idegrendszerüket, azért, hogy az arra érdemes népeknek legyen hol közölniük, és aztán ezzel hancegniük. Meg persze az olvasókért is. Hát áldja meg a fennvaló ezeket a kivételes hölgyeket és urakat, akiknek köszönhetően tovább él a magyar irodalmi kultúra: nem lehetünk elég hálásak nekik, és nem köszönhetjük meg eléggé azt, amit tesznek.

A Magyar Írószövetség és elnöksége nevében azért én még egyszer elrebegek itt egy köszönömöt, elkiáltok egy gratulálókot, és elsuttogok egy további sok sikert, és további száz lapszámot – vagy ahogy Petőfi mester mondotta a vasutak kontextusában, miszerint száz vasutat, ezeret –, száz lapszámot, ezeret kívánok, kívánunk az *Opus*nak.

Takács János: A jóslat

„Légy, mint a szirtfok...”

Tisztelettel köszöntöm a századik *Opus*! Itt, Dunaszerdahelyen, ebben a pompás kiállítóteremben, a Csallóközi Múzeumban most egyszerre vagyok jelen, mint az *Opus* szerzője, mint a *Nyugat Ma* és a *Nyugat Plusz* alapító főszerkesztője, s mint az Újnyugat Irodalmi Kör vezetője. De hadd említsem meg lelkes olvasói szerepkörömet is.

Mert én makacsul hiszek abban, hogy érdeklődő olvasók nélkül folyóiratot csinálni teljességgel fölösleges! Tudom, sokan nem értenek velem egyet. Több olyan belterjes fórumról is tudok, ahol már-már zavaró tényezőnek tekintik a „civileket”, az írott szóra (még) kíváncsi olvasót. S az olvasó joggal fordul el a vele nem számoló irodalmároktól. Minek is menjen az ember olyan társaságba, ahol nem látják szívesen?

Az *Opus* és a *Nyugat Plusz* nem ezen az ösvényen, nem a tévúton jár, logikus hát, hogy szövetségeseink lettünk. A kapcsolatunk több mint egy évtizedre tekint vissza. (Bár ha meggondolom, lapunknak alapításától fogva köze volt a Felvidékhez. Első számunkban – például – Bolemant László és Szarka Tamás versei is napvilágot láttak.)

Az *Opus* és a *Nyugat Plusz* küldetését Marcus Aurelius szavaival tudom leghívebben kifejezni:

„Légy, mint a szirtfok, melyet a hullámok folyton csapkodnak; az pedig rendületlenül áll, s körülötte elcsöndesül a habzó forgatag.” (*Elmélkedések*, Negyedik könyv)

A fenti gondolat azért is kedvemre való, mert 2010-ben alapított elődlapunk, a *Nyugat Ma*, majd a helyébe lépő *Nyugat Plusz* immár 16 éves históriás könyvébe visszalapozva – a költővel szólva – ráébredtem: *Tizenhat esztendőnk hatalom!* Ahogy az *Opus* 18 éve is az!

Gondoljunk csak bele, mi minden változott ezen időszak alatt... A szemünk láttára esnek-kelnek korunk hősei. A tegnapi tótumfaktum ma útját vesztett kalandor. A tegnapi kurátor ma már csak egy *megvéhnedt isten*. A kikiáltott zseni – kocsmatöltelék. A kulturális rovat érinthetetlennek hitt szerkesztője, a primőről egykor lemaradt akcióhős. Így megy ez. Mindeközben a *Nyugat Plusz* – mint ahogy az *Opus* is – élő, létező, „lélegző”, elnézést kérek érte, de olvasókkal rendelkező orgánus.

Ahogy az *Előretolt helyőrségben* fogalmaztam: „gyakran sápatagnak, gyakorta igen-igen belterjesnek érzem a bel-bel-pesti lírát. Túl sok a barázdabillegető, s

túl sok a barázda. Túl sok az önérdek, temérdek a magánközlés. A bel-bel-pesti szerk. – mint a Macskafogóban a denevérek – gyakran beéri konzervvérrel. Jönnek (hozzá), akik szoktak, írnak (neki), akiknek írniuk kell, akikkel nincs gond, akikre hivatkozni lehet, akik értik a bel-pesti »tájszólást«. Ezért is élvezem annyira, amikor a Nyugat Plusz főszerkesztőjeként, nem feltétlenül csak a pesti elithez sorolt kollégák műveiből válogathatok. S a határon túlról sem a bel-pesti tippet »játszom« meg. Talán nem véletlenül tartom magam inkább budai – tabáni – polgárnak.”

Tózsér Árpád a „mi Nyugatunkkal” kapcsolatosan a következőket vetette papírra 2021-ben: „Figyelemre méltó már maga a tény is, hogy a Nyugat Plusz az egykori Nyugat hagyományát a címében is vállalja, s ennek megfelelően a magyar irodalom új és újabb nemzedékeit ennek a hagyománynak a folytonosságában közli, értelmezi és értékeli.”

Nos, azt hiszem, ez a néhány becses sor a közeli Pozsonyból többet ér, mint bármely állami díj, vagy leereszkedő kobaksimogatás. Valamirevaló alkotó nem trófeákra hajt, a tisztesség vezérli. Ezért is öröm itt lenni köztetek. Öröm igaz barátokkal együtt alkotni.

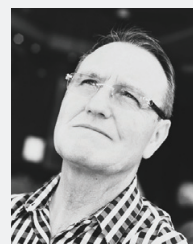
Fogadjátok őszinte nagyrabecsülésemet!

Egy kassai polgár, Márai Sándor soraival búcsúzom: „Talán eljött a pillanat, amikor elmondhatod, hogy az egészet akartad. Az egészet, az igazit, nem a pótlékot, a hasonlót, a mellékeset: az egészet, a boldogságot és az igazat, az igazságot, akármilyen félelmetes és földközeli. Nem akartál az élet helyébe valamit, ami csak hasonlít az életre...”

Hajrá, *Opus!*

A szerző a Nyugat Plusz folyóirat főszerkesztője.

BÖSZÖRMÉNYI ZOLTÁN

Opus – a kortárs magyar irodalom hangja a Felvidéken

Amikor egy irodalmi folyóirat eléri a századik számát, nem pusztán egy sorozat újabb állomásáról beszélünk, hanem egy tartós kulturális jelenlétről. Olyan jelenlétről, amely formálja és gazdagítja a kortárs magyar irodalom egészét – különösen egy olyan közegben, ahol a nyelv és az identitás kérdései nem elméleti problémák, hanem a mindennapi tapasztalat részei.

Az *Opus* irodalmi és művészeti folyóirat ezt a jelenlétet képviseli a Szlovákiában élő magyar közösség számára. De nem csupán számukra: a lap az egyetemes magyar irodalom része, a Kárpát-medencei szellemi tér aktív szereplője. Hiánya érzékelhető lenne a közös irodalmi térképen.

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága gondozásában napvilágot látó, Hodossy Gyula alapította *Opus* ma az egyik a két rendszeresen megjelenő nyomtatott magyar irodalmi folyóirat közül Szlovákiában, amely következetesen teret ad a kortárs szépirodalomnak. Ebben a helyzetben egy folyóirat értéke nem csupán esztétikai minőségében mérhető, hanem abban is, hogy képes-e a kisebbségi lét tapasztalatát gondolkodási horizonttá emelni. Az *Opus* ezt teszi: hagyomány és jelen között teremt párbeszédet.

A lap hasábjain megjelenő szövegek sokfélesége tudatos szerkesztői koncepció eredménye. Klasszikus, modern és posztmodern hangok kerülnek egymás mellé; eltérő formák és tematikák találkoznak, mégis megmarad az arányérzék és a művészi fegyelem.

Az *Opus* nem csupán irodalmi fórum, hanem közösségi tér is: találkozási pont, ahol a felvidéki magyar irodalom önértelmezése ölt formát. A kisebbségi identitás itt nem díszítő elem, hanem elemzési és alkotói alaphelyzet. A lapszámokban rendszeresen jelennek meg a helyi és nemzetközi kulturális folyamatokra reflektáló írások, amelyek egyszerre erősítik a közösségi emlékezetet és nyitnak a kortárs irodalom tágabb összefüggései felé.

A lapszámokban visszatérő szerzők között olyan alkotókat találunk, akik önmagukban is meghatározó alakjai a kortárs magyar irodalomnak. Hizsnyai Zoltán a kisebbségi lét tapasztalatát gondolatilag árnyalt, reflektív módon fogalmazza meg. Tóth László lírája a közösségi identitás finom rétegeit bontja ki érzékeny költői hangon. Csehy Zoltán lírai és esszéisztikus munkái a kisebbségi sors valóságát emelik irodalmi látószögbe. Németh Zoltán, Z. Németh István, Nagy Erika,

Hogya György vagy éppen Kovács Balázs írásai rendre a grendeli örökség jegyében, az igényes irodalom védjegyeként jelennek meg az *Opus* lapjain.

A századik szám arra is emlékeztet, hogy az irodalom nem pusztán esztétikai gyakorlat, hanem jelenlét, felelősség és szellemi önazonosság. A Kárpát-medencei magyar nyomtatott kultúra fennmaradása azon is múlik, hogy vannak-e ilyen következetes, minőségi fórumai.

Az *Opus* századik száma nemcsak mérföldkő, hanem ünnep is: az olvasás, az értelem és a művészi felelősség ünnepe.

Idén, fennállásának 25. évfordulóját ünneplő Irodalmi Jelen szerkesztőségének testvéri és baráti köszöntését hoztam. Szeretettel gratulálunk a századik lapszám megjelenéséhez.

A szerző az Irodalmi Jelen főszerkesztője

Takács János: A madárijesztő tragédiája

Opus év-konverziója, avagy mennyi az annyi?

A világ, ahol élünk, nem törődik azzal, ki miként öregszik, marad-e örök ifjú, milyen gének összehangolt működése, szabályozási hálózata határozza meg a sejtek energiafelhasználását és regenerációját. Különböző fajoknál pedig végképp másként telik az idő, ezért az ember életidejébe beleférhet, hogy a körülötte lévő élőlényeket nemesítse, hogy a világot élhetőbb helyé próbálja tenni. És nemcsak búzaféléket, szőlőt, hanem önmagukért virágzó rózsát, hortenziát, tulipánt nemesítsen; aztán lovat, kutyát, galambot tenyészsen; vagy hogy irodalmi lapot alapítson, bábáskodjon felette, szerzőket, szerkesztőket, olvasókat neveljen ki; végignézze közössége valódi kibontakozását; szellemi táptalajt, tartalékot biztosítson a későbbiekre.

Mint köztudott, egy év leforgása alatt a kutyák hét évet ugranak előbbre az életükben. A makákók három évet, a nyulak nyolcat, a lovak tízet, a zsiráfok négy emberi évet „fejlődnek” egyetlen röpke esztendő alatt. Az irodalmi lapszerkesztők azonban hány naptári évet öregednek, mennyit öszülnek a támogatásokért folytatott küzdelemben, hogy életben tudják tartani a lapot; hogy legyen erő kifizetni a nyomdát, a szerzőket, ne adj’ isten a szerkesztőket is... Mennyi hajvesztésbe, mennyi naptári teherbe kerül a kultúrát megtartó, értéket teremtő feladatokat elvégezni, főként egy anyaországtól elszakadt orgánus esetében... Főszerkesztői számítás szerint is meghaladja ez a lovak 1:10-hez viszonyított év-konverzióját.

Most egy irodalmi lap, az *Opus* századik lapszámának ürügyén vagyunk hivattak ünnepelni. Ne felejtjük el: az irodalmi orgánusoknak is megvan a maguk életkora, és ezt az életkort nem a naptári évek határozzák meg – ahogyan tévesen szokás prediktálni –, hanem a megjelent lapszámok adják meg a valódi, korrekt dátumot. Az irodalmi folyóiratok gyorsabban nőnek fel havi vagy negyedéves periodikájuk révén, mint mi, és talán hevesebben élnek, szeretnek, törnek össze szívet, mint bármelyikünk ebben a teremben.

Ezzel persze senkit nem kívánok felmenteni – pláne nem sérteni – vágyaiban és hevületeiben, de egy irodalmi laptól nincs nagyobb céda, nincs nagyobb szél-toló, ahogyan nincs nagyobb hős sem a közössége életében: hiszen mindent, de mindent kiteret annak ügyeiről – azaz a mi ügyeinkről. Erre hivatott, ez a mestersége, nyomdafesték ide vagy oda.

Az *Opus* pergeti az éveket, és állhatatosan bírja, míg bírjuk vele együtt a gyűrődést. Így a lap alapító szerkesztőjének, kiadójának, illetve a szerkesztőségnek

minden ráncot elfedő púder nélkül gratulálok, és kívánok sok sikert az elkövetkező munkához ezekben a korunkat is meghaladó kutyaidőkben, az *Opus* századik születésnapján.

A szerző A Vörös Postakocsi főszerkesztője

Takács János: A megvalósult vágyak városa

Váltófutás – a staféta átadása

A csapat a legfontosabb. „Kell egy csapat”, ahogy Sándor Pál a *Régi idők focija* című filmjének a szállóigévé lett kultikus mondata szól. És soha nem a személy a fontos. Nincsenek pótolhatatlan emberek. Feladatok vannak.

Futok a pályán, kezemben a staféta. Futok egy kört a stadionban, aztán még egyet. És aztán egy harmadikat. Tudom, hogy a harmadik kör végén vár rám a csapattársam. Ráerősítek, hogy jó helyzetben adhassam át neki a stafétát. Minden erőmre szükség van. Látom, ahogy felkészül, vár, nézi, hogyan érkezem a célba. Egy pillanatra egymáshoz ér a kezünk. Amikor megragadja a stafétát, érzem a kézfejét a kezemen, egyetlen pillanat az egész, és már ő fut tovább. Én még szintén futok, mert visz a lendület. De lassítok is. Jó érzés. Megy tovább minden, megtettem, amit tehettem, most már ő az, aki a hátán viszi a csapatot. És rohan, körbe a stadionban.

Jó volt főszerkesztőként jelen lenni, jó volt irányítani az *Opust*, és jó átadni a feladatokat. Kovács Balázs és Angyal Sándor jó kombináció. Mert Hodossy Gyula vezetésével valóban kialakult egy erős csapat, ahol mindenki együtt van, dolgozik, és mindez: garancia. A jövőre. Balázs és Sanyi. A munka pontos, a feladatok adottak. Sanyi azt teszi, amit eddig is: háttérrel ad. Balázs pedig tudja irányítani a munkát. Mert fiatal és lelkiismeretes, korrekt, és megvan benne a jó értelemben vett alázat.

Boldog voltam, hogy otthon lehettem az *Opusban*. Nagy figyelmet fordítottam arra, hogy pontosan, időre elkészüljön mindig. És próbáltam az arányokat is eltalálni, hogy az országos folyóirat tényleg felvidéki maradjon. Boldog vagyok, hogy mindez megy tovább.

„Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam.” Így szól a Bibliában Pál 2. levele Timóteushoz, annak 4. része, a 7-es szakasz. Mivel megtartottam a hitet, vagyis épült tovább az *Opus*, ezért nyugodt szívvel bízom a feladatokat Kovács Balázssra, az új főszerkesztőre. Fiatal, aki a nemes harcot szintén megharcolja majd, és el is végzi a futását. Ebben biztos vagyok.

A stafétát tehát átadom.

Megyünk tovább, előre

Először is szeretnék köszönetet mondani. Köszönöm Petőcz Andrásnak, akinek a vezetése alatt csöppentem bele az Opus világába, és életemben először egy irodalmi folyóirat működésének a gyakorlatába. Az ő főszerkesztősége idején tapasztaltam meg, hogyan áll össze egy lapszám, és hogy mi minden szükségeltetik hozzá: szerkesztői döntések hálózata, arányérzék, alaposág, precizitás és persze rengeteg e-mail. Megtanultam, hogy egy lapszám bizonyos tekintetben mindig állítás is a világról és az irodalomról – arról, hogy mit tartunk fontosnak, mit emelünk ki, milyen hangokat engedünk egymás mellé. Köszönöm Hodossy Gyulának és a Szlovákiai Magyar Írók Társasága választmányának a bizalmat, melyre igyekszem majd rászolgálni. És köszönöm a szerkesztőség minden jelenkori és korábbi munkatársának, akik hozzájárultak ahhoz, hogy ez a folyóirat 2009 óta lapszámról lapszámra megjelenhessen, és ma a századik számának megjelenését ünnepelhesse. Köszönöm a mindenkori jeles szerzőknek határon innen és túl, akikről lényegében ez az egész szól, s akik, bízom benne, ezentúl is megtisztelnak majd a szövegeikkel, és természetesen köszönöm az olvasóinknak is az érdeklődést.

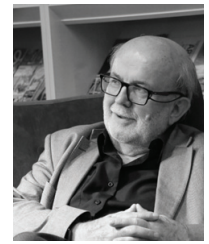
Az Opust a kezdetek óta a Szlovákiai Magyar Írók Társasága adja ki. Úgy gondolom, ebből természetesen következik: hivatása a szlovákiai magyar irodalom reprezentálása kell legyen, illetve, hogy hidat képezzen a szlovákiai magyar, a magyarországi és a tágabb Kárpát-medencei irodalmi tér között; megszólítani, fórumot biztosítani a felvidéki szerzőknek, hírt adni szűkebb pátriánk és az összmagyar kulturális tér aktuális irodalmi életének eseményeiről. Olykor nem vagyunk könnyű helyzetben: intézményi értelemben ma szűkebb a tér, mint korábban, az olvasói szokások megváltoztak, a figyelem lerövidült, és a kulturális nyilvánosság is fragmentáltabb. Ugyanakkor poétikailag és generációsan is kifejezetten izgalmas időszakot élünk. Erős, autonóm hangok vannak jelen. A kérdés, a kihívás tehát nem az, hogy van-e színvonalas szlovákiai magyar irodalom, hanem az, hogy hogyan teremtünk köré tartós figyelmet és párbeszédet.

Ebben van szerepe egy folyóiratnak is: kontextust adni, dialógust és értelmező közeget teremteni. Mindezek fényében fontosnak tartom, hogy a lehető legtöbb szlovákiai magyar szerző könyvéről szülessen érdemi recenzió és kritika; hogy folyamatosan ápoljuk az elhunyt alkotók emlékét, és a fiatal szerzők ne csupán publikációs lehetőséget, hanem érdemi szakmai visszajelzést és valós láthatóságot kapjanak.

Az alappillérek tehát adottak. A képlet egyszerű, a feladat pedig az, hogy ezeket a lehető legmagasabb szakmai színvonalon működtessük – következetesen, nyitottan és igényesen. A csapat ehhez rendelkezésre áll. Angyal Sándor vezető szerkesztőként eddig is meghatározó szerepet vállalt a lap életében, sokrétű munkája stabil, nélkülözhetetlen alapot jelent. Az új szerkesztők, Petrik Viktória és Fekete Tünde pedig már ilyen rövid idő alatt is bizonyították szakmai igényességüket, alaposágukat és energiájukat. A felelős kiadó, Hodossy Gyula, a tördelő és a nyomdai előkészületekért felelős Rácz Éva, illetve a tanácsadó testület tagjai: Balázs F. Attila, Lackfi János és Hogya György sokévnnyi példamutató tevékenysége is magáért beszél. Már csak a kellő mennyiségű és minőségű munkát kell elvégezni. Ez a legfontosabb. Az Opus főszerkesztői pozíciója számomra elsősorban felelősséget jelent. Felelősséget az irodalmunk, a közösségünk iránt. Nemcsak a magam, hanem a szerkesztőség nevében is kijelenthetem: ezt a felelősséget büszkén és örömmel vállaljuk.

Takács János: Szivárvány lovag legújabb kalandjai 2

A zsebkendő állatkái

Hol voltam, hol nem, az Óperenciás-tengeren talán túl, az Üveghegyen talán innen, de, szerintem, valahol Közép-Európában, s még inkább valahol a Csallóközben... voltam egyszer én. Mivel pedig voltam, elkerülhetetlen volt, hogy mindenféle embereket is ismerjek. Én pedig tényleg ismertem is mindenfélét, alacsonyokat és magasakat, szőkét és barnát, szálegyenest és púposat, öreget és fiatalot, ismertem én kofaasszonyokat és lókupeceket, tökmagárusokat és lángossütőket, bolhaidomárok és lepketáncoltatókat, kardnyelőket és üvegphárevőket, bolhát is megpatkoló kovácsokat és kikapós patikáriusnéket, a Sárkánykirállyal hadban álló királyokat és sánta szakácsnéket, borisszákat és bornemisszákat, s mindenféle efféle fire és fura, illetve kevésbé fire és kevésbé fura alakokat. És persze volt köztük egy kislány is, aki egészen olyan volt, mint amilyenek a kislányok általában lenni szoktak. Két keze volt neki is, és két lába, volt szeme, füle, szája, orra... mindene...

S mivel orra is volt, mint említettem, csaknem természetes, hogy zsebkendője is legyen.

Így hát volt neki az is, nem is egy... nem is kettő... hanem tíz! Vagy még talán annál is több! Persze, természetesen ezeket nem egyszerre hordta magánál, hanem egyenként. A többi meg ezalatt egy nagy, sötét szekrény még sötétebb fiókjába zárva várta, hogy sorra kerüljön.

Szomorú volt hát, mondanom sem kell, ezeknek a zsebkendőeknek az élete, de még szomorúbb volt azoké, *akik* rajtuk éltek. Mert mondanom sem kell, hogy ezeken a zsebkendőkön mindenféle fire és mindenféle fura figurák éltek, s ha nem is borisszák és bornemisszák, a Sárkánykirállyal is hadban álló királyok és sánta szakácsnék, bolhát is megpatkoló kovácsok és kikapós patikáriusnék, kardnyelők és üvegphárevők, bolhaidomárok és lepketáncoltatók, tökmagárusok és lángossütők, kisasszonyok és lókupecek, hát kislányok és kisfiúk, bohócok és artisták, fák és virágok és bogarak és mindenféle állatok. Akiknek egyetlen szórakozásuk az volt, hogy halkán susorogtak egymással a sötétben, és várták, hogy egy-két napra kiszabaduljanak a börtönükből, és a kislány zsebébe kerüljenek... Ahol azért jobb, mert nincs olyan sötét, mint a szekrényben, s ugyanekkor innen gyakrabban is előkerülhetnek, hogy szabadabb lélegzetet vegyenek. Ebből is látható, hogy bizony nem volt valami szívderítő a kislány zsebkendőinek és a kislány zsebkendőin élő figurák élete.

Az egyikén például állatok éltek – egy oroszlán, egy teve, egy elefánt, egy zsiráf, egy zebra és két majom –, akik egy szép napon meg is unták a rabságot, és elhatározták, hogy megszöknek.

Meg bizony. Afrika végeláthatatlan szavannái és szabadságot adó esőerdői az ő igazi hazájuk, és nem ez a sötét és szűk szekrény, s különösen nem e sötét és szűk szekrény még sötétebb és még szűkebb fiókja. Csoda, hogy ez előbb nem jutott eszükbe. De ha nem jutott eszükbe előbb, eszükbe jutott most, s mivel eszükbe jutott, az ötletet szó követte, a szót pedig tett. Így aztán egy kedvező pillanatban, amikor senki, de senki nem volt a szobában, ahol a szekrény állt, amelyikben az őket fogva tartó fiók volt, lemásztak a zsebkendőről, óvatosan kikecmeregtek a fiókból és leereszkedtek a földre, amit itt nem a szavannák kövér füve borított, hanem valami olcsóbb szőnyeg, aztán elrejtőztek az ajtó mögé, és megvárták azt a pillanatot, hogy valaki bejöjjön a szobába, és nyitva hagyja maga mögött az ajtót, hogy aztán azon észrevétlenül kisurranhassanak, mert bár közülük a zsiráfnak igazán hosszú nyaka volt, a kilincset még ő sem érte föl, mert ha fölérte volna, nem fért volna rá a zsebkendőre, s arról a nyaka minduntalan lelógott volna, márpedig ő zsebkendőzsiráf volt, és ki látott már zsebkendőzsiráfot, amelyiknek a nyaka nem fér rá a zsebkendőre! Szóval, ezek az Afrika tágas szavannái és titokzatos esőerdői után vágyakozó állataink valahogy kilopóztak az előszobába, ahol elrejtőztek a cipős szekrényben, hogy ott várják ki, míg valaki ki nem nyitja a bejárati ajtót. Ha ennyi időt kibírtak már a ruhásszekrényben, még egy kicsit igazán kibírhatnak a cipősben – gondolták. De nem sokáig kellett várniuk, mert alig néhány perc múlva berobogott a lakásba a gazdájuk, a kislány, aki mint mindig, természetesen most is nyitva hagyta maga mögött az ajtót. Áldott egy jó szokása van a gazdinknak, gondolták ekkor szőkevény zsebkendőállataink, és ahogy tudtak, kióvakodtak a lépcsőházba. Épp időben, mert a következő pillanatban már a kislány apjának a kiáltozását hallották a hátuk mögött, s valami olyasmiről szónokolt nagy hangon, hogy az ajtó nem cipzárra működik, majd nagy csattanással becsapódott mögöttük.

Innen azonban már gyerekjáték volt a zsebkendőállatok dolga, és baj nélkül sikerült is lejutniuk a földszintre, onnan pedig kijutniuk az utcára. S noha, mint mondtam, gyerekjáték volt számukra az egész, az első kellemetlen meglepetés már a lépcsőházban érte őket, ami akkor ért a csúcspontjára, amikor kiléptek az utcára. Amint ugyanis lépcsőfokról lépcsőfokra egyre lejjebb jutottak, úgy lett egyre hidegebb. S bár Afrikában még nem voltak, de afrikai állatok lévén azt tudták, hogy Afrikában még a leghidegebb évszakban sincs olyan hideg, hogy attól vacogni kezdjen a foguk, és odabent a szekrényben is állandóan egyenletes és kellemes, mondhatnám: afrikai meleghez szoktak hozzá. De erre a hidegre igazán nem számítottak. Az igazi meglepetés azonban akkor érte őket, amikor kiléptek az utcára...

Mert ott volt ám csak hideg!

Hogy is ne lett volna, hiszen már november vége felé járt az esztendő, csípős szél fújt, és tépte a fákat. Szerencsétlenségére az elefánt lépett ki elsőnek a bejáratú ajtón. Szerencsétlenségére, mert egy erős széláram felkapta őt, és vagy húsz méterrel odébb lódította.

Mondhatom, ilyet még nem látott a világ!
Elefánt a levegőben!

Rettegéssel vegyes csodálkozással ámult is, bámult is az oroszlán, a teve, a zsiráf, a zebra és a két majom eleget a repülő elefánt láttán. Aztán arra gondoltak, hogy az elefánt gondolt egy nagyot, és most cserben hagyva őket, a vándormadarak példáját követve, elrepül Afrika melegebb vidékeire.

– Vigyél magaddal! – kiáltotta utána az oroszlán.
– Engem is! – kiáltotta a teve.
– Ezt hogy csinálod? – érdeklődött a zsiráf.
– Hogyan? Hogyan? – kíváncsiskodott a zebra és a két majom is.

Majd:

– Taníts meg minket is repülni! – kiabálta kórusban a repülő elefánt után az oroszlán, a teve, a zsiráf, a zebra és a két majom.

Mire azonban az elefánt fölfedhette volna szőkevény társai előtt repülésének a titkát, már földet is ért.

– Hogy csináltad? – kérdezgették tőle a köréje sereglő zsebkendőállatok.
– Nem tudom – felelte szégyenkezve az elefánt, mert bár azt tudta, hogy repült, arról viszont sejtelve sem volt, hogy csinálta.

Ekkor azonban egy erősebb szélökés a tevét kapta föl, és röpítette tovább.

– Én is tudok! Én is tudok! – örvendezett röptében a teve.

A többiek csak ámultak-bámultak megint nagyokat, mert ha nagy csodának tartották a repülő elefántot, legalább akkorának kellett tartaniuk a repülő tevét is.

– Én is tudok! Én is tudok! – bögte önfeledten még mindig a levegőben a teve, majd ő is földet ért...

És így ment ez még egy darabig: hol az egyiküket kapta föl és lódította meg a szél, hol a másikat, és hol az egyikükhöz kellett odaszaladniuk, hol a másikkhoz, és ahogy így innen oda, onnan odébb szaladgáltak, egyre messzebb kerültek a lakótömbtől, amelynek egyik ötödik emeleti lakása egyik szobájának egyik szekrényében, és ennek a szekrénynek is az egyik fiókjában lakott a zsebkendő, melyről meglógtak... S már az ötödik lakótömbnél járhattak...

...amikor odahaza Kiskatának, mert így hívták a kislányt, aki a gazdája volt, eszébe jutott, hogy mivel – éppen náthás lévén – már alig kap levegőt, talán ki kelene fújnia az orrát. Mivel azonban, mint általában, most sem volt nála zsebkendő, odarohant a szekrényhez, kitérte annak félig nyitott ajtaját, és kihúzza fiókját, előkapta onnan a zsebkendőt. De rögtön látta, hogy valami nincs rendben vele. Alaposabban szemügyre vette hát, és igencsak elcsodálkozott, amikor rádöbben, hogy ez valójában az oroszlános-tevés-elefántos-zsiráfos-zebrás-

kétmajmos zsebkendője, csakhogy éppen az oroszlán, a teve, az elefánt, a zsiráf, a zebra és a két majom hiányzik róla.

– De ha egyszer nincsenek rajta, akkor hol a fenében lehetnek?! – csúszott ki Kiskata száján azzal a szóval együtt, amit ugyan a felnőttek ilyen helyzetekben gyakran használnak, de tőle rossz néven veszik, ha időnként bizony neki is kicsúszik a száján. De megvan! Biztosan anyu keze van a dologban, gondolta, és már szaladt is az anyjához:

– Nézd! – bökte anyja szeme elé a hófehér zsebkendőt a kislány.

– Mit nézzek rajta?! – csodálkozott az anyja. – Egy közönséges hófehér zsebkendő – tette még hozzá.

De a kislány nem hagyta annyiban.

– Ez nem egy közönséges zsebkendő. Ez az oroszlános-tevés-elefántos-zsiráfos-zebrás-kétmajmos zsebkendőm...

– Az oroszlános-tevés-elefántos-zsiráfos-zebrás-kétmajmos? – csodálkozott el az anyja, és aggodalmasan a kislány homlokára tette a tenyerét, hogy nem lázas-e...

– Nekem te csak ne nézd a lázam! – rántotta el anyja kezét a homlokáról a kislány. – Vedd tudomásul, hogy nincs is lázam, és hogy ez az oroszlános-tevés-elefántos-zsiráfos-zebrás-kétmajmos...

– De hiszen ez egy hófehér zsebkendő – védekezett az anyja.

– Igen, mert te kimostad belőle az oroszlánt-tevét-elefántot-zsiráfot-zebrát és a két majmot! – vádaskodott a lány.

Erre mit tehetett volna az édesanyja, ő is közelebbről szemügyre vette a zsebkendőt: hát valóban az állatos volt, de az állatok tényleg hiányoztak róla...

– Az nem lehet, hogy kimostam volna őket... Hiszen egy oroszlánt-tevét-elefántot-zsiráfot-zebrát és két majmot nem lehet csak úgy kimosni sehonnan – magyarázkodott. – Meg aztán, emlékszem, amikor mostam, még rajta voltak...

– Mi történik itt?! – állított oda hozzájuk a kislány apja is.

– Nézd! – lökte apja szeme elé a hófehér zsebkendőt a kislány.

– Mit nézzek?! – csodálkozott az apja. – Egy közönséges zsebkendő – tette még hozzá, és már ment volna el.

– Ez nem egy közönséges zsebkendő – szállt vele vitába a kislány anyja. – Ez az oroszlános-tevés-elefántos-zsiráfos-zebrás-kétmajmos zsebkendő!

– Igen? – kérdezte gyanakodva a kislány apja a kislány anyjától, és igen furcsán nézett rá. – És hol van róla az oroszlán, a teve, az elefánt, a zsiráf, a zebra és a két majom? Talán csak nem mostad ki őket a zsebkendőből?! – nézett a kislány apja még inkább gyanakodva a kislány anyjára.

– Amikor eltettem, még rajta voltak. Úgy látszik, később szöktek meg – magyarázta nagy komolyan apunak anyu.

– Megszöktek volna? – töprengett el ezen apu is.

– Meg – hagyta helyben ellentmondást nem tűrő hangon a kislány.

– És ha a Tolvajkirály lopta el őket? – jegyezte meg bátortalanul anyu.

Mert ahhoz nem fért kétség, hogy senki más nem tudott volna ilyen észrevétlenül belépni a lakásunkba, csak a Tolvajkirály, akinek kalandos történeteiről épp a múltkor írt egy mesét apu. Kell is neki mindenféle ilyen lehetetlen történeteket kitalálnia?! – nézett ekkor kicsit szemrehányóan a kislány anyja a kislány apjára.

– Nem a Tolvajkirály volt – jelentette ki erre a kislány, kicsit védelmébe is véve az apját. – A Tolvajkirály zsebkendőstül együtt vitte volna el őket..

És ebben lehetett valami. Talán egyszerűen csak megszöktek...

– Hát... ha megszöktek, akkor vissza kell őket hozni – javasolta apu, és már indult is az előszobába, hogy vegye a cipőjét, kabátját, sapkáját.

– Várj, én is megyek! – kiáltotta a kislány, és már rohant is az apja után.

Közben a szökevények még mindig csak a hatodik lakótömbig jutottak el. A szél ugyan valamelyest enyhült, de a levegő nem.

– Fá... fá... zom... – vacogott duettben a két majom.

A többiek hallgattak. Valahogy nem tartották magukhoz méltónak, hogy most panaszkodni kezdjenek

– Hát... ami azt illeti... nekem sincs melegem – ismerte el kis idő múltán az állatok királya.

– Nekem sincs... nekem sincs... nekem sincs... – csatlakozott hozzá ekkor az elefánt, a zsiráf, a teve és a zebra is.

De nemcsak fáztak – féltek is.

Féltek?

Ami az illeti, féltek.

Az oroszlán is?

Bizony ő is.

Mert lehet, hogy ő az állatok királya, aki meglehetősen félelmetes látványt nyújt a saját birodalmában, az afrikai szavannákon és esőerdőkben, de ennek a csallóközi kisvárosnak az egyik lakótelepén bizony cseppet sem volt félelmetes. És ugyanígy a többiek – az elefánt, a teve és a zsiráf sem. Hát még a szelíd zebra és a halálra rémült, a hidegtől csonttá dermedt két majom! Főleg pedig mert olyan kicsik voltak, hogy bőven elfértek volna egy gyerekzsebkendőn.

– Én bizony hazamegyek! – jelentette ki fogvacogva az egyik majom...

– Én is! – csatlakozott hozzá ekkor a másik.

A többiek fellelegeztek az ötlet hallatán, akik közül az oroszlán szólalt meg elsőnek:

– Várjatok! Veletek megyek, hogy ne essen bántódásotok!

– Felülhettek akár a púpjaim közé is... – javasolta a teve.

– Én meg elhárítanám, ha akadályba ütköznének – ajánlotta fel az elefánt.

– Én meg majd az utat kémlelem, hogy jó irányban megyünk-e – így a zsiráf.

– Én meg... én meg... hebegte a zebra, akinek ugyan fogalma sem volt, hogy mivel tudná segíteni a többieket, de abban biztos volt, hogy valamivel biztosan... ha mással nem, legalább abban, hogy együtt maradjon a zsebkendőn a társaság...

Igen ám, csak hogy volt egy gondjuk. Egy igen-igen nagy gondjuk! Említettem ugyanis, hogy már a hatodik lakótömbnél jártak, amikor hirtelen honvágyuk támadt, és úgy gondolták, hogy visszatérnek eddigi jó meleg otthonukba és a jó puha zsebkendőjükre... de fogalmuk sem volt, hogy a lakótömbök közül melyik volt az ötödik... a negyedik... a harmadik... a második... s az első... hisz az egyik szakasztott olyan volt, mint a másik... olyan egyformák voltak mind.

De ekkor hirtelen ismerős hangokat hallottak az egyik irányból...

– Hol lehetnek vajon? – így a kislány.

– Szerintem nem juthattak messzire... – így az apja.

– Jó... jó... de hol? – okoskodott, mint általában mindig, a kislány.

– Itt... – nyújtotta ki a nyakát még jobban a zsiráf.

– ...itt... itt... – zendítettek rá a többiek is.

– Hiszen ezek az én majmocskáim! – kiáltotta ekkor a kislány, megpillantva hirtelen állatos zsebkendője majmait, de olyan meleg szeretettel ejtette ki a szavakat, hogy azoknak is forróság öntötte el a szívüket, és menten kiolvadtak gémberegett tagjaik.

Ezek után már alig telt el egy-két pillanat, és zsebkendőállatkáink máris ott csimpaszkodtak megmentőiken. Az oroszlán, az elefánt meg a teve apán, a zsiráf, a zebra és a két majmocska pedig Kiskatán, aki olyan, de olyan büszke volt, hogy elbírja őket egyszerre mind!

És mire hazaértek, anya már ki is mosta, meg is szárította és ki is vasalta az állatocskák zsebkendőjét, akik boldog örömmel keresték meg rajta korábbi helyüket, hogy a vasaló még mindig sugárzó melegétől egy kicsit újra átmelegedjenek ők is.

A szerző megjegyzése:

Itt azonban még nem kell, hogy véget érjen a mese. Hiszen mindenki kedve szerint folytathatja azzal, amivel kedve támad... például, hogy szerinte mit csináltak ezután újra megtalált otthonukban zsebkendőállatkáink... Persze az sem szükséges, hogy a keresésükre indult kislány, akinek a zsebkendőjéről oly botor mód leléptek, és az apukája ilyen gyorsan megtalálják őket... s akár még – mindenféle nehézségbe ütközve – tovább is bolyonghattak volna otthonukat keresve a hatalmas lakótelepen, ahol az egyik lakótömb szakasztott olyan volt, mint a másik... olyan egyformák mind...

De ha folytatjátok, feltétlenül azzal kezdjétek Ti is, hogy:

Hol voltam, hol nem... az Óperenciás tengeren talán túl...

Nos?

Este

Ne legyen még vége a napnak,
ne kelljen még aludni mennem,
ne oltsa le apa a villanyt,
ne kelljen rögtön csöndben lennem.

Ne legyen még vége a napnak,
ne legyen vége a mesének,
egy jóéjtpuszi kell még hozzá,
vagy még egy vers, vagy még egy ének.

Ne legyen még vége a napnak,
befalok inkább még egy zsemlét,
pedig nem is a gyomrom éhes,
csak a szívem mondja, hogy ennék.

Ne legyen még vége a napnak,
csak még egy pohár vizet kérek,
már így is lötyög a hasamban,
de valami szomjúság éget.

Ne legyen még vége a napnak,
ki kéne még pisilni menni,
jó, tudom, hogy az előbb voltam,
de most megint kell, nincs mit tenni.

Ne legyen még vége a napnak,
maradj itt, simogasd az arcom,
meg kell találnom még a választ:
hová lesz a világ, míg alszom?

Alvászavar

*„Körös-körül pedig sűrű vadrózsasövény sarjadt, évről évre magasabbra nőtt,
körülfonta és végül úgy befutotta a kastélyt,
hogy többé semmi sem látszott belőle.”*

(Jakob Grimm – Wilhelm Grimm: Csipkerózsika)

Ma nem hallom a kutyákat, pedig napnyugtakor mindig síró csecsemők hangján énekelnek.

Hűvös van. A napkorong halványsárga, amorf szélei megtörnek az ablak osztott tábláin. Buggyantott tojás. A látvány nem ad meleget, inkább még azt a keveset is elveszi, amit eddig tartogatott a szoba.

Mióta nem alszom?

Anyám szerint most már tényleg rám férne a pihenés. Komolyan mondja, összehúzott szemöldökkel, nehezen palástolt aggodalommal. De mintha most ő sem téblábolna eltévedt árnyék módján a szobaajtóm előtt, hogy szűrőpróbaszerűen ellenőrizzen. Ha megtenné, behunynám a szemem, és kész. Alvást tettetni igazán egyszerű: a lehunytt pillám mögötti tér az egyetlen, ahova nem jöhetnek utánam.

A hajam egész jól néz ki, ahogy leomlik a kispárnán, és onnan tovább. A finom hullámok pár éve jelentek meg, kislányként még szögegyenes antennaként fúródtek a levegőbe, tetszés szerinti irányokban. De ez most más. Nehéz, selymes, és a hullámok a folyamatos mozgás képzetét keltik a szemlélőben.

Bár szemlélő momentán nincs jelen.

A szemközti falon lóg egy tükör. Belenézhetnék, ha nem unnám a terméketlen, láthatatlan szépség hiábavalóságát. A szépség nézőközönségért kiált, meg kell osztani a világgal. Különben pocskéklás.

A fiókban van egy olló. Régi, ormótlan vasdarab, talán éle sincs már. A drasztikus cselekedetek átmenetileg felráznak. De nem szívesen engedek a dühnek. Még nem. Tartogatom, amíg a nyugtalanság tűrhetetlenné fokozódik. Egyelőre csupán kitartó, enyhe háttérzsongásként van jelen, melybe csak egy-egy pillanatra robban be az elviselhetetlenség érzése.

Valami készül.

Nem is tudom, mikor szereztem be azt a doboz altatót. Talán, amikor apám szekrényében kutattam bizonyítékok után. Szerettem volna áruláson kapni, de

nem lehet. Gondosan elzárja az iratait, és pénzt sem tart a polcokon. Túl sokan nyúlkálnak a szekrényében, és ő ezzel pontosan tisztában van. A gyógyszer viszont ott volt, és egyszer már majdnem használtam. Akkoriban halt meg a lovam, Csipke, a gyönyörű, hollófekete hölgy, és én nem mertem elaludni, mert azt képzeltem, hogy Csipke eljön értem, a hátára vesz, és magával visz arra a bizonyos helyre. Ma már nem hiszek az ilyen butaságokban; nagylány lettem. Kész nő. És nemcsak a hajam szép, hanem majdnem mindenem. Ezerszer készítettem leltárt magamról, az időmbe belefér.

Anya fel fog jönni, és patáliát csap. Ha észreveszi, hogy nem alszom, kérdőre von a szétdobált ruháim, meg a hajkefémbe maradt hajszálak miatt. Meg hogy miért tartom folyton nyitva az ablakot, meg fogok fájni, vagy miért zárom be, amikor olyan fülledt idebent?

Fülledt, igen. Szinte erjesztő. Mint a konyhában az üvegekben puhuló zöldségek. Nem szabad őket kinyitni, mondja Mari, mert akkor beleavatkozunk a folyamatba, és az oxigén jelenléte károsan befolyásolná a végeredményt. Persze nem így mondja, hanem úgy, hogy letöri a kezemet, ha piszkálom az üvegeit, mert megpimpósodik az a drága zöldség. De a lényeg ugyanaz.

Megpimpósodunk, így, elzárva. A zöldségek forrnak és erjednek, nekem meg öntudatlanság van kiutalva orvosilag. De a testemben attól még tovább erjednek a dolgok, a hajam is nő, és mindenféle anyagok termelődnek, amik kívül-belül átalakítanak. És egyszer csak kész leszek.

Kész leszek, vagy tovább erjedek. Oxigén jelenlétében, a szabad levegőn csak megromlanék. Ezért mindenki fontosnak érzi, hogy aludjak. Kell ez a fejlődésben lévő szervezetnek. És addig sem szórom szét pazarlóan a szépséget.

Megyek pár kört a szobában. Rendet is rakhatnék, de nem visz rá a lélek. Elvenné ennek a céltalan körözésnek a jelentőségét és méltóságát. Így mégiscsak van benne valami drámai, ami a rendrakásból teljes egészében hiányzik. Leemelhetnék egy verseskötetet a polcra, és elolvashatnék pár verset – mélabúsat, fájdalommat, gyötrelmeset. Azt a szót pedig kerülöm. Hogy. Szerelem.

Ne is beszéljünk róla. Minek? Először az alvászavaromat kell rendbe hozni, aztán kivárni, míg lezajlik testemben-lelkemben az erjedés, és amikor ez mind megvan, akkor járhatok mindenhova, és találkozhatok bárkivel. De első az egészség.

Most látom, mennyire benőtte a futónövény az ablakot. Le kéne vagdosni. Olvasni kéne. Inni kéne. Fésülni kéne. Pisilni kéne. Aludni kéne, sokat-sokat. Az tesz jót a lányoknak.

Olyan csend van mindenütt. Most szinte zavar, pedig általában meg tudok örülni az untig ismert hangoktól. Főleg a kutyák idegesítenek, meg a konyhából felkúszó szag, de most azt sem érzem. Ott, messzebb, pár száz méternyire egy fickó ácsorog az úton. Úgy bámulja a házunkat, mintha kísértetet látna. Biztos apa kollégája. Elég későn jön megbeszélésre. Hajnalig tárgyalnak, aztán reggelig isznak. Másnap nem nagyon látjuk őket. Nekik bezzeg nincs alvászavaruk.

Fiatalnak látszik. Olyan kis sovány. De tetszik, hogy vörös a haja. Persze fölösleges ennyire szemügyre venni, úgysem fogunk találkozni, hiszen az alvásterápiám miatt el sem hagyhatom a szobát. Csak a sebem zavar egy kicsit. Mikor gyógyul már be? Nem vérzik, de körülötte gyulladt a bőr, és kellemetlenül sajog. Erre sem adtak semmit, csak jótanácsot: ne kösd be, mert nehezebben gyógyul.

Engem itt mindenki utál.

A fickó elszánta magát, és elindul. Hátrébb kell lépnem az üvegtől, mert annyit tekergeti a nyakát felfelé, még a végén észrevesz. Pedig én most hivatalosan is: alszom. Ki kell pihennem mindazt, ami eddig volt, és rá kell pihennem arra, ami ezután jön.

Vörös a haja, még az enyémnél is hullámosabb, és az arcába hull. Eltakarja az egyik szemét. Vajon mi elől bujkál? Kék kabátot visel, egészen mélykéket, és ezt jól teszi, mert a rézvörös tincsekkel együtt ez ütős kombináció. Ha én is viselhetnék élénkebbet, nem csak pasztellt, és festethetném az amúgy unalmasan világosbarna hajamat, magam is kipróbálnék néhány merész változatot.

Ő viszont nem próbálgat, magától ilyen rézvörös. Ez szerencsésen ellensúlyozza azt a félszegséget, ami a járásában és a testtartásában megnyilvánul. Nem sokat tudok a férfiakról, de annyit látok, hogy őt bárki megenné reggelire. Amúgy fogalmam sincs, mit jelent ez pontosan, csak nagyjából, körvonalakban sejtem. És nevetnem kell rajta.

A fickó most átvág a dzsungelen, és belép apám dolgozószobájába. Ennyi volt a mai izgalom: egy vörös hajú férfi kék kabátban, zöld bokrok és fehér-rózsaszín virágok keretében.

Most pedig lefekszem. Akkor is, ha fél óra múlva újra éber leszek, és tovább dolgozik bennem a nyugtalanság és az erjedés. A tablettát tartogatom, amíg a feszültség eléri azt a szintet, hogy legszívesebben kinyitnám az ablakot, és kirepülnék a szabad levegőre, a buggyantott-tojás-szerű napkorong felé, miközben torkom szakadtából ordítanék, hogy: végre!, végre!

A hajamat elrendezem magam körül, mert kényelmetlen, ha ráfekszem. És ha benyit anyám, lássa, hogy fésülködtem. A kezeimmel mindig bajban vagyok. Hova tegyem őket? Itt se jó, meg ott se. Ha a szívemre teszem, úgy festek, mint egy halott. Esetleg megtréfálhatnám anyámat. Lehet, hogy nem díjazná a poént. Választhatnám a magzatpózt, oldalt fekve, felhúzott térdekkal, de akkor a méltóságom utolsó morzsáit is a lábuk elé szórnám, ezt pedig mégsem akarom. És talán ők sem akarják.

Jót akarnak. Hogy egészséges legyek.

Egy egészséges, fiatal lány.

Vajon hol lehet ilyen kék kabátot kapni? Van női szabású is? Vagy nőkhöz nem illik a kéknek ez az árnyalata? Nem teljesen sötét, mint a tinta, nem is királykék vagy indigó, hanem olyan, mint a kobalt. Kobaltkék. Ez most csak úgy beugrott.

Vajon mi lehet a kobalt? Rákeresni nem tudok. Idefent az idő megállt, a térnek pedig nincs ereje; nulla a térerő. Azon a polcon áll egy lexikon mindenféle tudo-

mánnal telezsúfolva. Ha felkelnék, megtudhatnám, mit üzen a kobalt. De csak felizgatnám magam. Mert talán van jelentősége annak, hogy ma láttam ilyesfajta kobalt színt. Talán üzeni akart ezzel az univerzum.

Most már legalább ezt is tudom. A kobalt a kobold szóból származik. Gonosz törpés, ósdi elképzelés áll a dolog mögött, csupán mese. A kobalt eredetileg szürke, csak kabáton és hasonló dolgokon vesz fel kék színt. Ennek bizonyára van jelentősége, de az is lehet, hogy nincs. Talán nem is nekem szóló üzenet, csak egy random férfi kabátjának a random színe.

A kobaltkékben ott rezeget valami finom bánat. Nem élénk, nem dinamikus, inkább sejtelmes, kicsit fásult, kicsit gátolt. Mint az a férfi, aki viseli. Vajon miről beszélnek apával? Talán ő az építész, aki az átalakítást felügyeli? Csoda, hogy nem ugatták meg a kutyák. Talán ők is érezték, hogy van benne valami ártalmatlan. Az arcát ugyan nem láttam, de azt innen is megmondom, hogy ez a típus engem halálra idegesít. A kabátja viszont jól néz ki.

Visszafekszem, próbálok ellazulni.

Szeretek egyedül lenni. Jó a csend.

Mély hasi légzés, ettől minden lelassul, izzik a paraszimpatikus idegrendszer. Az izzás nem jó szó; lágyan bekapcsol. Finoman, halkán kattant, és lassan elmosódik a külvilág, a szoba, odalent a többiek is egyre távolabb kerülnek, messzire úszik a gazonos kert és a közeli dombok, aztán a távoli dombok, a még távolabbi dombok...

Egyáltalán jól állna nekem az az árnyalat?!

Most nem kéne felpattannom, mint akit darázs csípött meg, de iszonyú ideges vagyok. A jobb mutatóujjam lüktet, nem akar gyógyulni a seb. Jól megszurta az a vacak. Megint vérzik. Belekenem a lepedőbe, kit érdekel, mit fognak szólni? Ha bejönnek, majd ráfekszem.

Kialudtam magam. Olyan éber vagyok, mint egy vadászkutya, remegve szimatolok; bármi zaj, bármilyen inger jól jönne, lecsapnék rá, szétmarcangolnám, és várnám a következőt.

Nem tudok aludni.

Nem AKAROK aludni!

Két kör jobbra, két kör balra, közben grimaszolok a tükör előtt elhaladva. Két kör tánclépésben. Menüett. Kevés a hely, lehet, hogy fel kéne szedegetni a ruhákat a földről.

Mi ez?! Valaki járkál a szobám előtt, esküszöm! Anyám jött ellenőrizni? Vagy valaki kaját hoz végre? Vagy apám fog prédikálni a rendről? Bármelyik előfordulhat. Jobb, ha alvást színelek.

De előtte kilesek. A családom nem így trappol, nem így tipeg, nem így csoszog. Idegen léptek. Csak nem a kék kabátos? Ó, te jó ég! Mit akar idefent?

Jó, hogy van kukucskáló. Az ajtóhoz lopózom, a tenyerem izzad. Éberebb már nem is lehetnék. Úgy kell félrehúzni a kis leffentyűt, hogy ne súrlódjon túl hangosan. Van benne gyakorlatom.

Na lám.

A fickó áll odakint kobaltnék kabátban, és olyan arcot vág, mint aki nem tudja, hogy a három közül melyik ajtón nyisson be. A szemköztit a helyében elkerül-ném, de persze szabad ember: azt csinál, amit akar. Most erre fordul, egészen közélről látom.

Nocsak.

Nem hazudok, tetszik. Persze nem tűnik valami határozottnak, az orra kicsit hosszú, de az arca jószagot sugároz. Az ilyentől semmi rossz nem telik ki. Ez az első benyomásom. Persze önmagában kevés, de akkor sem történt érdekesebb dolog errefelé már vagy száz éve.

Be fog jönni. Érzem. Talán apám küldte kémkedni, vagy valami doktor lehet, álmatlanság-szakértő, vagy fiatal nőorvos. Tutira nem fogok levetkőzni előtte. A pszichém titkait szívesebben megosztom vele. A perzselő nyugtalanságot és a folyamatos remegést. Lazán, szimbolikusan beszélnek neki az üvegekben erjedő zöltségek kínjairól, ahogyan várják, hogy megérjenek. Hogy is lehetne aludni at-tól a folyamatos bugyborékolástól?

Talán mégsem orvos, nincs neki olyan tipikus táskája. Másfajta kuruzsló? Ah-hoz túl tiszta a tekintete. Az ilyen tekintet szégyenkezésre kész. Tűrheterlenül rossznak érzem tőle magam.

A kilincs felé nyúl, úgyhogy irány az ágy!

Nem szép dolog anyáméktól, hogy rám küldenek egy szakembert, anélkül, hogy jelen lennének. De talán még rosszabb lenne, ha itt fontoskodnának. A ter-vem a következő. Lehunyom a szemem, és amikor közelebb lép, vagy finoman ébresztgetni kezd – *Halló, kisasszony, Kobalt doktor vagyok, alvászakértő (esetleg ál-matlanság-szakértő)* –, akkor nagy nehezen kinyitom a szemem, álmosan pislo-gok, talán fel is sikoltok, hogy *segítség, rabló!*, vagy ilyesmi, aztán hagyom, hogy megnyugtasson. Beszélgetünk, kicsit panaszkodom, de csak úgy, úrilányosan, ő felír valamilyen gyógynövényes keveréket, és ha ügyes vagyok, napi húszperces sétát is kizsarolok a kertben, a friss levegő jótékony, alvást elősegítő hatására hi-vatkozva. A végén köszönetet mondok, és amikor kikísérem – egy perccel sem hamarabb –, megkérdezem, hol vette a kabátját, és hogy vajon női szabásban is árulnak-e ilyet.

Hajam oké, szoknyám oké, kezem oké. A mimikámon is elvégzem az utolsó simításokat. Szende legyek, vagy gondterhelt, esetleg bájosan szomorkás? Inkább mérgesnek érzem magam itt, belül, és félek, hogy kisugárzik.

Már itt is van. Vajon idehúzza a széket? Lehet, hogy nem kellett volna rajta hagynom a kiselejtezett fehérneműimet. Már mindegy.

Rezzentelenül áll az ágy mellett. Vajon mire vár?

Csak áll.

Az idő áll, a pillanat áll, száz évig tart a csend. Megkockáztatok egy pillaemelést – egy milliméternyit –, de az alkonyi fény megzavar, a szemembe vakít a lenyug-

vó nap. Jobbra egy kobalt folt, balra függöny lengedez, rózsák illatát hozza a szél. Mire várunk?

Nem mozdulok. A sebemből vér szivárog, észrevétlenül a fehér szoknyámba törlöm.

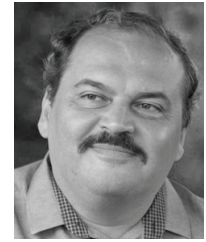
A milliméteres pillarésen át látom, hogy lehajol. Az arca egyre közelít, betölti a teret. Ijesztő és jóságos. Most már kivárom, mi lesz.

Érdekes. Minden kékben úszik – én is. Hogy lehettem ilyen ostoba? Mint aki nem tudja, mire vár, pedig dehogynem. Mindvégig tudtam. De vajon honnan tudtam? Hiszen senki nem mondta el nekem.

És ha tudnék rá figyelni, talán elcsodálkoznék azon, hogy a kertben kutyák ugatják a holdat, a magas sövény mögül pedig olyan hangos kiabálás és nevetés hallatszik, mintha fesztivál zajlana a faluban.

Takács János: Szivárvány lovag legújabb kalandjai

Cini és Pocak

(részletek egy készülő mesekönyvből)

Téged hogy hívnak?

– Üdvözöllek új otthonodban – mondta a kutya, és megpróbált rámosolyogni a jövevényre. Nem igazán kedvelte a macskákat, de ez az apró kölyök szimpatikusnak tűnt neki.

A cica tétován megkerülte az egyik pitypangot, majd felnézett a derék ebre.

– Kár a gőzért, úgysem ijedek meg a vicsorodtól – mondta.

Az eb zavarba jött. Billentett egyet a fülén, és heves farkcsóválásba kezdett.

– Ez mosoly akart lenni – mormogta bocsánatkérően. – Tudod, nem vagyok már a legfiatalabb, és a házőrzők amúgy sem a mosolyukért kapják a velőscsontot.

Friss, tavaszi szellő fújdogált. Ültek egymással szemben. Most találkoztak először, még annyi megbeszélnivalójuk volt!

– Megtudhatnám a neved? – kérdezte a kutya. – Engem Pocaknak hívnak.

A macskakölyök szeme az eb pocakjára tévedt. Nem volt túl nagy. Valószínűleg nem viszi túlzásba a velőscsont fogyasztást. Vagy éppen mindig sok loholnivalója akad ebben a szép nagy kertben.

– Megtudhatnád, ha elárulnám – ásított a kölyök. – De most nincs kedvem beszélgetni. Álmos vagyok. „Ez nem tudja, hogy a macskák általában nappal alsznak?” – gondolta. – „Persze ez éjjel sem kizárt.”

– Akkor, kérlek szépen, mutatkozz be! – Pocak mosolynak szánt vicsora most vigyorra terebélyesedett. Egy kicsit lehajtotta a fejét, mint aki szégyelli, hogy esetleg lehetetlent akar a másiktól. Amúgy meg annyira szelídnek és alázatosnak tűnt, hogy szinte kenyérre lehetett volna kenni. De ki akarna pástétomként elfogyasztani egy ekkora kutyát? – futott át a pici agyán, és arra gondolt, hogy bezzeg a szomszéd Spicli, az óriási farkaskutya mindig megugatja a tiszteletre méltó kandúrokat, ha épp a kerítése mellett vezet az útjuk.

– Cin... – kezdte a kölyök, aztán megakadt.

A kutya felvonta az egyik szemöldökét.

– Te most cincogsz?

A macska ugrott egyet, hempergett az illatos fűben, aztán barátságosan oldalba paskolta a kutyát.

– Dehogy! Azt akartam mondani, hogy cintányérok csendülése az én nevem, ugyanakkor nagydobok dobbanása is. Tengerek morgása, hegyek dübörgése, vi-perák sziszegése. Érted?

– Nem vagyok benne biztos – ingatta a fejét Pocak. – Ki adott neked ilyen hosz-szú nevet?

– Cin... – mondta újra a macska, de ekkor eszébe jutott, hogy ma még nem is mosakodott. A derék házőrző látott már azelőtt gondosan tisztálkodó macskát, így türelmesen várt.

– Cinnel kezdődik? – gondolkodott hangosan, mert a türelme már nem volt a régi. – Cingár?

Aztán a kölyökre nézett, aki valóban olyan karcsú volt, hogy talán még a kulcs-lyukon is átfért.

– Cincinnati? – töprengett. – Az nem lehet. Úgy tudom, az az egérbirodalom fővárosa. Vagy Cinóber? De az egy vörös színű ásvány, te pedig fehér vagy, né-hány fekete folttal a hátadon.

A macska befejezte a mosakodást, most éppen ásított. Hosszasan, jólesően.

– Nem folytathatnánk ezt holnap? – kérdezte. – Sürgős szundikálnivalóm akadt.

– Cinkotáról jöttél? – töprengett az eb, és nem lehetett eldönteni, hogy a mű-veltségével dicsekszik, vagy csak nem bír másnapig várni. – Cinkota egy ezeréves falu Pest mellett. Mesélj róla! Tényleg csak egyszer volt Budán kutyavásár?

Mielőtt még a kölyök megszólalhatott volna, az eb dobbantott egyet a jobb mancsával, és akkorát ugrott, mintha valaki hátulról alaposan megijesztette volna.

– Megvan! Cinkos! – kiáltotta. – Picirnyó, aprócska kis cinkos cica, aki jó barát-ja, minden lében kanál bajtársa szeretne lenni egy ilyen tapasztalt, rettenthetetlen ebnek... – és magára mutatott. – Cinkoskám, legyél nálunk üdvözölve!

– Cini! – mondta a cica halkán. – Cini vagyok!

Pocak most örült először annak a ténynek, hogy a kutyák legfeljebb a rajzfilm-ben tudnak mosolyogni. Ennek a csöppségnek egérnevet adtak! Cini!

– Szép név! – mondta nagy sokára a derék házőrző. – Igazán.

Cini nekiállt a köztük sárgálló pitypang fejét pofozgatni, mintha épp az tehetne róla, hogy ő egérnevet kapott.

– Tudom. Büszke is vagyok rá. De megváltoztatom. Amolyan harciasabbra, aminek hallatán még Spicli is behúzott farokkal vonítja majd a holdat.

– Legyél mondjuk Tigrincs.

Cini dühösen megharapta a pitypang fejét.

– Csak vicceltem! – lépett hátra az eb.

– Nemsokára megérkezik a három nagybácsim, Szervác, Pongrác és Bonifác – mélázott Cini. – Könnyű felismerni őket: az egyik szürke, a másik vörös, a har-madik meg fekete. Azért jönnek, hogy megnézzék, jó dolgom van-e itt, nálatok. Azt ígérték, hogy otthon fellapozzák a nyávogók névnapját, és ott találnak ne-kem valami megfelelőt.

– Nem mintha ez nem lenne jó – bólintott az eb. – De hát te tudod, mit akarsz hallani azon kívül, hogy „cicc”. Márti néni jó gazdád lesz. A Holdmező utca békés környék.

Cini orrára egy légy szállt, de a macska összevont szemöldökét megpillantva fejvesztve tovarepült.

– Szerintem pihenj egy kicsit, amíg megjönnek azok a nagybácsik – tanácsolta a kutya.

– Már nem vagyok fáradt – legyintett Cini. – Amúgy pedig vannak ebben a házban egerek?

A kutya gondolkodott.

– Nem tudom. Én még eggyel sem találkoztam.

– Mindenesetre alaposan körülnézek – mondta Cini, és elindult, hogy felfedezze a kert távolabbi részeit is. A sok szimatolás után jólesett egy kis szundikálás a málnabokor tövében.

Már alkonyodott, amire a három nagybácsi megérkezett.

Cini elámult. Hogy azok milyen állapotban voltak!

Szervác sántikált, a bal szeme folyamatosan könnyezett. Pongrác füle kissé be-repedt, a bajusza összevissza állt, és egy leheletnyit bandzsított. Bonifác bundája alaposan meg volt szaggatva, és alig hallott az egyik fülére. Kérdezés nélkül belelefetyeltek a Cini tálkájában maradt tejbe, közben ilyesmiket nyávogtak:

– Az ördög maga!

– Mondtam, hogy az Erecsi utcát kerüljük el!

– Na de ő se úszta meg szárazon!

Fél óra is eltelt, mire valamelyest megnyugodtak. Cinire nem sok ügyet vetettek, úgy tettek, mintha elfelejtették volna, miért is jöttek. A kismacska inkább Pocak ólja felé vette az irányt.

– Mi történt velük? – töprengett. – Általában együtt járnak csavarogni, ami kandúrokra kevésbé jellemző. „Egységben az erő, csontban meg a velő!” – hangoztatják. Vajon ki láthatta el így a bajukat? A postás? A rendőr? A villanyszerelő? Netán a szomszéd farkaskutya?

– Szerintem Gofrival futottak össze – mondta izgatottan Pocak. – De te ne félj, majd én megvédlek tőle. Velem nem mer kikezdeni az Erecsi utca réme.

Cini odabújt Pocakhoz.

– A gofri amúgy egy édesség – mondta a kutya elmélázva. – Ha egy ilyen verekedős gazfickót hívhatnak így, egy ilyen édes kiscica miért ne lehetne Cini?

Végül ebben maradtak.

A házórzés komoly dolog

Pocak hosszas keresés után az almafa tövében találta meg Cinit. Sajnos, a derék eb orra nem volt már a régi. Azelőtt csak beleszagolt a levegőbe, és máris tudta, hány macska jár az utcában, melyik szomszédnál mi fő a fazékban, merre tart a postás a levelekkel, és ha leszáll a bicikliről, sántít-e még a kutyaharapástól.

Cini éppen szunyókált, ki sem nyitotta a szemét a kutya közeledtére. A bajsa megrándult néha, de az is csak egy szemtelen légy miatt.

– Nagy hírem van számodra, Cinikém! Ha ezt meghallod, egekig ugrálsz örömdobben!

A macska kinyitotta az egyik szemét, de rögtön vissza is csukta.

– Megnyugtatlak, hogy nincs olyan hír a világon – dorombolta.

– De van! – vakkantotta Pocak. – Hosszas tépelődés, rágódás és megfontolás után úgy döntöttem, hogy te leszel az utódom!

A légy most Cini fülére szállt, de ő ügyet sem vetett rá.

– Hallottad? Te lehetsz az új házórző!

Pocak összevonta a szemöldökét, és megkerülte a macskát. Cini megbillentette a fülét, a légy elrepült.

– Én már öreg vagyok – folytatta a kutya. – Úgy döntöttem, nyugdíjba megyek. De a ház nem maradhat őrizetlenül. Kéne valaki, akinek átadhatnám a tudásomat. Egy másik kutya szóba sem jöhet, hát úgy gondoltam...

A macska ásított egyet, és tovább szunyókált.

– Te majdnem olyan ügyes és bátor vagy, mint én.

Cini a fülét sem billegette. Pedig már két légy bosszantotta.

– A hallásod tökéletes, karmaid félelmetesek.

Cini úgy tett, mint aki ezt sem hallja.

– Fogaid élesek, pillantásod tekintélyt parancsoló.

Cini álmában elmosolyodott.

– Ráadásul minden pörköltmaradék és csirkecsont neked jár ezután, amit eddig én kaptam a jó szolgálat fejében.

A macska egy pillanat alatt talpra ugrott, és megnyalta a száját.

– Komolyan?

– Úri becsületszavamra – bólintott Pocak jelentőségteljesen. Cini gyanakodva nézett rá.

– És mit kellene tennem? Talán ugatni? Mert azt száz csibemájért sem.

– Talán azt kihagyhatjuk – gondolkozott el Pocak. – De ha ráérsz, most rögtön elkezdhetnénk a kiképzést.

– Rengeteg fontos dolgom van – nyújtózkodott Cini –, de lásd, kivel van dolgod, vacsoráig a rendelkezésedre állok.

– Ez a beszéd! – vakkantott a kutya. Cini a nagy piros kapunál érte csak utol. Az eb felemelte jobb mancsát.

– Az első és legfontosabb szabály: ha valaki elmegy a házunk előtt, bele kell kapaszkodni a drótkerítésbe, és hangosan u... Izé, úgy csinálni, hogy ne legyen kedve bejönni. Vicsorogni, morogni, hatalmas cirkuszt rendezni.

– Fújni szabad? – kérdezte ásítva Cini. Egész éjszaka aludt, ettől napközben rendkívül elálmosodott.

– Fújni? – hökkent meg Pocak. De aztán felragyogott a szeme. – Hát persze. Tüzet, mint a sárkányok. Második szabály: ha bejön a postás, meg kell harapni!

– Muszáj?

– Okvetlenül. Ő a mi ellenségünk. Nyikorog a biciklije, az egyenruhájának kibírhatalan szaga van, és általában hagymát reggelizik.

Cini bólintott. Nem is olyan nehéz dolog a házőrzés. De Pocak vakkantással jelezte, hogy korántsem értek még a lecke végére.

– Egész éjjel virrasztani kell, és ha jön a betörő, lesből ráugrani, majd hangos u... Ugrádozással felverni az egész házat.

– Betörő? – kérdezte Cini unottan. – Gyakran jár ide?

Pocak elgondolkodott.

– Szerintem nem. De az nem jelent semmit. Bármikor benézhet hozzánk, és akkor nincs kegyelem, csak haddelhadd, rontom-bontom meg csihi-puhi.

– És miről ismerem fel? Olyan, mint a postás, csak nem tud éjjel aludni?

Pocak összehúzta a szemöldökét, és morogni kezdett.

– Grrr! Lopakodva jár, mint a vadászó macska. Álarc van rajta. Magával viszi a kutyáknak... izé, a macskáknak odakészített csülökcsontokat...

Erre már Cini is ugrott egyet.

– Akkor jó lesz, ha nyitva tartjuk a szemünket.

– Én már nem – indult Pocak a bódéja felé. – Telihold volt, egész éjjel azt ugattam, hogy zavar a fényesség, kapcsolják le végre az égi lámpát. Sok sikert!

Cini egy kicsit még élesítgette karmait a meggyfa tövében, majd nekilátott mosakodni, mert egy valamirevaló házőrző adjon magára. Amikor kifényesítette a bundáját, felugrott a kerítés tetejére, hogy jobban lássa, ha idegen közeledik. De nem járt arra más, csak a barátja, Cecil, aki éppen egerészni indult.

– Nagy hírem van számodra, Cecilkém! Ha ezt meghallod, egekig ugrálsz örömdöbben!

– Nocsak! – mondta a kandúr. – És mi lenne az?

– Ha szereted a pörköltzsaftot, megtanítlak házat őrizni!

Cecil megnyalta a szája szélét, miközben a farka kérdőjelet formázott.

– Gyere csak be hozzánk, mindent elmagyarázok.

Pocak régebben azonnal talpra ugrott, ha idegen macska lépte át a felségterületét, de most mélyen aludt az óljában. Az orra sem volt már a régi.

Hogy a két macska miről pusmogott, azt pedig senki sem hallotta.

Amikor a postás fél óra múlva megérkezett, döbbsenten látta, hogy két macska hintázik a meggyfa alsó ágán. Amikor bedobta a levelet, a cicák két lábra állva pingponglabdát egyensúlyoztak az orruk hegyén.

– Képzeldőm! – gondolta. – Talán kevesebb kávét kéne innom – és gyorsan elbiciklizett.

Cecil elégedetten dorombolt.

– A cirkusz megvolt, már csak a betörő van hátra. Aha, már látom! Ott jön.

Emil bácsi lassan, sántikálva közeledett az úton. Látszott rajta, hogy nagyon fáj a lába.

– Nincs rajta álarc – súgta Cecil.

– Talán így akar bennünket megtéveszteni – vélte Cini, és már iramodott is, hogy a jövevényt jól megijessze. A karma viszont megcsúszott a frissen festett kerítésen, és a harcias házőrző nagyot nyekkent a sárban.

– Puff neki! – nevetett Cecil. – Szereztél néhány újabb foltot, öcsi!

– Jól megijesztettem, az biztos – mondta gyorsan Cini –, nézd csak, most ott áll rémülten, és azt se tudja, merre szaladjon.

Emil bácsi valóban megállt, hogy egy kicsit kifújja magát. Cecilt még mindig rázta a nevetés.

Cini kitörölte a sarat a szeméből, majd oldalba lökte a barátját.

– Azt javaslom, fussunk mi is néhány kört a ház körül. Így vacsora előtt jól fog esni egy kis testmozgás.

– Szaladj csak, ha jólesik – legyintett Cecil, mert észrevette, hogy Márta néni közeledik a kezében egy tányér cicáknak való finomsággal. – Úgy legalább hamarabb megszáradsz.

Hogyan legyünk okosak?

Cini először egy lepkét kergetett, de miután nem sikerült elkapnia, megunta a vadászatot. Inkább egy dióval focizgatott, ami rettentő jól zörgött a betonon. Amikor már ez sem szórakoztatta, figyelme a derék házőrző felé fordult. Pocak egész nap az ólja előtt feküdt, a házfalat bámulta és sóhajtozott. A kérdésre, hogy mi baja van, meglepő választ adott.

– Az öregség.

– Öregség? – Cini úgy tett, mintha nem tudná, mi az. – De hiszen te fiatal vagy!

Azt hitte, elég egy kis hízelgés, és a kutya hevesen védeni fogja ólját a huncut kis diószem támadásától. De a dió Pocak mancsa mellett pont betalált a házikóba. A cica átugrott egy pitypangot örömeiben:

– Gól! Ez védhetetlen volt, Pocikám, ismerd be! – és még mielőtt a barátja bármit beismerhetett volna, komolyra fordította a szót:

– De hiszen az öregség tele van szépséggel!

– Csak egyet mondjál – sóhajtotta Pocak.

– Nézzük csak! – virgonckodott a cica, és számolni kezdett az ujjain. – Egy: ööö. Máris mondom. Itt van a nyelvem hegyén. Megvan! Mindenki tisztelettel beszél veled, előre köszönnek az utcán, meghallgatják tanácsaidat, melyeket az életed során összegyűjtött tapasztalat és megszerzett bölcsesség segítségével fogalmazol meg számukra.

Pocak megdöbbsent. Ilyen komoly gondolatra azért nem számított egy kiscicától.

– És ki fogadja meg az én tanácsaimat?

Cini körülnézett, de csak a móka kedvéért.

– Hát én! – mondta büszkén, és kihúzta magát. – Kérlek, Pocak, taníts engem! Te annyira, de annyira okos vagy! Neked még a bundád szőre között is ész bújkál! Árudd el nekem, honnét szerezted azt a végtelen nagy tudásodat, amivel itt mindenkit lenyűgözöl.

Körülnézett.

– ...engem.

Pocak csóválta a farkát, mintha a legyek idegesítenék. Valahova a távolba nézett, a szemében egy kövér könnycsepp terpeszkedett.

– A postás már sokszor körbeciciklizte a falut azóta, hogy én megláttam a napvilágot.

– Na és? – szökdécselt Cini. – Az a dolga! Különben is, a levélhordók gyakran lecserélődnek, de te állócsillag vagy a kutyatársadalom nagy teliholdja alatt.

Erre már Pocak is megdöbbsent. Nehézkesen felült.

– Micsoda? Te kiolvastad Márti néni könyvtárát? Vagy valami port szórt a tejedbe, amitől így sziporkázol? Ha tudni akarod a titkomat, elmondom. Jól figyelj. A gazda minden vasárnap délelőtt a rádiót hallgatja főzés közben. Én csak odafekszem a konyha nyitott ablaka alá, és figyelek. Minden tudásom onnét ered: hírek, vitaműsorok, egy kis komolyzene, amitől telihold nélkül is vonítani tudnék, de az elszenvedett fájdalomért kárpótolnak a vetélkedők, az interjúk ebtenyésztőkkel és más furcsa emberekkel, a betelefonálós műsorok, valamint Bálint gazda hasznos tanácsai a tulipán helyes neveléséről.

Cini szájátva hallgatta a házörzöt.

– És Cinkotáról meg Cincinnatiról is ott hallottál? Mondd, Pocak, tényleg van az egereknek saját birodalmuk? És hová rejtették? A kamrába? Vagy a föld alá? Hol van a lejárata?

A kutya sejtelmesen hallgatott. Lassan megkerülte az ólját, mintha ellenőrizné, minden rendben van-e, aztán visszafeküdt a megszokott helyére.

Cini meg sem várta a választ a feltett kérdéseire, már is újabbal hozakodott elő:

– És mikor lesz vasárnap?

Kiderült, hogy vasárnapig még kétszer száll le az éjszaka. Ekkor Cini azt javasolta, hogy játsszanak valami nyelvtani játékot.

– Mondjunk olyan szavakat, amik úgy kezdődnek, hogy „eb”...

Azt gondolta, hogy ha ez a játék nem dobja fel a kutyát, akkor semmi.

– Ebadó – mondta Pocak. A macska nem hagyta magát.

– Egy pontocska neked. Ez az ebadó sugározza a rádióműsort is, ugye?

A vén házőrző ingatta a fejét. Cini lélegzetvisszafojtva figyelt, mert nem tudta, ez mit jelent. Jót vagy rosszat?

– Te ebadta! – sóhajtott a kutya.

– Két pont! – kiáltotta olyan hangosan Cini, hogy a szomszédban ugatni kezdtek a cseppet sem macskabarát vérebek. – Na várj csak! Most én jövök! Eb... Ebben nem vagyok biztos. Eb... Ebben sem.

Hiába erőlködött, nem jutott eszébe semmi. Ő is körüljárta az ólat, mintha barátja biztonságára ügyelne. Aztán beleszagolt a levegőbe.

– Vacsoraidő! Később folytatjuk!

És elrohant.

Aztán az egész szombati nap Pocak nélkül telt el. Félig a vasárnapi is. Cini, amikor meglátta, hogy a derék eb ismét az ólja előtt fekszik, örömtáncot lejtett. A legszívesebben ráugrott volna a hátára, összevissza dögönyözte volna, de aztán komolyságot erőltetett magára.

– Hol voltál? – dorombolta. – Tegnap még az utcára is kimerészkedtem miattad, hátha a vérszomjas Gofrival gyűlt meg a bajod, és elkelne egy kis segítség. Van ám itt izom!

És játékosan a levegőbe bokszolt.

– Orvoshoz vittek – válaszolta a kutya. – Kaptam egy csomó vitamint.

– Akkor most már újra fiatal vagy, ugye?

Pocak elengedte a füle mellett a kérdést.

– És veled mi újság? Meghallgattad a délelőtti híreket? Okosabb lettél?

– Mi az, hogy! – komolyodott el a macska. – Most már mindenkinél okosabb vagyok. Nálad is. Majdnem szétdurran a fejem a sok tudástól. Bánhatod, hogy nem voltál itthon!

– Mesélj! Elhelyezkedtél a nyitott konyhaablak alatt úgy, ahogy javasoltam?

– Persze! Még el is rontottam a gyomromat a húsleves illatával.

– És? Mi újság az Északi-sarkon? Olvadnak még a jégsapkák?

– Azt nem tudom, de egy bizonyos Aranka néninek majdnem meggyulladt a függönye, amikor a születésnap tortáján elfújta a gyertyákat. Az unokája, a Laci idén fog érettségizni, bármit is jelentsen az. A veje meg nyert a lottón egy kisebb összeget, és vett magának egy traktort, aminek a család nem nagyon örült, mert ők sportkocsit szerettek volna.

Pocak összeráncolta a homlokát.

– Furcsa hírek ezek. Valami baj lehet a rádióval.

– És azt is hallottam, hogy ha frissen gyúrt tésztát főzünk ki, akkor arra is figyeljünk, hogy legalább húsz percen át szárítsuk, mielőtt beletesszük a főzővízbe. Az utca végén a Margit néni nem így csinált, és megszökött a papagája. A férje, a Karcsi azonnal fogta a lepkehálót, felmászott a tetőre, és a kéménybe kapaszkodva próbálta meg elkapni. Lehet, hogy már jövő héten hazaengedik a kórházból.

Pocak vakkantott egyet, lassan, komótosan odaballagott a táljához, de az olyan üres volt, mint a felhőtlen tavaszi ég. Visszafordult, és intett Cininek, hogy kövesse. Közben egyre csak azt mondogatta, hogy valami baj lehet Margit néni rádiójával.

– Mit tanultál még?

– A Juli néni el akarja adni a házát, de annyi pénzért senki sem veszi meg, a Szabóéknál lakodalom várható, Saci néninek meg lányunokája született, pedig ő fiút akart. Már meg is volt a neve: Barnabás. Ugye, Pocak, milyen okos vagyok?

A kutya nem szólt semmit. Láta, ahogy Mancsi néni éppen Márta nénitől búcsúzkodik a kapuban, és köszöni a recepteket. Ez a nyávogó kis vakarcs az ő beszélgetésüket hallhatta.

De nem akarta elrontani kis barátja jókedvét.

– Okos vagy, Cinikém, nagyon okos.

Takács János: A kivétel elúzi a magányt

Erdők népe

Szöknek, másznak, vakaróznak,
Csillagokkal takaróznak,
Ropogtatnak rókagombát,
Potyogtatnak szagos bombát.
Majszolgatnak apró rákot,
(Napvilágot sose látott).
Iszap mélyén tekergőzve
Bújnak szutykos mocsárgőzbe.
Kéreghez dörzsölik hátuk,
Felhőzik a hó utánuk.
Fa tetején fenn teremnek,
Tócsát néznek étteremnek.
Ágról eszik le a lombot,
Lábuk cakkozza a dombot.
Egymás hátát bogarásszák,
A gyümölcsfát vadul rázzák.
Kunkorognak kéz-láb nélkül,
Kősziklákon egy se szédül.
Szárnyuk tárva vitorláznak,
Fa odvába rágnak házat.
Döng a föld, amerre járnak,
Ennivalót kunyerálnak.
Hogyha vicsorognak, reszketsz,
Pedig zárja őket ketrec.
Röptében mind legyet kapkod,
Sárból túrja ki a makkot.
Ágra ülve fütyörésznek,
Kifosztják a teli fészket,
Telelgetnek, nyaralgatnak,
Megörülnek minden magnak.
Beöltöznek vadnak, halnak,
Egymás hátán élnek-halnak.
Farsangolnak, táncolgatnak,
Ki fog törni minden ablak!

Mafla baromfi

Csipegetnek mafla tyúkok,
mint az automaták!
Pöffeszkednek a kakasok,
csak övék a világ!

Körbefutkosnak a tyúkok,
egyiknél a kukac,
egymás szájából kitépik,
fuj, de csúf, de malac!

Arcoskodnak a kakasok,
csapdosnak csőreik,
kocsányon lóg már a szemük,
egymás vérét veszik.

Furán vijjognak a tyúkok,
ütemes kotkodács,
talán héja közeledik,
veszélyben a tojás.

Fára ülnek a kakasok,
odafenn szebb a táj,
magaslaton éjszakáznak:
jön a nyest, bekajál.

Csillár-hintáztató

Belerezdül az egész ház,
Meg a csillár behintáz,
Papa állán a szakállá
Libikókáz lalalázva.
A pohárcák toporognak,
Üvegek meg moco rognak,
A tojások berepednek,

Az egész föld belereszket,
Meg az ég és meg a föld és
Fokozódik a dübörgés,
Ez a lépés kacifántos,
Fokozottan elefántos...
A talaj most benyomódik,
Odalenn meg kinyomódik,
Kire rálép, kilapul most,
Nosza, rejtsük el a cirmost,
Nehogy aztán kinyuvassza
Elefánt úr, ebugatta!
Elefánt, a neved áldott,
Ne taposd le a virágot,
Ne taposd ki a gyepünket,
Ne te légy az, aki büntet!
Kicsi csülköd, dagi angyal,
Betekerjük puha ronggyal.
Tipegő, halk elefántot
Na, ki látott, na ki látott?
De ígérd meg, hogy az ormány
Sem üvöltöz ma gorombán!

Kemény legény

A kenguru, a kenguru,
Az nem repül, az nem gurul,
Fel sem borul, fel sem borul,
Tapad nagy talpa piszkosul.
A kenguru kemény legény,
Kit hasba rúg, pislog szegény
Kit hasba rúg, hát püff neki,
Oly izmosak a csülkei,
Akit megrúg, űrbe repül,
Pályára áll a föld körül.
A kenguru, ha begurul,
Hát minden sértést megturul...
Vagy megtorol... vagy megtöröl,
Aprócska ökle vasököl.

De úgy püföl, mint bokszoló,
Tömény proteint kosztoló.
Vicces kapafogú nyuszi,
Az ütése medvepuszi.
Ha kengurut látsz, jól vigyázz,
Mert matricává szétgyaláz!
Laposra tapos perc alatt,
Gombóccá gyűr, és zsebre rak.

Takács János: Esti mese

Január 6.

Anti a karácsonyi díszkivilágításban fürdő ház kéményébe kapaszkodott. A kormos téglák összemaszatolták vékony, sápadt kezét, miközben göcsörtös fekete karmával bevészte a nevét az érdes felületbe. Tetszett neki ez a kifejezetten hegyes tetejű kóceráj. Hogy kifejezze, igényt tart rá, amolyan foglaló gyanánt háromszor ráköpött a délutáni ónos esőtől csúszós cserepekre. Habzó nyála kénesen bűzölgő, komótos füstölgésbe kezdett, miközben ő maga a csatornába kapaszkodva, kissé merev mozdulatokkal leereszkedett a ház udvarára.

Az is tetszett neki. Főleg az utcáról a bejáratig hosszasan kanyargó, csodaszép fűzfákkal keretezett, leaszfaltozott feljáró. Könnyedén el tudta képzelni, amint a hozzá érkező, kárhozatra jutott lelkek kulturált körülmények között sorakoznak rajta, mielőtt befalja őket. A szép környezet talán egy egészen kicsikét enyhíti azt az elképzelhetetlen fájdalmat, amint éles fogai apró cafatokra tépik a lelkek fátyolszerű anyagát.

Anti oldalra billentett fejjel a fűzfasorra hunyorgott. Az ágakra aggatott fényfűzérrel még szebbé tehetné a panorámát. Persze csak akkor teheti igazán az otthonává a helyet, amikor beteljesedik a prófécia, és eljön az ő ideje. Nostradamus szerint ez csupán a következő századfordulón esedékes, ám a Sátán szerint már jövő héten kedden, délután három óra tizenhárom perckor. Akárhogy is, egyszer vége szakad az évtizedek óta tartó semmittevésének, és már előre tartott az egész hercehurcától.

Anti unottan felsóhajtott, majd a ház egyik ablakához lépett. Már éppen bekucskált volna rajta, amikor egy érdes, forró kéz ragadta meg a vállát.

– Ejnye, fiacskám! Már vagy ezerszer megmondtam neked, hogy addig semmi keresnivalód az emberek között, amíg nem teljesedik be a prófécia.

Anti duzzogva lesett fel görnyedt, törött szarvú tanítójára.

– Belzebub bácsi! – nyafogott türelmetlenül. – Otthon olyan unalmas. Az emberek decemberben különösen kitesznek magukért. Minden olyan színes, fényes, szeretetteljes és...

Belzebub egy szigorú pillantással Antiba fojtotta a szót.

– Á, már értem! Már megint a szeretet után kujtorogsz, mi, te Sátán fattya?

Anti lesütötte sárga szemét.

– Sajnálom, de karácsonykor valahogy olyan sok van belőle, hogy még a szobámban is érzem a szagát – dűnnyögte szégyenkezve.

– Ebben igazad van, kölyök. Én is érzem. Alig várom a januárt. Olyankor majdnem minden vérrel, belső szervekkel, meg egyéb undormánnyal töltött szőrös zsírzsákból kifogy a szeretet. Most azonban túlcserél bennük. Okádnom kell tőle.

És valóban. Ahogy Anti a jó öreg Belzebubra nézett, észrevette, hogy a szokásos vérvörös színe helyett a pikkelysömörös bőre inkább zöldes árnyalatban pompázott. Hatalmas, szőrös kezével egy igazán apró zsebkendőt tartott az orra elé. A fehér anyagba a „B” monogramot hímezték. Belzebub felesége nem szerette, ha a férje holmija összekeveredik a pokol többi hercegének a holmijával. Anti megesküdtött volna rá (már ha nem gyulladna ki tőle a nyelve), hogy a melegítőnadrágjában is ott virított tanítója nevének a kezdőbetűje.

És várjunk csak...

– Belzebub bácsi, miért vagy melegítőben?

Az öreg megvonta a vállát.

– Sátán annyira sürgetett érted, hogy nem volt időm felöltözni. Egyébként Abaddon jön nekem eggyel, mert ma neki kellett volna vigyáznia rád, de túlságosan lusta hozzá – jegyezte meg Belzebub rosszállón, aztán legyintett. – No de mindegy is! Menjünk haza, mielőtt még tényleg elhányom magam ettől a sok szeretettől.

Azzal előkapott egy vékony láncon fityegő kecskeszarvat a melegítője zsebéből, és a ház falába karcolt vele egy pentagrammát. A szimbólum hirtelen lángra kapott, velőtrázó sikolyok kíséretében ajtóvá alakult.

Az ajtó keserves nyikorgás közepette kitarult előttük.

– Meg kéne olajozni a nyamvadt pántjait – morgolódott Belzebub, miközben belépett rajta, Anti pedig kissé csalódottan követte.

Mielőtt az átjáró bezáródott volna mögöttük, még látta, ahogy a házban lakók egy feldíszített karácsonyfa mellett ülnek, és dülöngélve nevetnek valamin. A hangjuk majdnem elnyomta a Pokolban raboskodó lelkek jajveszékelését. De csak majdnem.

– Belzebub bácsi? – szólalt meg kisvártatva Anti, miközben lefelé haladtak az Infernóba vezető, fáklyákkal megvilágított rozoga lépcsősoron. Súlyos lépteik patkányok ezreit készítették menekülésre.

– Mi van, kölyök? – mordult rá Belzebub olyan ellenségesen, hogy egy röpke pillanatra elbizonytalanította Antit. Végül a kérdés csak azért is kikíváncozott belőle.

– Szerinted az én születésnapomból lehet karácsony?

Belzebub megbotlott. Ha Anti nem kapja el a könyökénél fogva, akkor az öreg egészen a Sátán trónjáig bukfeneczik. Noha halhatatlan volt, a vénséges csontjai nem köszönték volna meg az artistamutatványt.

– Úgy vélem, Jézus levédette a karácsonyt, szóval rengeteg jogi marhasággal járna, ha a te születésnapodat is így neveznénk – szólalt meg végül kissé bizonytalanul, majd tovább indult, Anti pedig sietve követte.

– És ha nem így hívnánk, de ugyanúgy díszítenénk karácsonyfát és megajándékoznánk egymást?

Belzebub mindkettőjük érdekében elengedte hegyes füle mellett a fiatal kölyök kérdéseit.

– Már vége van a karácsonynak – legyintett bosszankodva. – Most a szilveszter következik. Petárdák, virsli, meg lencse.

– Ez a Szilveszter Jézus rokona? – kíváncsiskodott Anti, mire a vénséges tanára kinevette.

– Dehogy, te Sátán fattya! Szilveszter az év utolsó napja. Ekkor várják az új évet.

Anti egy darabig a gondolataiba mélyedve, csendben követte Belzebubot, aztán határozottan megszólalt.

– Ha apámnak igaza lesz, és tényleg a jövő héten kedden teljesül be a prófécia, akkor magamnak akarom azt a napot.

Belzebub kuncogva pislantott Antira.

– Ki kell, hogy ábrándítsalak, fiam. Január hatodika Gáspár, Menyhért és Boldizsár, vagyis a háromkirályok napja.

– Kit érdekelnek holmi királyok! – csattant fel Anti ádázul vicsorogva. – Az én napom lesz és kész!

Belzebub egészen elérzékenyült. A kölyök végre valahára nem a szeretetről faggatózott, hanem az irigység beszélt belőle. Nagyon úgy tűnt, hogy a Pokol hét hercege közül csupán ő maga vette komolyan a tanári szerepkörét.

Ahogy a kölyök felé fordult, és büszkén meglapogatta a vállát, rusnya képén visszataszító vigyor terült szét.

– Ha az Antikrisztus január hatodikát akarja, akkor meg is kapja.

Az Alvilág kulcsa (részlet)

A hatástalan kívánság

1.

– Régen még imádtam a kalandokat, de mára kissé kiöregedtem belőlük – sóhajtott a Ali bácsi, a világ utolsó dzsinnje, miközben kibámult a Csodalámpás bolt kirakatán. – Ha egy regény szereplői lennénk, azt kívánnám, hogy halálra untassuk az olvasókat! De látom már, hogy erre nincs sok esély.

Odakint, a Mécses téren, épp egy futó haladt el az üzlet előtt. Rajta kívül azonban inkább csak ideges vagy fáradt embereket lehetett látni, akik feltehetően a munkahelyükre igyekeztek.

– Nézzétek ezt a sok kifacsart alakot! – mutatott a térre az öreg, majd a három kamaszhoz fordult. – Lefogadom, hogy az egyik kívánságuk egy szép hosszú nyári szünet lenne. Bezzeg ti, akiknek ez megadatott, már reggel nyolc órakor itt rontjátok a levegőt! Mondjátok, miért nem hagytok egy kis nyugtot nekem, és alszotok inkább a puha ágyatokban otthon?

Lucának egyből az jutott eszébe, hogy annál a gyönyörűen kárpitozott, kényelmes barokk széknél, amin épp ül, még az ágya sem puhább. Ám esze ágában sem volt megszólalni. Még csak az kéne, hogy ilyen jelentőségteljes reggelen felboszszantsa Ali bácsit! De feleslegesen óvatoskodott, hisz az üzletben tartózkodott az idegesítés nagymestere, Levi is.

– Ugyan már, Ali bá, ne adja itt az amnéziást! – legyintett a pulton terpeszkedve. – Mind jól tudjuk, miért vagyunk itt, nem igaz, Arnold?

Levi a Napóleon-korabeli szekrénynek támaszkodó unokatestvéréhez paszszolta a labdát. Ám mivel a szemüveges fiútól csak egy halvány mosolyra és halk dűnnyögésre futotta, kénytelen volt egyedül tovább ütni a vasat.

– Hát oké, ti gyáva nyulak, akkor kimondom én: Ali bá szent ígéretet tett nekünk, hogy teljesíti egy-egy kívánságunkat. És nem tudom, ti hogy vagytok vele, de én már kitaláltam a magamét!

– Na, ebben biztos voltam – morogta az öreg dzsinn, miközben elhelyezkedett a megszokott sámliján. – A szent ígéret egy kicsit túlzás, de igazad van: segítetek nekem, hogy az én ötezer éves átkom, Vágyvölgyi Győző végre-valahára eltűnjön az életemből. Szóval tényleg jár nektek egy kívánság. De jobb, ha még az elején tisztázzuk: nem teljesítek mindenféle agyament ötletet, értitek?

Ali bácsi a magasba emelte a mutatóujját, majd miután látta, hogy nincs ellenvetés, összecsapta a tenyerét.

– Na, akkor essünk túl rajta! Ha jól értem, te akarsz kezdeni a sort, ugye, Levi? Láng Leventének szinte lángolt az arca az izgalomtól.

– Hát, ha nem Luca szeretné kezdeni, merthogy, ugye, a lányoké az elsőbbség, akkor én... – sandított Lucára, aki mosolyogva nemet intett. – Oké, akkor azt kívánom, hogy örökké utazhassak az időben!

Az aprócska boltra egy pillanatra csend telepedett. Luca eszmélt a leghamarabb.

– Aaaaanyira tudtam, Levi! – csapott a térdére. – Olyan unalmas vagy!

– Miért, csak mert már elárultam tegnap? – kérte ki magának a fiú. – Attól én még kívánhatom ezt!

Ám az ötlethez az öreg dzsinnek is volt hozzáfűznivalója.

– Valóban kívánhatod, csak hogy én nem teljesítem.

– De miért nem? Hisz csak egy kis időutazásról volna szó... – tárta szét a kezét Levi.

Ali bácsi azonban máris felpattant a helyéről.

– Ó, igen! Csak egy kis időutazásról, amit te, ugyebár, olyan mélyrehatóan ismeresz, ha nem tévedek!

– Igen, az időutazós filmekből.

– Még hogy időutazós filmek, hah! – Az öreg a szakállát gyűrögetve járkálni kezdett. – Egy jó megfejtésük volt, hogy ugyanazon anyag nem töltheti ki egy időben ugyanazt a teret. De ezen kívül tudják is azok az elszállt írók meg rendezők, hogy a valóságban hogyan működik ez! És tudod is te, kisfiam, hogyan kell helyesen használni a kívánságokat!

– De-de hát én tudom! Nagyon is jól tudom, hiszen már használtam a... – dadogta Levi, ám Ali bácsi szeme villámokat szórt.

– Igen, használtad a kívánságdobozokat a legszigorúbb tiltásom ellenére! És mi lett belőle? Te embervassá változtál, én meg majdnem gyökeret eresztettem egy cserépből. Ne is beszéljünk róla! Inkább örülj, hogy nem egy gonosz dzsinn vagyok, mert máris egy soha véget nem érő időhurokban találnád magadat.

Arnold és Luca figyelmét nem kerülte el, hogy Levi milyen hirtelen holtsápadttá vált. Bizonyára éppen felidézte magában, hogy is szólt a kívánsága: „...örökké utazhassak az időben!”

– O-oké, akkor módosítanék – nyelt nagyot. – De tisztázzunk valamit: egyáltalán nem utazhatok az időben?

– De utazhatsz – nyugtatta meg a sámlira visszahelyezkedő dzsinn. – Viszont szigorú feltételei vannak!

– Na, neeee! – tátotta el a száját Luca.

A farkasszemet néző Levi és Ali bácsi azonban most mit sem törődtek a lánnyal.

– A jövőbe nem mehetsz – szögezte le az öreg.

– De visszautazhatok akármeddig!

– Ugyan, hová gondolsz! Tán csak nem a dinoszauruszok érdekelnek? – mérte végig hűvösen Ali bácsi. – Két óra bőven elég lesz.

– Miii? – sápítózott Levi. – Egy hét!

– Tizenkét óra.

– Egy nap!

– Egy nap, de egy perccel sem több – emelte magasba a mutatóujját Ali bácsi. Majd még mellékesen hozzáfűzte: – És csak egyetlen egyszer.

– Micsoda?!

Levi most már leugrott a pultról, ám a rendkívül szigorú tekintetű Ali bácsival taláta szemközt magát.

– Csak nem gondolod, hogy hagylak életed végéig ugrabugrálni az időben? Ha van elég sütnivalód, egyetlen utazás is bőven elég ahhoz, hogy megcsináld a szerencsédet, vagy éppen a szerencsétlenségedet. Úgyhogy elégedj meg ennyivel! Na, deal, vagy nem deal, ahogy ti mondjátok?

A kamasz fiú jó pár másodpercig bámult a dörzsölt régiségkereskedőre. Úgy érezte magát, mint akit épp most forgattak ki a vagyonából, de végül mi mást tehetett volna?

– Tudja, mit, Ali bá? Deal! – nyújtotta megadóan az öreg felé a kezét.

2.

Luca megszólalni sem tudott a döbbenettől. Leesett állal lesett Levire, ezzel szemben Arnold csendesen vette tudomásul, hogy az unokatestvére éppen most kapott hatalmat az időutazáshoz. Ez a hatalom azonban nem érdekelte őt, neki valami más izgatta a fantáziáját.

– Mikor fog kívánni, Ali bácsi? – fordult csillogó szemmel a dzsinnhez.

– Micsodát, fiacskám?

– Hát, hogy Levi időt utazhasson.

– Ó, azt már el is intéztem.

Levi ámulva fordult a dzsinnhez.

– Ezek szerint már bármikor megtehetem?

– Igen, csak ki kell mondanod, hány órára akarsz visszautazni az időben, de jól vigyázz, mert...

– Tudom, csak egy lehetőségem van – legyintett Levi.

Látszott a vigyorgó képén, hogy máris terveket sző. Arnold a fiúra sandított.

– Nem akarod most felhasználni?

– Az egylovésnyi időutazásomat? Ütődött vagy? – meredt rá Levi. – Maradjunk annyiban, hogy remélem, működni fog, ha eljön az ideje. Most inkább te add elő Ali bának az óhajodat!

– Igen, igen! – lelkesedett egyből Luca is.

A szemüveges fiú azonban, mintha csak az elevenére tapintottak volna, visszavonulót fűjt.

– Ó, az én kívánságom az... az nem fontos! Illetve ráér – hebegte, és máris a szemüvegét kezdte törölgetni. – Szóval, mondd csak előbb te, Luca!

– Biztos?

– Hát persze!

– Köszí – vont vállat a lány, majd komoly szemét Ali bácsira szegezte. – Nekem elég furcsa kérésem lesz, de remélem, hogy teljesíthető...

– Mondd csak el nyugodtan, és mindjárt kiderül – biztosította a dzsinn.

– Jó, de ez olyan kérés, ami lehet, hogy nem fog tetszeni Ali bácsinak...

A boltocskában ismét izgalmas feszültséggel kezdett megtelni a levegő.

– Tehát mi volna a kívánságod, kislányom?

– Azt szeretném, hogy bármikor magamhoz hívhassam Satnyácskát, a démonlányt!

3.

Hosszú másodpercekre néma csend borult a Csodalámpás boltra.

– Azt akarod, hogy magadhoz tudd hívni a fogadott lányomat, Satnyácskát? – ismételte Ali bácsi, mikor végre szóhoz jutott. – Tisztázzuk, hogy jól értem-e: ugye, nem telefonhívásról beszélsz?

– Persze hogy nem! – méltatlankodott Luca. – Hanem úgy, hogyha kimondom a nevét, azonnal megjelenjen a közvetlen közelemben, mint mondjuk a... mint a...

– Mint a magyar népmesékben! – nyerített fel Levi.

– Jaj, fogd már be a szádat, te infantilis! – sóhajtotta Luca. Ám aztán megadta magát. – Hát... inkább a Harry Potterre gondoltam, vagy bármelyik fantasy sorozatra, amiben a hősök varázslattal magukhoz tudnak hívni egy segítőt. De ja, végül is a népmesékben is van ilyen. Ugye ezt nem kérhetem?

Luca bánatosan pislogott Ali bácsira. Az öreg mintha valami olyasmit motyogott volna az orra alatt, hogy „Már megint ezek a filmsorozatok...”, de aztán Lucára nézett.

– Nem arról van szó, hogy nem kérheted, csak hát... Ti aztán döbbenetek vagytok, ugye tudod?

– Mit tudok? – bámult Luca.

– Hát te, meg Satnyácska. Ő is pontosan ugyanezzel a kívánsággal állt elő, miután tegnap elmentetek.

– Micsoda? Hogy magához hívhasson... engem? – kerekedtek el Luca szemei.

– Pontosán – bólogatott Ali bácsi. – Egy kezemen meg tudom számolni, hogy az elmúlt évezredben hányszor teljesítettem dzsinn-erőmmel a kívánságát. De

mivel ő is benne volt a tegnapi Vágyvölgyi Győző-műveletben, most neki is járt egy kérés, és...

– És maga megengedte neki? – vágott közbe Levi. – Megengedte, hogy egy démon magához hívhasson egy ilyen védtelen... szóval Lucát?

Nem lehetett biztosan tudni, hogy Láng Leventének a felháborodástól, vagy valami egészen mástól vörösödött-e el az arca. Ali bácsi azonban máris csitítani kezdte a fiút.

– Nyugalom, egyelőre senkinek nem engedtem meg semmit, rendben? Egyszerűen arról van szó, hogy Satnyácska ezt kérte, és kissé különös, hogy ma pedig Luca áll elő ugyanezzel. – A dzsinn karba fonta a kezét, és fürkészőn pillantott a lányra. – Nagyon egymásra találtatok a tegnapi macskasétáltatás közben, igaz?

Luca arca kipirult az izgatottságtól, de leküzdhetetlen mosoly is bujkált a szája szegletében.

– Ha Satnyácska is ugyanazt kívánta, amit én, akkor tényleg barátok lettünk, ugye?

– Nagyon úgy fest – morogta Ali bácsi. – És pont ez a barátság az, ami zavar engem.

– Meg engem is! – állt a dzsinn mellé Levi.

Kezét ugyancsak karba fonta. Hirtelen úgy tűnt, mintha a lezser fiú és a megfontolt öreg ősi szövetségeseik lennének. Luca nem tudta, hogyan védekezzen a túlerővel szemben, ezért csak hallgatott.

– Arról van szó, kislányom, hogy egy démon és egy ember barátságából még sohasem sült ki semmi jó a történelemben – törte meg végül a csendet Ali bácsi. – Az ilyen kapcsolat szinte minden alkalommal katasztrófához vezetett. A ti esetekben viszont...

– Igen? – sikkantott fel reményteljesen Luca.

– Szóval most a fogadott lányomról, Satnyácskáról van szó, az egyetlen démonról, aki képes igazi gonoszkodás nélkül élni. Ráadásul téged különösen megszeretett, Luca. Biztos vagyok benne, hogy soha nem tudna bántani, ezért aztán... Szóval legyen, engedélyezem a kívánságokat!

– Micsoda?! – kiáltott fel Levi.

Ám a hangját elnyomta egy diadalordítás:

– Éljeeen!

– De kizárólag feltételekkel! – emelte a magasba az ujját Ali bácsi.

– Hát persze, persze.

Luca elmondhatatlan örömet érzett, de máris készen állt az alkudozásra.

– Levinek nem engedtem a korlátlan időutazást, és nektek sem engedem meg, hogy csak úgy ugráljatok a térben – szögezte le Ali bácsi. – Ezért naponta összesen egyszer hívhatjátok egymást.

Lucának egy pillanatra elfelhősödött a tekintete.

– Háromszor? – mosolygott aztán a dzsinnre.

– Egyszer.

– Kétszer, naaa!
– Jó, de csak vészhelyzetben.
– Egyszer vészhelyzetben, egyszer meg csak úgy, legyen szíveees! – nyafogott Luca.

– Legyen – sóhajtotta Ali bácsi. – De minden hívásról tudni akarok, különben vége az egyezésnek!

– Ez csak természetes! – bólogatott Luca. Aztán megölelte a dzsinnt. – Nagyon köszönöm! Vagyis hogy köszönjük!

A mellettük ácsorgó Levi szóhoz sem jutott. Egyelőre maga sem értette, miért idegenkedik annyira a kialakult helyzettől. Olyan érzése támadt, hogyha Luca és a démonlány közel kerülnek egymáshoz, ő elveszít valamit. Csak hát egyelőre nem tudta megfogalmazni, hogy mit. Ezért aztán csak visszatelepedett a pult te-tejére, és onnan dobta be a hirtelen eszébe jutó kérdést:

– Amúgy, ha már itt tartunk, hol van Satnyácska?

– Na, vajon hol? Nyilván a csodalámpásban lustálkodik – legyintett nagyot Ali bácsi. – Veletek ellentétben ő már egyáltalán nem jön lázba egy magamfajta öreg dzsinntől.

– Nem akarod idehívni? – szegezte Lucának a kérdést Arnold.

Ez aztán egyszerre Levit is jobb kedve derítette.

– Ez az! – helyeselt. – Kíváncsi vagyok, hogy néz ránk, ha iderántod!

Luca először grimaszt vágott, de aztán izgatottan fordult Ali bácsihoz.

– Már működik a képességem?

– Megadtam rá az engedélyt, szóval működnie kell.

Luca most már nem sokat teketóriázott.

– Satnyácska, gyere hozzám! – kiáltotta, és szívdobogva várta a hatást.

A mosolya azonban szép lassan elolvadt, mert hiába hívta másodjára, harmadjára, sőt tizedjére is, a démonlánynak nyoma sem volt.

Körtánc

Balatoni sellő Maris,
sertepertél, mégis hamis,
keze alatt leég a rizs,
tanúsíthatja a vak is.

Szépségversenyen az idén
a legszebb lány lett az Irén.
Tündér lelkű, harsány szirén,
égből jött egy kis hópihén.

Dinnyét eszik az Ildikó,
meggyfáján fészkel a rigó,
természete kemény dió,
lehet az vagy három kiló.

Szomorkodik az Emese,
sótlan annak a leveze,
a káposzta száz levele
ezzel a hírrel van tele.

Égen-földön jár Jolánka,
cipellője szép topánka,
a kertjében, bár jó lányka,
csupa gazos a pohánka.

Áldott, derék Julianna,
a kenyere égi manna,
még az ördögnek is adna,
világ végére szaladna.

Teknőc Áron

Teknőc Áron, illa berek,
játsszótéren nagyon szeret,
megtöri a néma csendet,
anyjának egy kérdést felvet.

– Maga, mama, szerény szerzet,
támogatja a jó tervet,
írok magáról egy verset,
játsszótérre, ha elenged.

Teknőc mama éppen gyomlál,
elszakad nála a fonál,
szereti az elégiát,
mégis a fiára kiált:

– Megszól apád, még megdorgál,
múltkor is két hétig voltál.
Lassú lábad, én meg várok,
leglassúbb a felfogásod.

Bákász, Bákász, ne ijesztgess

Görbe hátú, karvaly orrú
bakarasznyi törpe rém,
ne vigyél el, akkor inkább,
mint a szellem, bújj belém.

Bákász, Bákász, ne ijesztgess,
boszorka ül mellemen,
bárhogy nézzük, nem vagyok én
rossz gyerek, csak eleven.

Hunyorosan ne kacagjál,
meglátják a vasfogad,
legyen elég, hogy a Holdon
Holdanyóka enni ad.

Ha elrabolsz, Bákász, akkor
a Hold túlsó felére,
ne lássam anyut zokogni,
mikor kitör a béke.

Repülőszőnyegen

Repülő-
szőnyegen
vasorrú
boszorkány,
rút kezét
megkéri
a tüzes,
vad orkán.

Repülő-
szőnyeget
hagyott a
vak sors rám,
üssed csak,
üssed csak,
porold ki,
botocskám!

Kacsatánc

Kopasz nyakú
kacsa hápog,
várja már a
vizesárok,
báméskodik
a hold, nahát,
kinyújtja a
hosszú nyakát.

Csillaggal
teli az ég,
elszakadt
a gyöngynyakék.

Fehér bóbitás
a kacsa,
úgy jár fodrászhoz,
mint haza.

Telefonommal a kertben,
hápogását ma felvettem.
Lejátszottam, ő meg erre,
mindenütt magát kereste.

Szamár, tüsszents aranyat!

Szamár, tüsszents aranyat!
– szajkózzák az okosok.
Nem tüsszentek, bárhogY kériK,
papírsepiM elfogyott.

Szamár, tüsszents aranyat!
Ezzel vagyok megverve.
Nem tüsszentek, egy se mondja
majd, hogy egészségedre!

Híres horgász

Híres horgász
a nagyapa,
nem lakik jól
hallal soha.

Ha dicsérik,
majd elolvad,
egyet fog, de
legnagyobbat.

Nagyanya szól,
kisunokám,
nemhiába
mégis sovány.

Akkorát fog,
szedtevette,
akkor is nő,
ha megette.

*Az alkotó a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Petőfi Irodalmi Múzeum
Térey János-ösztöndíjasa.*

Bosszúálló boszorkányliba

Télen, amikor Tardoskedden befagyott a Putnoki tó jége, és a határban már megcsípte a dér a csipkebogyót, libatollat fosztottak esténként a faluban a lányok és az asszonyok.

Bent a konyhában ropogott a tűz a kemencében, az asztalon szakajtókban állt a fehér libatoll, sorban nyílt az ajtó, jöttek a jókedvű lányok, a kendős asszonyok.

– Adjon isten jó estét, Boriskám – a lehangosabban Mariska néni köszönt a gazdasszonynak.

Neki telis-tele volt a köténye csudajó mesékkel lidércekről, csodálatos fűzfa-vesszőről, az örök ifjúság vizéről, fondorlatos boszorkányokról.

A petróleumlámpa fényénél járt a fosztók keze, mint a motolla. Mariska néni-nek a nyelve is ügyesen pörgött. A fiatalabbja tágra nyílt szemmel hallgatta. Titkon azért az ablakot is lesték, hiszen tudták jól, hogy a legények sem maradnak ilyen estéken otthon.

Koppant is ám az ablaküvegen valami, egy legény bekiabált:

– Szabad-e bejönni?

De még mielőtt Boriska néni válaszolhatott volna, az ajtó kivágódott, az egyik legény egy riadt kis verebet engedett a tenyeréből a szobába. Lett is nagy sikoltozás, kacagás! A madárka rémülten csapkodott a szárnyával, a sok finom, könnyű tollpihe pedig, mint az igazi hóviharban a hópelyhek, felrepültek a magasba, hogy utána a rikoltozó asszonynép kendőjén, orruk hegyén landoljanak.

– Megálljatok, ti gézengúzok! – rázta az öklét Boriska néni, de a legények csak jóízűen nevettek.

Aztán addig törte a fejét, míg ki nem találta, hogyan tehetné jóvá a legény a csúnya csínyét. Elfogyott a házban a víz, elküldte hát a legényt a kútra a hideg holdfényben. Messze volt a kút, már éppen tizenkettőt ütött a toronyóra, amikor a legény visszafele jövet a teli vödörrel a befagyott tó partjára ért. Látta ám, hogy két hajlott hátú öregasszony beszélget a parton. Köszönt nekik illendően: – Dicsértessék, öreganyáim!

De az asszonyok még csak nem is bólintottak. Még hátat is fordítottak. Furcsállta a legény a dolgot, behúzódott egy terebélyes fa alá, onnan leste a két öregasszonyt. Hát uramfia, egyszer csak rálépnek a tó jegére, s amint a tó közepére érnek, a jég hatalmasat reccsen, ők meg koromfekete libává változnak, és ott lubickolnak, gágognak a jéghideg habokban!

A legénynek se kellett több! A vödröket nyomban elhajította, úgy rohant a házba, hogy a lába sem érte a földet. Másnapig szólni se tudott, csak remegett, mint a nyárfalevél. Amikor végre visszatért belé a lélek, mindent elmesélt.

Attól kezdve nem volt nyugta a falunak. A boszorkányok éjjelente titokban jártak az embereket „nyomkodni”. Különösen a legényt kínozták sokat. Egy álló hétig nem jött álom a szemére, mert éjfélkor valami láthatatlan, bénító, mázsás súly telepedett a mellére, hogy majd megfúlt. Csak akkor szabadult, amikor a kakas az elsőt kukorította.

Elhatározta a legény: véget vet a kinnak. Vett a boltban egy vég hosszú, piros pántlikát, és bekészítette az ágya mellé a nagy, éles fejszével együtt. Estére a pántlika egyik végét az ajtó kilincséhez kötötte, a másikat a derekára tekerte, s úgy feküdt le. Virrasztott erősen, s míg a pántlika feszes volt, tudta, az ajtó zárva.

Elütötte az éjfél az óra, érzi ám, hogy lazul a pántlika! Megmarkolta a fejsze nyelét, s leste az ajtót. Hát látja, hogy egy hatalmas, fehér hólyag gurul be a szobába, egyenest az ágya felé. Amint a hólyag mellé ért, a legény felpattant, és rásújított. A hólyag ijedten gurult a nyitott ablak felé, ki az udvarra, de a legény utána vágta a fejszét teljes erejéből. A vas eltalálta a hólyagot, az pedig akkorát pukkant, mint az ágyú, s a helyén egy öreg banya tűnt fel, aki fülsüketítő jajveszékeléssel menekült ki a kapun.

Reggel aztán futótűzként terjedt a hír: a határban egy öregasszonyt találtak holtan, akinek fejszeütés mély nyoma tátongott a fején. Kocsit hoztak, hogy beszállítsák a faluba, de a lovak, amint megéreztek a boszorkát, megbokrosodtak, s az árokba borították a szekeret. Ekkor hirtelen koromsötét lett, hatalmas szélvihar kerekedett, s az erdő sűrűjéből egy titokzatos, fekete köpenyes ember lépett elő. Szó nélkül felkapta a tetemet, s elnyelte őket az erdő homálya. Attól a naptól kezdve a legényt soha többé nem nyomta semmi.

De még ma is azt mesélik, hogy hideg éjszakákon, amikor a holdat sűrű felhők takarják, éjfélkor a szédítően magas tardoskeddi templomtorony körül röpköd egy koromfekete liba. Nem békésen szálldos, hanem vadul, éles gágogással veri fel az éjszaka csendjét, s a szárnya suhogása olyan, mintha a jeges szél füttyülne az egetverő fák között.

Sokan úgy tartják, hogy aki belenéz a fekete boszorkányliba szemébe, az többé nem találja a hazavezető utat. Elveszíti a józan esztét, és egész éjjel csak kószál a tóparton, mintha keresne valamit, amit sosem lelhet meg. Mire felkel a nap, az ilyen embernek a haja is hófehér lesz a rémülettől, s elfelejti még a saját nevét is.

Ezért, ha sötét éjszakán a torony felől gágogást hallasz, ne emeld fel a tekinteted! Siess haza, mert a fekete liba nem madár, hanem a múltból maradt gonosz bűbáj, ami ma is keresi azokat, akik nem tudják, mikor kell behunyni a szemüket.

(A tardoskeddi boszorkányok című hiedelemtörténet alapján)

Tengeri társaság

Bálna

Tengerben úszik a bálna,
most épp kilátszik a háta,
óriási alak,
ősei nem halak,
mégis a víz a hazája.

Cápa

Uzsonya szeli a vizet,
talán a zsákmányért siet,
fogai élesek,
eléggé rémesek,
partról ritkán látni ilyen.

Medúza

Alig látszik a medúza,
most pont egy örvény lehúzta,
ő olyan zselé-lény,
és hogyha elérném,
csípése durván lezúzna.

Polip

Egy fej és nyolc kar az egész,
egy szeme nézi van-e vész,
színváltó a bőre,
tinta dől belőle,
ha bántják, pedig nem vegyész.

Kardhal

Hal, ámde pikkelyek híján,
orra, meg mint egy kard, nyilván,
célszerű kerülni,
ha le kell merülni,
mert felnyársalna, úgy szimplán.

Csikóhal

Tengeri csikóként ismert,
fura hal, mondhatom is, mert
pont olyan lófejű,
sakkfiguraszerű,
amelyik huszárként tisztelt.

Delfin

Tengeri emlős, társas lény,
okos, ez kétségtelen tény;
csoportban úszkálnak,
gyakran kiugrálnak,
megcsillan rajtuk a napfény.

Rája

Rombusz vagy kör az alakja,
amúgy egy porcos halfajta,
lapos és hullámszó,
meg néha megrázó,
ha áramot fejleszt a farka.

Tengeri sün

Tengeri sün él a mélyben,
egész' a tengerfenéken,
gömbölyű, tüskés lény,
megfogni nem merném,
megszúrna, s kösz, ezt nem kérem!

Hering

Egy tengeri hal a hering,
hatalmas rajokban kering,
felszíni vizekben –
mindenképp hidegben –,
a biológia szerint.

Szirén

Tengeri emlős a szirén,
tengeröbölben jött elém,
ábrázata cuki,
talán picit duci,
más néven: tengeri tehén.

Tengeri teknős

Páncélos tengeri hüllő,
páncélja hátán a „teknő”,
de nem is fér bele,
se lába, se feje,
ám azért jó nagyra megnő.

Nyuszi, a fodrász

Sudár fenyő árnyékából
Asztal, tükör int feléd –
Ott rendezte be a nyuszi
Borbély-fodrász műhelyét.

Dús sörényét lenyíratni
Az oroszlán idejár,
Leopárdon is azóta
Mutat szépen a szakáll.

Ami pedig a bégető
Kis juhocskát illeti,
Tapsifüles szép hullámos
Bundát ondolál neki.

Megborotválja a kecskét,
Aki mindig haragos,
Lompos pudlit bőrig nyírja,
Mert a szőre latyakos.

Vadmacskának tarka prémjét
Mosni és bodrozni kell,
Utána meg belocsolni
Jó illatú kölnivel...

Mindig sok a vendég nála,
Tizenkettő, huszonnégy...
Hát te, pajtás, nyiratkozni
Műhelyébe mikor mégy?

A krakkói kiskakas

Pitymallott Krakkó városában, a házak udvarában már készenlétben vártak a kakasok, hisz úgy gondolták, nélkülük bizony a nap se kel fel. Az utca első házának a baromfiudvarán készülődött a legidősebb, gatyás kakas uraság. Ő adta meg a hangot a többi kakasfinak.

- Jóóóó reggelt! – kanyarította a hangját.
- Jóóó reggelt, jóóó reggelt, jóóó reggelt! – jött minden irányból a válasz.
- Johohóóó reggelt! – indította újra a reggeli üdvözlést.
- Johohóóó reggelt, johohóóó reggelt, johohóóó reggelt! – érkeztek a válaszok.

A nap felgurult az égre, és a kakasok, mint akik jól végezték dolgukat, kis kapirgálás után a tyúkocskákat szedték ráncba.

Egyik reggel a rangidős kakas elkezdte a szokásos üdvözlést, amit követtek is a szokványos válaszok. Indult volna kapirgálni, amikor egy fiatal, ismeretlen kakas-hang kezdte el reggeli köszöntését. De nem a szokásos *jó reggelt* volt az:

*Az éj fátylát bontogatja a reggel,
A nap sugara simogató,
Új napra ébred mindenki fel,
Talpra hát álmos földlakó.*

Az utcácska kakasai döbbenet hallgatták ezt az üdvözlést. Ezek után az egyszerű *jó reggelt* elég unalmasnak tűnt.

– Nem kell úgy cifrázni, kolléga – ajánlotta a rangidős, de a kiskakas nem hallgatott rá:

*Új napra virrad
Állat és ember,
Dalomat várja
Mind aki felkel.*

Az utca kakasai nem tudtak erre mit mondani. Ők csak a jó reggeltet ismerték, és eddig az jó is volt.

Az öreg kakas a kerítéshez szökkent. Oda hívta a kollégát.

– Itt az utcában hiába fogod eregetni a szebbnél szebb reggeli köszöntőket. A kakas pajtásokat csak dühíteni fogja. De ha így szeretnél minden nap kukorékolni, ajánlom, hogy nézz körül a világban. Valahol biztos megtalálsz a helyed.

A kiskakas elindult hát az út mentén, hogy találjon valakit, aki értékeli az ő tudományát. Meleg nap volt, és hamarosan megszomjazott. Szerencséjére épp egy

hídon vitte át az útja. Lerepült a folyóhoz, hogy a szomját oltsa. A híd alatti vízben libák fürdőztek.

– Ez itt a Moldva? – kérdezte a libáktól.

– Méghogy a Moldva! Hahahaha! Ez itt, kérem, a Visztula. Krakkó fantasztikus folyója. Királyok áztattak itt lábat, sárkány vigyázta a várat. Hajók úsztak, lovagok csatáztak.

A kiskakas lenyűgözve hallgatta a libák vezérét. Na, itt biztos megértik. El is kezdett egy dalt:

Szép reggel virradt rád Visztula,

Krakkó csillogó folyója.

Csodálva figyeljük a fényeket,

A nap a vár mögül integet.

Alig fejezte be, a libák máris nagy hahotázásba kezdtek.

– Hahaha! Egy kakasköltő. Hahaha! Mi lett a jó reggelttel?

A kiskakast nagyon bántotta a libák reakciója. Szomorúan ballagott tovább.

Egy kis veréb rebtent mellé.

– Ne szomorkodj, kakaska! Butuskák a libák, hogy kinevettek. Gyere velem a városba. Mutatok neked valamit, ami szépen énekel.

A kis veréb azt is elmesélte, hogy ő bizony a családjával együtt a várban lakik, és a királyok morzsáiból falatozik. Nem veszélytelen dolog az se, mert a szakácsnők nem kedvelik őt.

A girbe-gurba utcákon járva egyszer csak egy nagy térre jutottak, amely telis-tele volt emberrel.

– Ők mind a városba jöttek.

A kiskakas csak kapkodta a fejét a sok szépség láttán.

– Itt van az éneklő madár, aki megérti a dalomat? – kérdezte reményteljesen.

– Én nem mondtam, hogy madár – felelte a veréb. – Oda, felfelé nézz!

Egy magas, vörös torony tetején kinyílt egy kis ablak, ahonnan egy olyan dallam szállt ki, amelynek nem volt igazi befejezése, hanem egyszer csak hirtelen abbamaradt. A kiskakasnak sem kellett több, rögtön hozzátoldott egy lezárást a dallamhoz. A dallam kicsit halkabban újra indult. A kiskakas hallotta, hogy most is hiányzik a befejezés, hát egy újat ragasztott a végére. Így tett négyszer, amíg a dallam szólt a toronyból. Az emberek a téren lelassítottak, megálltak, mosolyogtak.

– Nézzétek! A kiskakas énekel a mi trombitásunkkal. Milyen ügyes!

A verébke csendesen megjegyezte:

– Ő a te dallampárod. Igaz, nem madár, de nagyon jól szól, minden órában négyszer. Itt szerintem örülnek neked.

Kicsit arrébb reppent, és felmutatott egy nagy fekete szoborra.

– Ő itt Adam. Nagyon ügyes volt ám ő is. Igaz, nem dallamokat írt. Hanem verseket. Meg fog téged érteni.

A kiskakas a város főterén maradt. Minden órában a trombitás dallamára fűzte saját mondandóját, amelyet Adam vállán ülve engedett a világba. A téren dolgozó árusok és lelkes lakosok jól tartották őt, ellátták finom falatokkal, amíg csak élt.

Ma már nem találjuk nyomát Krakkó főterén, de a trombitás dallamát még ma is hirtelen befejezéssel játsszák. Lehet, valahol már készülődik egy kiskakas, hogy a befejezetlen dallamnak szép, kerek véget adjon, mint ahogy mi is ennek a mese-
sének.

Takács János: A Törptojás

Kiskígyó

Egyfelvonásos mesejáték Kovács Magda Kiskígyó című meséje alapján

Szereplők:

Egérke

Kiskígyó

Tüskés Tóni

Hét madár (a két fa ágán): Rigó, Harkály, Szarka, Szajkó, Holló, Gerlepár

Bagoly Béni

1. jelenet

(Mikor a függöny felgördül, a színpadon virágosrétet látunk: pipacsokat, margarétákat, búzavirágokat. Jobbról a légtérbe benyúló nyárfa ágán rigó, harkály, szarka. Alatta galagonyabokor, pirosan izzó bogyóival Egérke otthona fölé borul. Balra, távolabb, egy diófa ágain szajkó, holló és egy gerlepár lakik. A két fa közt elterülő réten terméskő, a nézőtér felé lejt, ha majd a Kiskígyó a második jelenetben előbújik a szurdokából, és felkúszik rá napozni, jól látható legyen. A háttérben lankás hegyek. Reggel kilencre jár, a nyári nap már melegen ragyog. Kiskígyó és Egérke, két jó barát, a tó felé tartanak a gyalogösvényen.)

Egérke: Szí... Szí... Hova is megyünk most tulajdonképpen?

Kiskígyó: Mintha nem tudnád. Tegnap este, amikor elköszöntünk egymástól, mit mondtam?

Egérke: Azt mondtad: Jó éjszakát, Egérke!

Kiskígyó: Jó, jó tudom. Hát persze, hogy azt mondtam, hiszen te is szépen elköszöntél tőlem: Jó éjszakát, Szí! Álmodj szépeket!

Egérke: No, és sikerült? Én nem aludtam valami jól. Bagoly Béni hajnalig félelmetesen huhogott. No, és te? Neked sikerült? Álmodtál valami szépet?

Kiskígyó: Gyönyörűt álmodtam, Egérke. De arról most ne beszéljünk. Majd a tónál elmondom.

Egérke: Hű, de titokzatos vagy ma reggel! Induláskor megkérdeztem: Hová s merre megyünk portyázni? Mit feleltél? Majd a tónál megmondom. Nem azért,

én nagyon szeretek a tónál... Hát még az ilyen szép, verőfényes napon! *(fölnéz)*
Órákig el tudnám nézni, ahogy a napocska a vízen ringatózik.

Kiskígyó: Hogy te milyen okos vagy, Egérke! Máris kitaláltad, miért megyünk a tóhoz.

Egérke: És te ezt titkoltad! Haha! Néha nem is értelek, Szí... Mi van ezen titkolni való? Ahogy a sás meg a nád a szellővel dúdolgat-énekelget, közben a napocska a tó vizén versenyt ragyog égi testvérével.

Kiskígyó: Pszt!

Egérke: Mi baj?

Kiskígyó: Pszt! Csend! Erről álmodtam az éjjel.

Egérke: Nem értem, miért titok az, ha éjjel arról álmodsz, amit nappal úgyis mindenki tud?

Kiskígyó: *(megáll, Egérkét is visszafogja)* Idefigyelj! Amit most mondok, el ne fe-
csegsd senkinek, mert kinevetnek!

Egérke: *(beleélve magát)* Engem vagy téged?

Kiskígyó: Engem, bár inkább mindkettőnket.

Egérke: Szí, mondd már, mert furdal a kíváncsiság!

Kiskígyó: Ha egyszer két nap van. Egy odafönt az égen.

Egérke: *(már sejti, cinkosan)* Egy meg ott ragyog a tó tükreben...

Kiskígyó: Halásszuk ki, és vigyük haza! Aztán, ha jönnek az őszi esők, télen a zimankós napok, nem kell hosszú téli álomba merülnöm. Nem kell elválnunk egymástól.

2.

Egérke: *(álmodozva-lelkendezve)* Hármásban járhatjuk az erdőt-mezőt. Szí, Egérke és a napocska tükörképe. Nem kell tavaszig aludnod, elgémberedve. Ó, istenem, de jó is lenne!

(Szünet, a tó felé haladnak)

Egérke *(megtörpan)* Szí! Szí! Jól látok?

Kiskígyó: Mi baj? Eltévedtünk? *(szünet)* Szerintem jó felé megyünk. A tavacska tegnap is erre volt. Már látom a fűzfákat.

Egérke: Hát persze, hogy erre volt. Ha egyszer most is ott van, ahol lennie kell. A tavacska nem olyan széltoló, mint a Szűnyog Dani, aki hol itt van, hol ott van, itt zümmög, ott zümmög, míg aztán jól megcsíp *(oldalára csap, elröppenő szűnyog zümmögése hallatszik)* Na, tessék! Ne fess Szűnyog Danit a falra, mert megjelenik, és az oldaladba csíp! *(oldalát vakarja)* Juj, de viszket!

Kiskígyó: Viszket, viszket, majd elmúlik. Mi baj a szemeddel?

Egérke: *(már el is felejtette)* A szememmel?

Kiskígyó: Megint csak ugrattál! Jól látok? Jól látok?

Egérke: Dehogy ugrattalak, Szi! Tudod, hogy szeretlek, becsüllek. Csak nem hiszem el, amit látok.

Kiskígyó: *(izgalomba jön)* Mit láatsz, mit láatsz, Egérke?

Egérke: Hogy én mit látok? Te mit láatsz? Ott a hangyabolynál.

Kiskígyó: *(izgalma odalett)* Mit látnék? Egy almát a gyalogösvényen. Igaz, hogy szép, nagy, piros alma, de hát kit érdekel? Egy kövér hernyócska, egy szép nagy pondró egészen más.

Egérke: Látod, ezt el is felejtettem. *(szünet)* Én is csak ritkán kapok étvágyat almára, még ha olyan szép piros alma is, mint az ott a hangyabolynál. A magocskákat jobban szeretem! *(szünet)* Hagyjuk a fenébe. Gyerünk a tóhoz!

Kiskígyó: Dehogy hagyjuk! Ne hagyjuk itt! A hangyák hamar eltakarítják. Tüskés Tóni örülne neki!

Egérke: *(homlokára csap)* Hát persze! Tüskés Tóni! Tóni az almát mindennél jobban szereti. Gyerünk hozzá, mondjuk el neki! Aztán is mehetünk a tóhoz a napocsát kifogni.

Kiskígyó: Jó ötlet! Csak minél hamarabb, mielőtt az alma szórén-szálán eltűnik. A hangyák nem lustálkodnak.

Egérke: *(szünet)* Ha már Tónihoz megyünk, és a hangyák miatt úgyis sietnünk kell, azt is eldönthetjük, ki a gyorsabb. Régóta ezen vitatkozunk.

Kiskígyó: Én ugyan nem. Te mondogatod folyton – mintha nem tudnám –, hogy nekem nincs is lábam, ezért te vagy a gyorsabb. De még egyszer sem próbáltuk ki. Most itt az alkalom, ha Tüskés Tóni szurdokáig versenyt futunk.

Egérke: Akkor fussunk! Számolj háromig!

Kiskígyó: Szegy..., szkettő..., szhárom!...

Egérke: Nem lehet hallani. Majd inkább én számolok!

Kiskígyó: Addig vitatkozunk, míg az almából semmi sem marad. Tóni majd bolondnak néz bennünket, hogy lóhalálában rohanva levegőalmát kínálgatunk neki!

Egérke: Futás! Közben is számolhatunk. *(Futnak egy kört a réten, majd megállnak Tüskés Tóni szurdokánál. Tóni egy fenyőfa alatt lakik, mert többek közt szereti a fenyőmagot, a szurdokát csipkebokrok övezik. Éppen fenyőtobozt gyűjtöget a szurdok előtt, amikor megpillantja a rohanva közeledő Kiskígyót és Egérkét.)*

Tüskés Tóni: De sürgős! Mi történhetett? Tavasz óta felém se néztetek!

Egérke: Jó hírrel jövünk!

Kiskígyó: Úgy tudjuk, szereted az almát.

Tüskés Tóni: Azt bizony jól tudjátok. Egy szép piros almaért elmennék a világ végére is!

3.

Kiskígyó: Nem kell olyan messzire menned. Van egy szép piros alma közelebb is.

Egérke: Az ösvényen, a hangyabolynál. De siess!

Kiskígyó: Siess! Siess! A hangyák már szorgosan nyüzsögnek...

Egérke: Gyerünk!

Kiskígyó: Futás! *(Kiskígyó, Egérke, mögöttük Tüskés Tóni rohanva érkeznek a hangyabolyhoz, az alma még ott piroslik)*

Egérke: Hála istennek, még itt van!

Kiskígyó: Szerencsére elég gyorsan szedtük a lábunkat!

Egérke: Jó, jó, de hogyan szállítsuk haza Tónihoz?

Kiskígyó: Tényleg, hogyan szállítsuk? Erre nem is gondoltam.

Tüskés Tóni: Nem is a ti dolgotok. Ide nézzetek! Álljatok félre! *(Tóni összegömbölyödve lendületből rágördül az almára, amely a következő pillanatban már fönt is van a hátán, Tóni tüskéire nyársalva. Diadalmasan)* Nos, fiúk? Mehetünk?

Kiskígyó: Ha már nem kell több segítség, mi a tóra készültünk.

Egérke: Szó, ami szó...

Tüskés Tóni: A tó megvár.

Egérke: Igaz. Igaz. Kérdés, hogy holnap is süt-e a nap.

Tüskés Tóni: Mi a szösz, Egérke?! Nem is tudtam, hogy Szível te is a tóra jársz fürödni. Anyád, apád igencsak elcsodálkozna!

Egérke: Dehogyan fürdök! Eszemben sincs.

Tüskés Tóni: Akkor nem értem, minek sietsz oda?

Egérke: Hát...

Kiskígyó: Én megmondhatom, csak aztán tartsd jól a szád! Együtt szeretnénk kihalászni...

Tüskés Tóni: Együtt halászni? Mióta szereti Egérke a halhúst?

Kiskígyó: Halászni... csak nem halra! Tudsz titkot tartani?

Tüskés Tóni: Ki vele, mert a kíváncsiságtól máris lyukas az oldalam.

Egérke: Félre a tréfával! Arról van szó... A napocsját szeretnénk hálóval kifogni! Hogy ősszel meg télen se kelljen Színek hosszú téli álomba merülnie. Hármasban, Szí, a napocska meg jómagam, télen is járhatnánk az erdőt-mezőt...

Tüskés Tóni: Csak ámulok, hogy mi minden jár az eszetekben. Minő tudóskodó gondolatok! Őszintén szólva sosem szerettem a tudósokat. Még a macskákat is jobban kedvelem. *(szünet, alkonyodik)* Iparkodjunk! Mindjárt fölébred Bagoly Béni, és ha fölébred, rögtön fontoskodni kezd, mi miért van, miből miért lett a micsoda? Meg ilyesmik. Nem szeretem a tudósokat, bár lehet, hogy csak Bagoly Bényt nem szeretem *(szünet, tompulnak a fények)*. Úgy döntöttem, hogy ma este ünnepi vacsorát adok barátaim, Kiskígyó és Egérke tiszteletére. Ezennel meghívlak benneteket. *(Tóni, hátán a szép piros almával, Kiskígyó és Egérke a jótett felemelő érzésével, Tóni szurdoka felé tartanak. Énekelnek. A nyárfá és a diófa ágán ülő madarak átveszik az ének hangulatát):*

„Erdő, erdő, erdő, a gömői kerek erdő...

(A következő sort megérintve, ihletetten a madarak is éneklnek, néhány hamis hang jót tenne a helyzet komikumának) Madár lakik benne, madár lakik tizenkettő...

(Röpke zavarral egymásra néznek: „tizenkettő?” Ők meg csak heten vannak, de annyi baj legyen!)

Cukrot adnék annak a madárnak

Dalolja ki nevét barátomnak.”

4.

Kiskígyó: *(Hirtelen függőleges helyzetbe emelkedik. Ezt a függőleges tartást csak rendkívül stresszes állapotban veszi föl, s majd csak a mese csúcspontján látjuk tőle újra.)* Az én vagyok! Egérke legjobb barátja én vagyok!

Egérke: Hát ez így, ebben a formában nem igaz. Mert Szí legjobb barátja én vagyok!

Tüskés Tóni: *(türelmetlenül megáll egy pillanatra)* Hátrább az agarakkal, fiúk! Egy ilyen pompás almával a hátamon én az egész világ barátja vagyok. *(Ravasz pillantással a közönség felé)* Legalábbis holnap reggelig. *(szünet, az alkony estébe fordul)* Ma este a fenyőfánál, a Szurdok előtt ünnepséget tartunk. Rigó, Harkály, Szarka koma, Szajkó, Holló és a Gerlepár is! Gyertek! Gyertek! Vendégeim vagytok! *(Rosszat mond, ami akár előre jelezheti, afféle mementóként, a mese későbbi tragikus fordulatát).* Megüljük, és üljük is meg az igaz barátság torát!

(Látjuk, hogy közben Bagoly Béni is fölébredt, meghallva az utolsó szavakat, a bozótból közbeszól):

Bagoly Béni: Tüskés Tóni! Ünnepelni hívod a barátaidat? Tábortűznél ünnepelni a barátság „torát”?

Tüskés Tóni: Nincs annál szebb!

Egérke: Nincs annál nemesebb!

Bagoly Béni: *(némi malíciával, őt nem hívták).* Nincs... Nincs... De tudjátok-e, mit jelent, ha a „torát” üljük valaminek?

Egérke: Dínom-dánom vidámságot!

Bagoly Béni: Részben...

Kiskígyó: Reménytelen vigadozást!

Bagoly Béni: No, és még? Gyászlakomát!

(Szünet. A hét madár vidám énekének utolsó sorait visszhangozzák az erdők-hegyek)

„Cukrot adnék annak a madárnak

Dalolja ki nevét barátomnak...”

2. jelenet

(Másnap reggel kilencre járhat az idő, Kiskígyó már a napozó kövén napozik. Bár ma szokatlanul nyugtalan... Az előző esti megállapodásuk Egérkével jár a fejében. Megegyeztek, hogy ma – ha szerencséjük lesz, és szépen süt a nap – mindjárt reggel kimennek a tóra, és kihalásszák leendő barátjukat, a napocskát. Ha sikerrel járnak, hazafelé már hármásban jönnek.)

Kiskígyó: *(a napozó kövétől nem messze kidugja fejét a virágok közül)* Egérke még nincs itt? *(szünet)* Még biztosan alszik. Tegnap este sokáig Tüskés Tóninál maradtunk. A hangulat jó volt. Még Bagoly Béni is csak módjával okoskodott. Elismérem, okos bagoly, sokat tud. Közmondásokkal tele a feje. De amikor éjfél után – már a telihold is magasan volt! – egyszer csak azt mondta: Az esti harangszót hagyd meg holnapra. Egérke hangosan fölnevetett, és azt mondta: Hiszen már holnap van, Béni! Ez bizony igaz volt. Olyan igazság volt, hogy mindenki nevetni kezdett. Hiszen Tüskés Tónihoz még tegnap este érkeztünk, mikor a nevetés kitört, meg már holnap volt, de úgy, hogy közben hajnalra a tegnaptól ma lett. *(szünet)* Bagoly Béni nem szereti, ha másnak van igaza. Meg is sértődött. Talán, mert én nevettem legtovább, rám zúdította minden haragját: A kígyó fejét pedig még időben el kell taposni! Itt se maradok tovább! S azzal elröpült. Szerintem csak álmos lett, mert láttam, hogy a pirkadatban a fészkére repült. De most tört ki igazán a nagy nevetés. Hiszen Bagoly Béni egész éjjel, ahányszor csak szót kapott, a jó barátságáról beszélt. *(szünet, tűnődve)* Hol marad már ez az Egérke? Hiszen megbeszéltük, hogy ma, mindjárt reggel a tóhoz megyünk, új barátunkat, a napocskát kihalászni. Igazság szerint inkább meghívni egy jó kis közös barangolásra. És ha megtetszik neki a gondtalan csavargás, hármásban felmegyünk a templomhegyre, hogy a napocska elköszönhessen testvérétől, az égi napocskától. *(szünet)* Hol marad már ez az álomszuszék Egérke? Majd csak fölbred végre. Addig is leheveredem kicsit a napozó kövemre. Kissé fölmelegszem, hűvös volt a hajnal, kissé meg is gémberedtem. *(fölkúszik a termésköre, mintha elszundítana).*

(A virágos rét nyári hangjai, fölötte szinte felhőtlen, kék az égbolt. Majd távolról közeledve halk, majd kissé felerősödő ütemes ketyegés hallatszik, mintha a másodpercek múlását jeleznék, mert közben elmosódva az égbolton kirajzolódik egy gigantikus óra számlapja. Hatalmasan, de alig láthatóan, hiszen az időben kiteljesedő „törvény” szimbóluma. Néhány másodpercig látható, amint a nagy-mutató „megállíthatatlanul” halad, aztán eltűnik...)

Egérke: *(kidugja fejét a virágok közül)* Szí! Szí! Te alszol?

Kiskígyó: *(mintha moccanna, de nem válaszol)*

Egérke: Még álmos, talán még alszik... Tegnap sokáig elmaradtunk Tüskés Tóni lakomáján. Ott volt erdő-mező. Tóni fenyőfájára gyűltek a madarak. Ott volt

mindenki: Rigó, Harkály, Szarka, Szajkó, Holló és a Gerlepár is. A denevérek, ki-
mentve magukat, a tó felé vették az irányt, ahol a szúnyogok már zümmögő kó-
rusként felhőztek. *(szünet)* Jó kis este volt. Sokat neveltünk. Bagoly Béni „bölc-
s” mondásán, ahogy azt mondja: Az esti harangszót hagyd meg holnapra! Pedig
abban a percben már rég holnap volt. *(szünet)* De aztán egyszerre mindenki na-
gyon komoly lett. Bagoly Béni, talán dühében, ijesztő kijelentést tett. Hogy Szí
barátom fejét még időben el kéne taposni. Szégyelld magad, Béni – mondtam
– ilyen rettenetes dolgokat mondani! Mintha nem tudnád, hogy ma este az igaz
barátságot ünnepeljük!

Kiskígyó: *(megmoccan)*

Egérke: Ébredj, Szí! A Napocska már vár ránk a tavon. Portyára fel!

Kiskígyó: Nem, már nem alszom, Egérke.

Egérke: Akkor irány a tó!

Kiskígyó: Nem, nem alszom, csak mintha még mindig álmodnék. Valahogy
más lett a világ, mint amilyen tegnap volt. Mintha megváltozott volna minden.
(kissé zavarodottan) Olyan furcsa lettél te is. Te vagy az, Egérke? Mintha már nem
is te volnál az, nem te volnál a legjobb barátom...

Egérke: Én vagyok, Szí! Én vagyok, a te legjobb barátod, Egérke. Gyere, indul-
junk a tóhoz, mint régen...

Kiskígyó: *(immár teljesen megváltozott tudattal)* A tóhoz? Hát azt meg minek... Ha
egyszer itt vagy! Ha már a zsákmány megtalálta a vadászt, a vadász már nem fut
a zsákmány után!

(Ezzel Kiskígyó, Egérke meghitt barátja – valahogy méreteiben is – egyszerre
félelmetes ragadozóvá változott. S ahogy függőleges tartásban magasan Egérke
fölé emelkedett, és Egérke szemébe nézett, még a színe is megváltozott. Fejét
mellére sunyva közeledett, mozgékony állkapcsai szétnyíltak, és hatalmas fekete
ürré formálódott szájából a méregfogai közül lángszínű villámként cikázott elő
kétágú nyelve... Sziszegése betöltötte a levegőt, az eget és a földet. És egérke lassan
vándorolt lefelé volt barátja gyűrűs testének emésztő útjain...)

Kiskígyó: *(még egy darabig kivár függőleges – ragadozó – pózában, mintha rácsodál-
kozva az új helyzetre, döbbenet tünődne)* Egérke? Volt nincs. Finom falat! *(de aztán
mintha elszomorodva folytatná)* Az előbb még itt volt, vidám hangjával kitöltötte
az ürességet. *(a színpad lehangolóan elszűrkül)* Hová lettek a fények? Egérke hang-
ja? Szí! Barátom! Gyere, menjünk a tóra játszani! *(szünet, más hangon)* Reggelen-
ként öröm volt találkozni, és együtt lenni vele. Ha felbukkant, vidám lett minden.
Most, hogy már nincs többé, üres lett minden...

Kutyák

Naplóm

(Aki e füzetet ellopja, száradjon le a karja nyomba'!!!)

Hétfő:

Első nap az új iskolában. Megint meg kell jegyeznem az új neveket. Az osztálytársaimét és a tanítókéét is. Az arcukat és a hangjukat. Az egyik fiú a szünetben állandóan valami gép hangját utánozta. Dübörgött, mint egy légkalapács, amikor a régi utat töri. Drrrrmmmm, valahogy így. Fűlszagató volt. A tanító néni kérte, hogy hagyja abba, de a fiú csak folytatta a drrrrrmmmm-özést. Vannak hangok, amelyek már a kezdetektől nem jósolnak semmi jót. Nem tudom, miért, de félelmet keltenek. Aztán végül ez a légkalapácsos hangú az iskolaudvart is teleüvöltötte: „Az én apám maffiózó, tudjátok?! Senki nem bánthat engem ebben az iskolában!”

Kedd:

Ma nem kísértem el Adélkát a osztályába. A kishúgom eltévedt ebben a nagy, városi iskolában. Nem találta meg az osztályát. Az öltözőszekrények mellett ült, öszszekuporodva, mint egy hernyó, míg végül az iskolaigazgató rá nem talált. Kézen fogta, és bevitte az osztályba. Mindenfélét kérdezett tőle. Adélka elmondta neki, hogy ma az A betűt fogják tanulni. Az igazgató olyan öreg, hogy úgy néz ki, mint egy százéves teknős. De kedves a hangja. A húgomnak azt mondta, hogy a betűk írásának és olvasásának elsajátítása egy nagy csoda. Adélka ezt nem érti. Én sem, pedig töröm a fejem. Csodákat Copperfield művel, vagy egy afféle Harry Potter. De nem a bolhányi betűk. Mondatba fűzve.

Csütörtök:

Tegnap, szerdán elveszett Szidóniánk. Nem volt hozzászokva a panellakáshoz. Lehet, hogy kiesett az erkélyről. A faluból, ahol azelőtt éltünk, csak a macskát, Szidóniát hozhattuk el a városba. Arót, a farkaskutyánkat anya a szomszédoknak adta. A kacsákat és a tyúkokat levágta és megkopasztotta. Most a fagyasztóban sorakoznak. De mi Adélkával biztosan nem eszünk belőlük. Akárhogy kiabál is anya. Nem fogom megenni azokat a kacsákat és tyúkokat, amiknek a hangját olyan jól tudtam utánozni! Mindig válaszoltak a kotkodácsolásomra vagy a hápogásomra. Adélka siratja Szidóniát. Fehér cica volt, rozsdaszínű folttal a hátán. Adélkának pontosan olyan vörös színű a haja. Meg a szeplői az arcán. Anya azt mondja, hogy

aranyporral van behintve az arca. De az iskolában biztosan Rozsdásnak gúnyolják majd. Kíváncsi vagyok, milyen csúfnevet adnak majd nekem. Csámpás. Görbe lábú. Sánta. De nem érdekel! Hisz az apám majd úgyis elintézi őket, ha hazatér!

Szombat:

Ma el kellett mennem anyának segíteni az üzletbe. A másik elárusítónő szabadnapot vett ki. Állítólag begyulladtak az erek a lábában, vagy mi. Az én anyukámnak meg egyfolytában fáj a háta. Fél napig rakosgattam a polcra a halas dobozokat, a húskonzerveket, a csipszes zacskókat. Anya megdicsért, hogy úgy néz ki minden, mint a katonaságnál. Minden rendezetten áll. Az üvegeket nem engedte kihurcolni a raktárból. Ő maga hozta ki. Aztán este kenegethettem a derekát sós-borszesszel. Adélka meg a nyakát kenegette. Anyának annyira fáj a háta, hogy néha titokban sír. Én is sírok olykor titokban. De ha a felnőttek sírnak, az még rosszabb. Tényleg, a fenti szomszéd ma visszahozta Szidóniát. A lift mellett nyávozott. Talán valóban az erkélyről esett le. Aztán beszaladt a lépcsőházba, és meg sem állt a legfelső emeletig. A macskáknak állítólag hét életük van. Kár, hogy az emberek nem olyanok, mint a macskák. Talán a következő életemben már nem lenne beteg a lábam.

Hétfő:

Adélka ma sírva jött haza az iskolából. Tehát bekövetkezett. A légkalapácshangú fiú azt mondta neki, olyan az arca, mintha kávéval fröcskölték volna le. Hogy az ilyen koszos lányt meg kell tisztítani. Szépen lesikálni drótkefével. Adélka biztosan rémült volt, mint egy nyuszi. Védekezett, hogy azok nem kávéfoltok. Hogy azok a szeplői. Megígértem Adélkának, hogy azt a légkalapácsost legközelebb megverem. Jól tudom azonban, hogy nem hisz nekem. Amikor most titokban írok, a félig nyitott ajtón át belátok anya szobájába. A hátát kinyújtva alszik. Szidónia anya hasán fekszik, összegömbölyödve. Néha rám is így szokott lekuporodni. Olyankor úgy melegít, akár a napocska.

Kedd:

Várható volt! Adélkával kezdte, ma pedig velem folytatta. „Hé, te Nyomorék, ne kerülj az utamba. Ne rontsd itt a levegőt, és ne zavarj!” – mondta az iskolaudvaron a légkalapácshangú fiú. Holott ő ugrott elém. Az én nevem tehát ezentúl biztosan Nyomorék lesz az iskolában. Teljesen elöntött a forróság. Mintha én tehetnék róla, hogy így születtem! Hogy az egyik lábam rövidebb, és vékony, mint a gyufaszál. Lehajtottam a fejem, mint egy öszvér. Mert én egy szamár vagyok! Betoji, aki sem magát, sem a hűgát nem tudja megvédeni. Csak anya mondja mindig, hogy nagyszerű fiú vagyok. Hogy én vagyok az ő támasza. Mint egy oszlop. De hát anya mégiscsak az anyukám.

Szombat:

Anya azt állítja, hogy sokat fantáziálok. Apáról azt mondta, hogy ő csak egy könnyelmű alak volt. És hogy jobb így nekünk, hogy elment. Semmi többet. De én azt hiszem, hogy az apám tengerész. A tengerészek olyan kemény, erős fickók. Tele titokkal. Az apámnak is megvan a saját titka, hogy miért van olyan régóta távol. Lehet, hogy a hajójuk valahol Izland körül úszik éppen. Izland mellett a tenger gyönyörű türkizkék. Itt-ott sziklák merednek ki belőle. Mint valami látomás. A kormányosnak ébernek kell lennie, akár egy leopárdnak. Vagy leszakadt jéghegyek talán? Alig látszanak ki a vízből. A hajó számára azonban rendkívül veszélyesek lehetnek. Mint a Titanic esetében. Szeretnék egyszer eljutni Izlandra. Vagy Grönlandra. Gyönyörű lehet az a világ!

Vasárnap:

Olyan sok minden van ebben a városban. És mennyi minden nincsen! Például nagyon hiányzik a kertünk. Minden vasárnap felmáztam az almafa vagy a körtefa alacsonyabb koronájára. Ültem a levelek között az ágon. Utánoztam a madarak hangját. Vagy a földre csurgattam a nyálam. Csak úgy üldögéltem. Néztam ki a kerítésen át a világba. A távolba. Hogy véletlenül a kanyarban nem tűnik-e fel az apám. Itt a városban teljesen elfelejttem utánózni a rigók, a verebek és a fecskék hangját.

Kedd:

A légkalapácshangú fiú hajtóvadászatos játékot talált ki mára. A fiúk két csapatra oszlottak. Vagyis két kutyafalkára. Először az egyik falka kergette a másikat. Majd a légkalapácshangú felvetette, hogy üldözzenek engem. „Ez nagyobb móka lesz. A Nyomorék is olyan, mint egy kutya. De csak olyan döglődő!” – nevetett. „Vagy úgy fogjuk kergetni, mint egy nyulat. Adunk neked egy ugrásnyi előnyt, Nyomorék. És fuss az életedért! Ajánlom neked. Mert ha elkapunk, összeharapdálunk. Mint az igazi kutyák az igazi nyulat.”

Mindnyájan elkezdtek vicsorogni és ugatni, mintegy parancsra. A szívem a torokban vert, amikor futni kezdtem. Hallottam a kutyák vad ugatását és vicsorgását. Majd a nevetésüket. Biztosan nagyon nevetségesnek tüntem. Teljesen szántalmasnak. Ahogy futottam. „Drrrrrrrrmmmm” – ordította a légkalapácshangú, erre mindenki utánam iramodott. „Apa!” Igen, ezt kiáltottam. Mintha ezzel a kiáltással odahívhatnám apámat a távolból. Csak egy pillanatra. Néhány másodpercre. Hogy megállítsa a kutyafalkát. A vérben forgó szemű, fekete kutyákat. Hiszen már a nyakamban lihegték. Valaki elgáncsolt. Ahogy a földön feküdtem, valóban elkezdtek harapdálni. A vállamat, a karomat. Eltépték a nadrágomat, és a vádlimba haraptak. Otthon nem szóltam semmit. Adélkának sem mutattam meg a fognyomokat. Még mindig látszanak a karomon és a lábamon. Nem akarom megijeszteni a húgomat. Anyát sem felbosszantani. A jobb megélhetés miatt jött ebbe a városba. Tehát miattunk. Hogy jobban éljünk. Még jó, hogy van

ez a naplóm. És hogy kitalálták a betűket. Szavakat és mondatokat formálhatok belőlük. Levelet is lehet belőlük írni. Írok apámnak a tengerjáró hajóra. Hogy most már tényleg jöjjön vissza. Tudom, hogy amikor ezt a levelet megírom, elalszom. És nem a vérben forgó szemű, fekete kutyákról álmodom majd. Azt fogom álmodni, hogy mindkét lábam ép és erős. Hogy nem én menekülök, hanem az a farka fut előlem. Erős, fekete paripa vagyok. Ügetek. Szabadon. Bátran. Nagyon szilajon. És már semmi sem állíthat meg.

Fordította: Tóth Ozsvald Zsuzsanna

Takács János: Béka, béka, brekeke

Az „eljátszott” gyermekirodalom

Véleményem szerint a 21. század legnagyobb kihívásai közé tartozik az irodalom népszerűsítése a gyerekek körében. Márpedig a gyermekolvasók szimpátiájának elnyerése alapköve az irodalom fennmaradásának. Jelen értekezésemben e gondolatok mentén indulok el és kalauzolom az olvasót a gyermekirodalmi műfajok világába. Ahhoz, hogy az irodalom valóban fennmaradjon, a szövegeknek ki kell lépniük a könyv lapjairól, és mozgásban, hangban, valamint közös játékban kell testet ölteniük.

Végzettségemet tekintve magyar nyelv és irodalom szakos tanár is vagyok, így talán nem lesz meglepő, ha azt fogom mondani, az irodalom, és jó pár éve már a gyermekirodalom is nagyon közel áll a szívemhez. Az élet úgy hozta, hogy tanárként nem tevékenykedtem, viszont lelkes könyvtárosként igen. A könyvtárban töltött évek alatt elhatároztam, szeretném az irodalmat játékos formában közelebb vinni a gyerekekhez. Itt jött a kérdés, miként tehetném ezt meg? Hogyan tegyem érdekessé a magyar népmeséket vagy esetleg Weöres Sándor verseit?

Jó segítségemre volt a meseterápia, melynek során népmeséket, tündérmeséket dolgoztunk fel a gyerekekkel. A feldolgozás nem merült ki csupán a szöveg megismertetésében, felolvasásában, hanem minden esetben élményszerűvé tettem a foglalkozásokat. A főszereplő bőrébe bújtak a gyerekek, érzelmeket, tulajdonságokat kötöttünk a szereplőkhöz. Végigjártuk a mesei utat, amin a mese szereplői is jártak, így váltunk eggyé a történettel. A meséhez hangokat, színeket kötöttünk, így tettük őket élővé, hoztuk közelebb a mi világunkhoz. Úgy gondolom, a mesét élővé tenni úgy lehet, hogy áttemeljük a mai korba, és rámutatunk arra, hogy a szereplők ugyanazokkal a problémákkal küzdenek, amelyekkel mi, felnőttek vagy éppenséggel a gyerekek. Ha ez sikerül, akkor a mese nem csupán szöveg lesz, hanem életet adunk neki, és felkeltjük a gyerekek érdeklődését, akik alig várják majd a következő történetet. Így egy óriási lépést teszünk az irodalom népszerűsítése, megszerettetése felé, és az még csak nagy erőfeszítésünkbe sem kerül. Sokakban felmerülhet a kérdés, miként köthető a terápia az irodalomhoz. Számomra ez rendkívül egyszerű és egyértelmű. Az irodalom gyógyír és támasz. Kapaszkodó a mindennapokban, útmutató, élményekkel telít, másfajta látásmódot ad.

Tehát, ha egy irodalmi művet olvasunk és dolgozunk fel a gyerekekkel, akkor egyfajta terápiás úton is vezetjük őket, hiszen egy kis időre kiszakadunk a hétköznapi életből és a szereplők életét „kezdjük élni”. Azonban ne felejtjük el, hogy

a gyerekek minden megnyilvánulása, gondolata egy alkotás, amely a feldolgozott történet hatására születik meg, és titkon róluk is szól, mert az irodalmi mű akarva-akaratlanul nyomot hagy az olvasóban, hallgatóban, és a lelkek mélyén mozgatja meg az érzelmeket.

A gyermekirodalom akkor válik igazán élővé, amikor nem pusztán olvassuk, hanem eljátsszuk, átalakítjuk, közösen újraalkotjuk. Az „eljátszott gyermekirodalom” számomra azt jelenti, hogy a szövegek kilépnek a könyv lapjairól, és mozgásban, hangban, játékban, alkotásban öltenek testet. Így a gyerekek nem passzív befogadók, hanem alkotótársak lesznek, akik saját élményeiken keresztül kapcsolódnak a versekhez, mesékhez és más műfajokhoz.

A vers a legtöbb kisgyermek számára természetes közeg: ott van a mondókákban, ölbéli játékokban, tapsolós rigmusokban. Ha például Weöres Sándor vagy Kányádi Sándor gyermekverseit visszük a csoportba, nem csupán felolvassuk őket, hanem ritmizáljuk, dobbantjuk, tapsoljuk. A gyerekek kitalálhatnak hozzá mozdulatokat, hangutánzó elemeket, saját versszakokat.

A vers megszerettetésének kulcsa a játékosság: dramatizálhatjuk a szereplőket, hangszínekkel különíthetjük el a beszélőket, sőt, akár „verszenekart” is alakíthatunk, ahol mindenki egy-egy szóhoz vagy hangulathoz kapcsolódó hangot ad. Így a költészet nem elvont, hanem érzékelhető, átélhető élmény lesz.

A mesék különleges szerepet töltenek be a gyermek életében: segítenek eligazodni az érzelmek, félelmek, vágyak világában. Amikor például Benedek Elek népmeséit vagy Lázár Ervin történeteit dolgozzuk fel, lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyerekek azonosuljanak a hősökkel, kimondják saját gondolataikat.

A mese megszerettetésének egyik leghatékonyabb módja a dramatizálás. Egyszerű jelmezekkel, kellékekkel, szereposztással a gyerekek maguk is mesehősökké válhatnak. Egy-egy jelenetet többféleképpen is eljátszhatnak: mi történne, ha a királyfi nem indulna útnak? Hogyan oldaná meg a problémát egy mai gyerek? Az alternatív befejezések kitalálása fejleszti a kreativitást és a kritikai gondolkodást is.

Számos más módja is létezik a mesék feldolgozásának. Következzék néhány példa, a teljesség igénye nélkül. Bármelyiket is használjuk fel, a célunk azonos, az irodalom játékos módon való megszerettetése.

Szerepazonosulás: Egyszerű jelmezek és kellékek segítségével a gyerekek belebújhatnak a hősök bőrébe, ami segít nekik azonosulni a karakterekkel és kimondani saját gondolataikat.

Kreatív újraírás: A történeteket nem kell mereven követni. Érdeemes kísérletezni alternatív befejezésekkel vagy módosított alaphelyzetekkel (például: „mi történne, ha a királyfi el sem indulna?”). Ez fejleszti a kritikai gondolkodást és a kreativitást.

Modernizálás: Segít a történet közelebb hozásában, ha megvizsgáljuk, egy mai gyerek hogyan oldaná meg a népmesei konfliktusokat.

A bábozás különleges hidat képez a gyermek és a szöveg között. A báb mögé bújva a félénkebb gyerekek is könnyebben megszólalnak, bátrabban fejezik ki érzéseiket. Egy egyszerű zoknibáb vagy ujjbáb is elegendő ahhoz, hogy életre keljen egy mesealak.

A bábozás során a gyerekek nemcsak a történetet játsszák el, hanem saját élményeiket is beépítik. A konfliktusokat újrajátsszák, átírják, megoldják. Ez érzelmi feldolgozást is jelent: a félelmetes sárkány megszelídíthető, a magányos királylány barátokra találhat. A báb tehát nemcsak eszköz, hanem biztonságot közvetítő közeg is.

Az irodalmi művek feldolgozását gazdagíthatják különféle kreatív tevékenységek: rajzolás, festés, közös plakátkészítés, képregény-alkotás vagy akár hangjáték készítése. Egy vers hangulatát színekkel jeleníthetjük meg; egy meséhez térképet rajzolhatunk, amelyen követjük a hős útját.

Az élményszerű feldolgozás lényege, hogy a gyerekek saját tapasztalataikhoz kapcsolják a szöveget. Beszélgethetünk arról, voltak-e már hasonló helyzetben, mit éreztek, mit tennének másként. Így az irodalom nem kötelező tananyag, hanem önismereti és közösségi élmény lesz. Az irodalom akkor válik fontossá a gyermek számára, ha az a saját élményeire és tapasztalataira reflektál.

Személyes kapcsolódás: Fontos a beszélgetés arról, hogy a gyerekek voltak-e már a szereplőkhöz hasonló helyzetben, és ők mit tennének másként. Így a művek önismereti és közösségi élménnyé válnak.

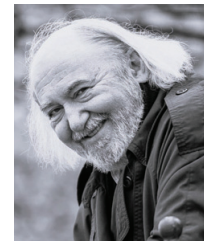
Játékosság: A kulcs a játékosságban rejlik – a gyerekeknek lehetőséget kell adni, hogy saját hangutánzó elemeket vagy akár új versszakokat találjanak ki.

Tevékeny részvétel: A cél az, hogy a gyerekek ne csak hallgatói, hanem tevékeny részesei legyenek a folyamatnak, mozduljanak a ritmusra és váljanak a mese szereplőivé.

Ezzel az élményszerű megközelítéssel az irodalom nem kötelező tananyag marad, hanem maradandó útravaló, amely segíti őket abban, hogy később is értő olvasókká és érző közösségi lényekké váljanak.

Az eljátszott gyermekirodalom szemlélete arra épül, hogy a gyerekek tevékeny részesei legyenek az irodalmi élménynek. A vers ritmusában mozdulnak, a mese szereplőivé válnak, a bábozásban hangot kapnak, a kreatív feladatokban alkotóként bontakoznak ki.

Hiszem, hogy ha a gyerekekkel együtt „játsszuk el” az irodalmat, akkor nemcsak megszerettetjük velük a műfajokat, hanem maradandó élményt is adunk számukra. Olyan élményt, amelyből később is táplálkozhatnak – olvasóként, gondolkodó emberként, érző közösségi lényként.

Lázadó ifjúsági irodalom

Az ember alapvetően lázadó. Lényegünk (vagy az evolúció lényege?) a küzdelem. A *lázkodó*, a *lázkodás* kifejezést természetesen elsősorban nem történelmi-társadalmi értelemben használom, hanem mint az emberi élet hajtóerejét, az ellenállást az embert, az emberi kiteljesedést, a személyes szabadságot gátló jelenségekkel szemben, jöjjenek azok a gátló elemek a természetből, a közvetlen környezetünk-ből, a társadalomból, a történelemből. (Vagy éppen saját magunkból, ami már persze messzire vezetne.)

Talán az ellenállás szó pontosabb is, mint a lázkodás, bár a két jelenség egylényegű. Ellenállok, hogy megőrizsem az épségemet a többé-kevésbé erőszakos akarásokkal szemben, hogy kialakítsam és fenntartsam a személyiségemet, az emberi lényegemet, azt az egyedi teremtményt, aki vagyok.

Persze nem minden ember egyformán lázadó, ellenálló. Sok függ az örökléstől, a neveltetéstől és persze a kihívásoktól is, azaz attól, hogy milyen és mekkora ellenállásra késztet a környezet, környezetnek nevezve mindent, ami – miközben támogat, segít, alakít! – ellenállásra is készíthet.

A környezeti kihívás sokféleségét, erejét tekintve a gyerek, a gyerektársadalom van a legkiszolgáltatottabb helyzetben. Nem akarom elvenni a pszichológusok kenyerét, nem is tudnám, tehát csak annyit állapítok meg, hogy a lázkodások intenzitását tekintve a gyerekek, kamaszok több súlycsoporttal a felnőttek előtt járnak, hiszen a – gyakori életviharokra egyébként is felkészültebb – felnőtteknél a gátló tényezőkkel szembeni ellenállás sokkal kisebb, vagy néha el is marad a racionálisan felismert előny: a túlélés érdekében. A gyerek létezése, fejlődése ezzel szemben folyamatos harc, hogy a környezeti hatásokból felépítse a személyiségét, és ugyanakkor, ha tud, ellenálljon a romboló erőknek, azaz megvédje, ami felépült. Ezt mindenki igazolhatja, aki nem agyonfegyelmezett kis felnőttként, hanem gyerekként volt gyerek.

Amatőr lélektani fejtegetések helyett illendőbb, ha – az Opus tematikájához kapcsolódva – a saját házam táján, az irodalom berkeiben, és leginkább a saját regényeim világában maradok. Az ifjabbaknak szánt könyveim ugyanis szinte kivétel nélkül lázongó gyerekek történeteit beszélnek el. Nem mintha az ifjúsági irodalom többsége nem róluk szolt volna az elmúlt évszázadokban a meséktől Mark Twain, Erich Kästner, Astrid Lindgren regényein át a J. K. Rowling Harry Potteréig.

Álljon itt néhány példa egy-egy mondatban könyveim főhőseinek lázadó személyiségéről és tetteikről.

Első regényem, a filmként is ismert *Gyerekrablás a Palánk utcában* gyerekhőse – társaival összefogva – elrabolja saját magát, hogy elvált, de egymást még mindig szerető szüleit ismét az oltár elé állítsa.

A *Hecseki és a kedves betörők* gyerekszereplői – újkori Robin Hoodként – tolvajokat, orgazdákat, sikkasztókat rabolnak ki, hogy a Fabula család elviselhetőbb otthonra cserélhesse vizes alagsori lakását, mielőtt az újabb kistestvér megszületik.

A *mi Kinizsünk* című regényben a Fekete Sereg vezérét keltik életre a gyerekek, mert a felnőttek nem védik meg őket és kedvenc állataikat Garai Nándortól, a hatalmaskodó polgármestertől. A *mi Dózsánk* körülbelül ugyanerről szól.

A nemzetközi díjat kapott *Petepite* még közvetlenebb módon mesél a lázadásról: főhősöm az apja, azaz egy felnőtt bőrébe bújlik (pontosabban helyet cserél az apjával), hogy megszabaduljon a gyerekként elnyomásnak érzékelt napi drilltől.

A legnépszerűbb két Nógrádi-könyv, a *Segítség, ember!* és a *Hogyan neveljünk?* monológjai is lázadásokról szólnak, akár egy kutya szájába adom a mondandót, akár egy matematikatanár „neveléséről” van szó.

A listát folytatva, a *Gyerünk haza!* két kis rebellis angol gyerek szökéséről szól, akik a szokatlan magyar falusi életformát elviselhetetlennek tartva hazaindulnak Londonba.

Legkedvesebb regényem, az *Édes Munyimunyi! (A tengeren is túl)* főszereplője is igazi önfejű kis kamasz, aki a felnőtt vélemények, sőt a tények ellenére is hisz abban, hogy az édesanyja nem veszett a tengerbe, és hónapokon át harcol az igazáért.

A kisebb történetekből kötetté szőtt *Emmike nem semmike, a Papa, ne már!* és a *Nem vagyok Samu!* című könyvek már a címükben is jelzik, hogy valódi kis lázadók a gyerekszereplők.

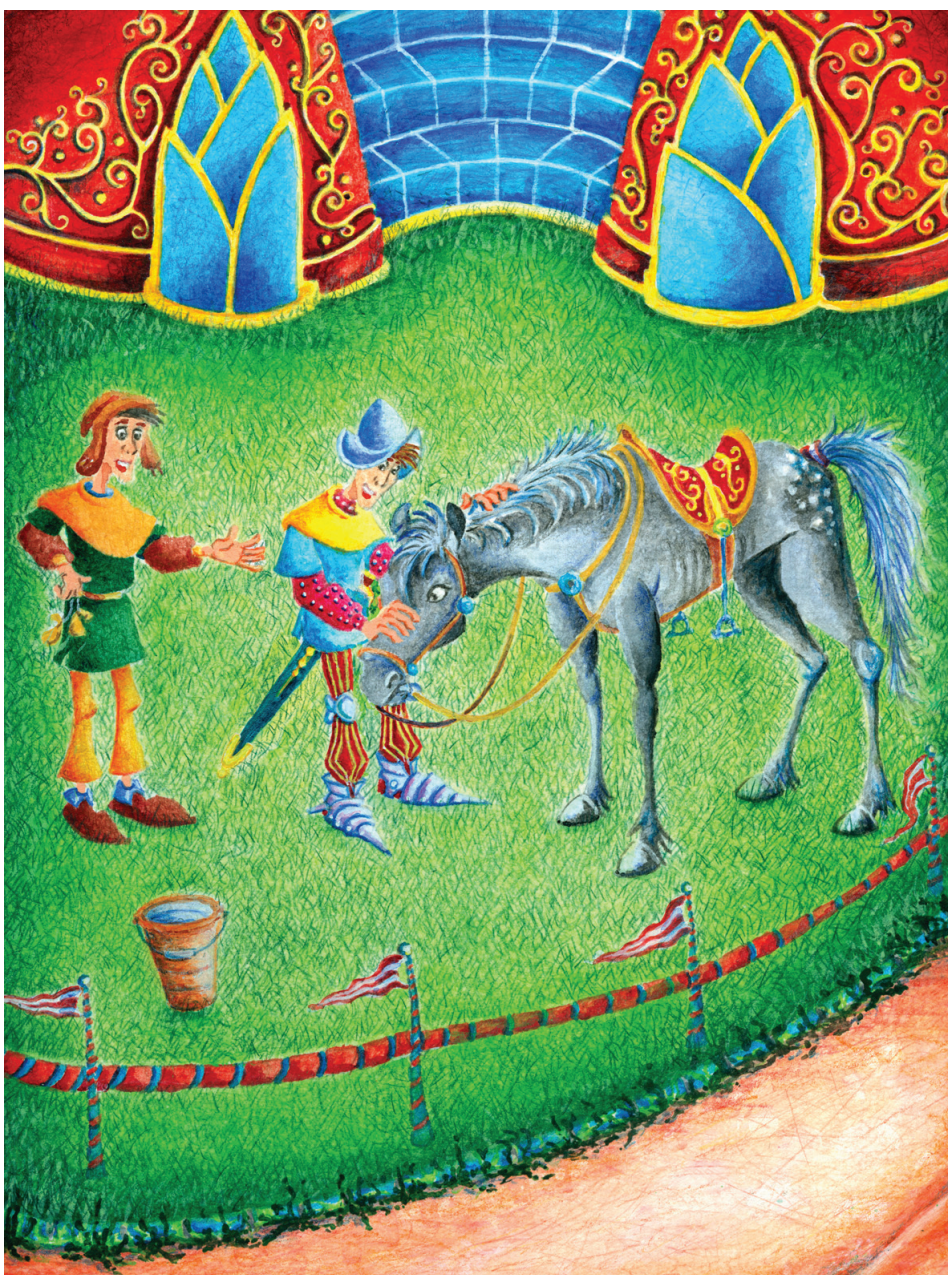
A sort még folytathatnám a *Zseni sorozat*-tól az *Alattunk a kincs*-en át az *Alex hét napja*-ig, de aki ezek közül egyet is olvasott, tudja miről beszélek, ha a lázadó hőszöket emlegetem.

Ami a fenti példákon túl talán érdekesebb lehet az ifjúsági irodalommal foglalkozók és az érdeklődő olvasók számára, az az, hogy egy író miért kötelezte el magát ilyen csökönyösen a lázadó gyerekek ábrázolása mellett. Miért épít fel ennyire tudatosan didaktikus történeteket?

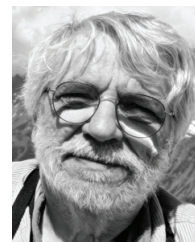
A kulcs, mint minden író esetében, az élettörténet, az élettörténetem, amellyel most nem fogom terhelni a kedves olvasót. Elég belőle annyi, hogy az ötvenes-hatvanas években, másokhoz hasonlóan én sem kaptam meg gyerekkoromban azt a szeretetmennyiséget, amitől boldog felnőtt lehettem volna, nem kaptam meg azt az információmennyiséget, ami elégedett és főleg – minden szempontból – sikeres emberré tehetett volna, de megkaptam azt a hazugságmennyiséget, félrevezetést, bántást, amely megkeserítette ifjú és felnőtt életemet. Ennyi röviden.

Mindezeket – felnőtté válásom során – felismerve döntöttem úgy, hogy ha már ifjúsági regényeket írok, megpróbálom ezekben a művekben arra tanítani, nevelni a világra nyitott elméjű ifjabb (és idősebb!) olvasóimat – amennyire lehetséges –, hogy ismerjék meg önmagukat, irányítsák az életüket és harcoljanak a jogaikért, meg az álmaikért.

Végezetül, a nyolcvanhoz közeledve megjegyzem: nyugodt szívvel távozom majd ebből az árnyékvilágból, mert gyerekként ugyan nem voltam igazi lázadó kölyök, legalábbis nyíltan nem lázadhattam, de azóta igyekeztem megtenni, amit „megkövetelt a haza”. Másképpen fogalmazva: amit megköveteltem magamtól.

Takács János: Szivárvány első találkozása Mozdulj márral

„...vágyaiból hegyezett meseceruzáikkal...”

Ravasz József versei ürügyén a gyerekkönyvekről

Meglehet, komolynak tűnik majd e néhány bevezető mondat¹, ám azt gondolom: jó, ha valamire minden esetben felhívjuk a figyelmet. Nevezetesen arra, hogy sokan úgy gondolják: gyerekverseket írni nagyon könnyű, hiszen játékosnak, szépek, könnyű ritmusúnak, „fülbemászó” rímektől csengő-bongónak kell lennie. Mások tudják, hogy épp ezt nagyon nehéz sokáig szerethetővé, maradandóvá, egymást követő generációkra hatóvá tenni. Mert az utóbbi a valódi titok; csak az a gyerekverse válhat ilyenné, amely mintha a gyermek gondolataiból fakadna, az ő tünődéseit, álmokképeit, élete kísérő jelenségeinek fokozatos felismerését képezné le, fogalmazná meg, tenné érthetőbbé számára. Persze, nagy tisztelet illeti a – nagyon nagy vonalakban itt általam két csoportba sorolt – könnyű, ritmusos mondókák és kiszámoló hangvételű idézett versek szerzőit is, a különbség, amire utaltam, nem minőségi, hanem a gondolatiság mélységében keresendő.

S nem különben abban: a vers nyelve, szókészlete mennyire követi a befogadó kulturális tapasztalatát, szókincsét, az általa megélt hétköznapi élethelyzeteit. Hiszen a vers által közvetített szituációt – legyen akár az nagyon elvonatkoztatott meselem – elképzelhetővé, befogadhatóvá kell tenni ahhoz, hogy ne csak pillanatnyi élményt jelentsen a hallgató számára. Ez különösen az átalakult világban lényeges, hiszen ma már a klasszikus mesekészlet-elemek, vagy a balladák fordulatai annyi – gyerekeknek szánt – feldolgozáson estek át; átírások, rajzfilmek, dramatizált változatok s egyéb megoldások során, hogy a befogadók fantáziájához már nem olyan egyszerű eredeti, izgalmas, egyedi alkotásokat igazítani. Ugyan a csengő-bongó rímek és ritmusok világára még mindig számíthat a szerző, de egyre inkább érdekesebb kihívás azon kapcsolódásokat megtalálni, amelyek a befogadó életkorából fakadó tapasztalataira, s már formálódó, alakuló identitásélményeire támaszkodnak.

Ravasz József gyerekverseit én már régóta ez utóbbi csoportba sorolom, s az itt olvasható versek még jobban megerősítik ezt a gondolatomat. Elég, ha sze-

¹ Bővített változat. Az írás eredetileg Ravasz József: *Ősi cigány színvilág* című könyvének (Csallóközi Roma Néprajzi Múzeum, Dunaszerdahely, 2025) bevezetőjeként készült.

münk csak belefut a taláalomra fellapozott oldalra, s elidőz a sorok fölött, például itt: „A világ ablakán / vágyaikat a cigány / gyerekek a leheletükbe rajzolják. / Képzeletük örök.” S máris kirajzolódik előttünk e versek légköre, a pillanatnyi megtorpanás, a gyermeki tekintet látványértelmezése, valóságsublimálása, s ha továbblép szemünk, erre, hogy „Felhőkezű cigány gyerekek / tartják röptükben / a tarkarétű meseországot. / Csábító színekbe téved a Nap.”, akkor nyilvánvaló a költőt vezető-ihlető forrás – a gyermeki lét utazásának, lépéseinek nagyon mély, nagyon bensőséges értése, meghallása. Hiszen már – s ennek figyelmen kívül hagyása nagyon sok sietve élő szülő hibája – az akár egy-két éves gyermek is összefüggéseket keres a tárgyak, az emberi gesztusok, a színek között; elmeséli azokat önmagának, még nem is vonták be a szerepjátékok bölcsis-ovis világába, amikor ő már játékot formál a tárgy és saját maga közé, hidat épít az értelmezéshez; ezért igaz a közismert mondat is, hogy nem kell ezernyi cifra játék, a gyerek egy cipősdobozzal is elvan, ha akarja, hajót épít abból, máskor várat – csak a fakanalat, anyuka, ne vegyük vissza tőle. Mert az már vagy árbóc, vagy ágyúcső...

Ravasz József versei, persze, már egy későbbi gyermekkor képeit rögzítik, örökítik meg. Amikor a gyermek már szinte kiskamasz, vagy elérte ezt a határt; már tudatosan „találja ki” a percek üzeneteit, vegyíti az álmodat a valósággal, „mostan színes tintákról álmodom”, hessent el mindenkit maga mellől, s elmélyülten hajol a papírlap fölé. Mert nagy dolgok készülnek azon – álmok és álmoskönyv egyszerre. A gyermekkor suhanó lenyomatait, amiről még ő sem tudja, talán épp ő a legkevésbé, hogy ez a pillanat örökké vele s benne marad majd. Hiszen az élet egyszerre rossz és jó boszorkány; abban a pillanatban tündérek élnek, s ők örökké ott maradnak majd, emlékképként, célként, eszközként és lehetőségként. Ha a gonosz boszik jönnek, akkor az álmok fegyverzik le őket, s ha a jók, akkor az nem más, mint a megvalósult álmok csodája.

Rajzokról beszélek, nem csak átvitt értelemben, nem csupán afféle metaforaként; bár lehetne épp így is, hiszen elég egyetlen „módszertani” eljárásra utalni: gyakori, hogy egy-egy traumatikus élményt a gyermek képtelen szavakba önteni, ezért arra kéri, rajzolja le, mesélje el annak figuráival; de hát most messze nem erről beszélek, hanem a gyermek spontán, örömteli pillanatairól – amikor álmait, emlékeit, vágyait rajzolja le, színezi ki, vetíti annak rajzfilmjét a fehér papírra. Ahogyan e kötetben látjuk, hiszen Ravasz József versei gyermekrajzokkal olvadnak össze, ölelkeznek egymáshoz, s ki tudja már, melyik ihlette a másikat? Az alkotó tudja, persze, de nem kell elárulnia, hiszen verseit olvasva azért belénk bújik a kisördög, meglehet, itt-ott beleírt ő, átjavított valamicskét a sorokon, mert könnyen kiderülhet – valamely ifjú művész még nála is erősebbet álmodott. Vagy épp az új rajzon keresztül a hetvenhat éves költő azon s attól döbbent meg: ez a kép itt ugyanaz az udvar, ugyanaz a péro, ahol valaha ő is, ők is ugyanezt tették, nézd, a „cigány gyerekek / most is sárba / rajzolják madármásaikat.”, hökken rá a képre, s formálódik a vers: „A cigány gyerekek meseházikónak / képzelik a gyer-

meknapot, s vágyaik / szeretet-tégláiból éig építik. / Sürög-forog a rajkók hada, / vadvirágot, madárdalt gyűjtenek / szertelen, s gúzsba kötik a nyarat.”

De van még valami, amit feltétlenül ki kell emelnünk Ravasz József itt olvasható verseinek erényei közül: az a belső ihletettség, amely együtt lélegzik ugyan a részben empátiával, részben újraátéléssel megkomponált versképekkel, ugyanakkor nem hagyja el a költészet tartományát; az általa itt felvonultatott versremek kiválóak arra is, hogy az ifjú olvasót közelebb hozzák a költészet megértéséhez, a poézis értelmezéséhez. Ízig-vérig a kortárs költészet modern eszközeivel dolgozik, elbeszélő-elmesélő sorai nagyon könnyen befogadhatóak, úgy költőiek, hogy nem alkalmaz paradoxonokat, allegóriákat vagy épp bonyolultabb szimbólumokat. Nyelvezetét ugyanakkor nem egyszerűsíti le, de csak annyival s annyira teremti meg abban a költői harmóniát, amennyit a képek igényelnek. Mert a versharmóniát a képekkel együtt kell létrehozni, ezt tudja; ugyanakkor, visszatérve a gondolat elejére: ez az elbeszélő verspróza az olvasót a felnőtteknek szóló kortárs költészet befogadásához is hozzásegíti. Ennek hangsúlyozásához külön is ki kell emelnem a kötetben szereplő haikukat, melyek a magyar költészet teljességében is immár külön fejezetet képeznek, gazdagítva annak értékeit. Ugyanakkor mindeddig alig néhányan (ennek magam kísérletei kapcsán néztem utána) gondoltak arra s valósították meg azt, ami pedig kézenfekvő: hogy gyerekversként írjanak haikut. Pedig ezt a versformát szinte már a gyermeklét kezdetén tetten érhetjük; a gyermek, képet képpel, gesztust gesztussal összekötve szinte mintha haikuban-haikuval értelmezné a történetet. Elég rájuk pillantanunk: „Rügyfakadás a / cigánygyerekek szeme / az ébredésben.” Elég, ha kiolvassuk tekintetükből a vihart bámuló gyönyörködést: „Villámlik az ég, / aranygyökerek futnak / szeretését – csoda!”

Szép, felemelő, amolyan ünneplős könyv ez. De csak annyira, ahogyan az élet minden pillanata az; ha olyan szépen élünk, mint amilyen szépek e rajzok s amilyen áhítattal értelmezte s adja át nekünk Ravasz József azokat, akkor megértjük: minden pillanat, az élet minden lélegzetvétele ünnep lesz s marad.

Ravasz József: Ősi cigány színvilág – Angyali játékok. Csallóközi Roma Néprajzi Múzeum, Dunaszerdahely, 2025

Versfagyai füstezüst hókompóttal

Z. Németh István Csetlibotli című kötetéről

A költő legújabb válogatott gyermekverskötete 2025-ben jelent meg az Anser Kiadó gondozásában, és a gyerekirodalmi műveket felvonultató Kabóca-könyvek sorát erősíti.

A könyvet Török Eszter rajzai díszítik. A szín pompás egyszerűség szókapcsolattal jellemezhető alkotások újabb dimenzióval gazdagítják a kötetet. Miközben a főszerepet átengedik a verseknek, finoman árnyalják őket, kiszolgálják a gyermekek vizualitásra való természetes igényét. Emellett a gyakorlatban beszélgetésindító vagy gyerekcsalogató szerepet is elláthatnak. Amit első látásra furcsának találtam, azok a szenvedő fagyik a borítón. Négyből kettő fagyigolyó nem vág boldog arcot – de nem a kötet minőségére szeretném figyelmeztetni a gyanútlan könyvvásárlót –, hanem azt jelzik, mindenféle érzelem felvonul a versek sorai-ban, hangulatokból, témákból és formákból is gazdag választékra számíthatunk. Ötletesnek találom, hogy a címek nagy nyomtatott betűkkel íródnak, így a kezdő olvasók is könnyen felismerhetik őket. A kedvenc mű kikeresése közös élmény a kötet legkisebb társolvasóival is.

A versek alaptémáit tekintve a kötet öt egységre oszlik, melyek mindegyike egy-egy alkotás címét viseli. A *Tükör előtt* megnevezésűben a gyermekek világának hétköznapi apróságai kerülnek fókuszba. Olyan mindennapi tevékenységek vonulnak fel a versek varázsköntösében, mint a hintázás, óriáskerkekezés, altatás, alvás és álmodás, fotózkodás, tükörben szépítkezés, tanulás, evés, focizás, képzelgés, internetezés, matekozás stb. Emellett az ünnepekre is akadnak versek, azaz versformában válik varázslatossá a húsvét, a szülinap és a vakáció is.

Ez a szakasz szolgáltatja a legszélesebb spektrumát a gyerekversváltozatok kínálatának. Akad itt kiszámoló, filozofikus vers, de a *Józsika* például Weöres Sándor *Bóbitájának* az átírata társadalomkritikai felhangokkal, míg a *Csalivers* mindenkiben felhozza a „ha X Y lett volna, az én mesém is tovább tartott volna” meseformula okozta érzést. A sokszínűség zsongásában azok a költemények sikerültek legjobban, melyek szolgáltatják a gyerekirodalomtól elvárt duplafe-delű jelleget, azaz, hogy a gyerekekre és a felnőttekre más módon, de egyaránt hatnak. Személyes kedvencem a *Békítő*. Ennek a versnek a legnagyobb erőssége a feszültség, melyet a megragadott helyzet valós, bántó mivolta és a feldolgozási

mód könnyedsége teremt. Rettenetes szorongást válthat ki egyesekből, ha valaki megharagszik rájuk, sőt némasággal bünteti őket. Azonban a szavak szintjén is kifinomult esztétikai érzetet simogató nyelvezet (olyan kifejezések szerepelnek benne, mint hókompót, üregér, álompaplan, harmatzuhany) és a feloldás elvontan gyakorlatias jellege, a békétlen egyén jókedve „a Holdon volt” és „visszavonzotta a Föld”, a kötet egyik legkedvesebb versévé teszi ezt.

Különösen mély témák kerülnek elő: A toxikus emberek kezelésének módját tanítja meg gyermeki egyszerűséggel a *Petárda Péter* című vers, míg a szociális különbségek miatt ellehetetlenülő kapcsolat feszültsége bújik meg egy álomról szóló versike dunyhája alatt (*Csillag voltál álomban*). Az *Óriáskerék*ben a kötet erősségének számító nyelvi leleményt jól tükrözi az óriáskerékre használt metafora: „felszálló műanyag gyümölcs / és ülök benne én, a mag”. A boldogság pillanata a felemelkedés, a nézőpont változása ügyesen torkollik egy élet-halál vagy ifjúság-öregség metaforába, persze, ezt csak azok veszik észre, akik elég érettek hozzá, hogy feldolgozzák. „Jönnek még új és új körök, látod, a kerék meg nem áll, nélküled is tovább pörög”.

Ebben a szakaszban kapott helyet a *Csetlibotli* című vers is, amely mellett nem mehetünk el szó nélkül. A *Csetlibotli* a felszínen egy rettenetesen ügyetlen focista verses története. Gyerekszemmel talán ennyi, de az ő esete lehet egy megnyugtató példázat a testnevelés terén ügyetlenebb gyerekeknek, vagy kiemelhető lehet propositív életszemlélet propagálása szempontjából, azaz hogy mindenki bántja ezt a szegény gyereket, mert nem ügyes a fociban, ő viszont élvezi, csinálja, és még egy menő verseskötet címadó versének szereplője is lett.

A kötet második részében, a *Baj van Meseföldön* címet viselő versfolyamban az olvasók elmerülhetnek a meselények kavalkádjában. Menetelő vagy építő manók, törpekirály, tündérek, szörnyecske, biciklis boszorka... Ebben a részben, talán azért, mert az alváshoz dukálna minden gyereknek a mese, központi szerepet tölt be az álomba merülés és maga az álom toposza is. Az *Álom, puha párna* egy monotonul kiválóan motyogható, így altatáshoz ideálisan alkalmazható szöveg. Azt sorolja fel, ki mindenki alszik már, így ez a kurta vers a refrénes szerkezetével úgy is jellemezhető, mint az „Aludj el szépen kis Balázs” (József Attila – *Altató*) villámváltozata. Mégis a címadó vers az egyik legkedvelhetőbb ebből a szakaszból, ugyanis a *Baj van Meseföldön* nem csak egy vers. Miközben reflektál a világ értékrendjének szétcsúszására, rejtvényként is funkcionál a szemfüles gyerekeknek. Az ismerős mesei elemek ismeretlenítésével, élénkíti a figyelmet és a befogadói lendületet. Ugyanezt a hatást váltja ki a *Sárkányriport* című vers is, melyben első olvasásunk megkezdésekor úgy tűnik, egyfejű sárkány szerepel. Ám amikor már Süsüt kiáltanánk, kiderül, hogy másról van szó. Szeretnéd tudni, miről? Járj utána!

Köztudott tény, hogy a gyerekek szeretik az állatokat, így nem csoda, hogy a kötet harmadik része állatverseket vonultat fel. A címadó *Harap vagy nem harap* vers a tipikus házikedvencről, egy kutyáról szól, de egzotikusabb fajokból sincs hiány.

Szerepel itt gondolatban tejen hajózó kapitánymacska, egerek, oroszlán, akit egy zebra akar vegán életmódra nevelni, pók, sün, medve, bolha, kecske. A *Sünijáték* című vers a sünszójátékok tuskés kis kincsesdoboz, míg a *Galibaliba* egy zseniális nyelvtörő, amelyet nyelvbontás nélkül elmondani kalapemelintős teljesítmény. Az üzenetükkel nevelő versek sorát erősíti a *Nyiszi-nyuszi*, mely negatív példát mutat be egy nyafogó, válogató nyuszi alakjában, és a *Szamár mondja magának*. Az utóbbiban egy ködbe keveredett szürke szamár buzdít optimizmusra.

A *Macska az esőben* című szakaszban a természet, az évszakok, illetve azok tulajdonságai és az időjárás kapja a főszerepet. Az év minden szakaszára akad itt legalább egy költemény. Naptárba lehetne rendezni ezt a verscsokrot, így faliújság-feliratokért, ünnepi szavalatokhoz ideális versekért nyugodtan szemezhetnek innen a tanárok. Megszemélyesített szél és hópehely kavarg, de akad itt fagyizásról, napszúrásról, balul sikerült szánkózásról is vers, mégis a legerősebbek a líraibb hangvételű hangulatot megragadó gyöngyszemek. A *Balaton éjjel* felütése folytán egy szokványos tájleíró költeményre számítunk, aztán a tavi látképet meselények népesítik be, és az olyan verssorok varázslatával, mint „Misi mesekapitány, az utasai álmodó gyerekek, képzeletük gyöngysorral fűzi össze a túlparti fényeket” mi is beleolvadhatunk egy megragadott varázspillantásba. Hasonló kategóriába sorolható a *Bogáréj* című vers, mely egyszerűen fogalmazva egy csodaszép versike az éjszakáról. Minden érzékszervet megmozgat a soraival: „rózsa ringat egy katicát, sűg a folyó, mormolja mély hangján éji dalát”.

A kötet utolsó szakasza a *Flegmadár* címet viseli. Olyan humorosan groteszk, csattanóval záródó, szójátékokon alapuló verseket foglal magába, melyek közt témájukat tekintve nincs igazán kapcsolat, hacsak nem a mókás agymenésjellegük. Akad itt Lár, Aligalig és Porvár fiktív tereinek dióhéjnyi ismertetése, fémből álló király, R és L hangok gyakorlására ideális vers egy rollerboltosról, cirkusz és bűvészkedés, internetező macska, kiflievő madár. A *Beugratós* című versben a szűnyog megfogása és zsírja kisütése helyett egy olyan bolha kerül megvásárlásra a bolhapiacra, amelynek a megmosdatása is furmányos játék. Megtudhatjuk, hogyan látott az ifjú indián ufót, mit gondol magáról egy őszi falevél, és mire használható egy tűzhányó. Kelekótyán kedves, furmányosan furfangos élményt nyújt ez a szakasz.

A könyv valóban egy gazdag verscsokorral ajándékozza meg a kicsiket, ugyanakkor hasznos, rímekkel és szójátékokkal bőségesen megbolondított segítséget nyújt pedagógusoknak és szülőknek egyaránt. A lírai esztétikum szirmaival, nyelvi kreativitás szárával, rímek és ritmus bimbóival és a legifjabbakat is foglalkoztató témák leveleivel ez a könyvecske bármelyik könyvespolc lélekfejlesztő díszje lehet. Más, borító-kompatibilisebb értelemben a *Csetlibotli* egy olyan friss fagyikehely, amelyben mindenki, kicsik és nagyok, kergék és komolyak, elmerengők és sorok közt száguldók egyaránt találnak valami ínycsikereket.

Z. Németh István: *Csetlibotli*. Anser Kiadó, Dunaszerdahely, 2025

Mary Pope Osborne: Csodakunyhó-sorozat

Egy hideg márciusi napon céltalanul böngésztem az egyik könyvesbolt kínálatát, amikor a kezembe került két ifjúsági kisregény: a *Kígyó és kard*, valamint a *Jönnék a vikingek!* című kiadványok, Mary Pope Osborne könyvei. Azelőtt még sosem hallottam a *Csodakunyhó*-sorozatról, és bár az említett könyveket leginkább hat-hétéves kortól ajánlották, én azért hazavittem ezeket a négy és fél éves fiamnak. És milyen jól tettem! A két könyvet három röpké nap leforgása alatt kiolvastuk, majd rögtön kezdtük előlről, és akkor már tudtam: fokozatosan be kell szereznem a sorozat többi részét is. A fiam tátott szájjal, tágra meredt szemmel hallgatta a főszereplő testvérpár, Jack és Annie kalandjait, amelyek olvasása közben én is remekül szórakoztam, habár korántsem felnőtteknek szóló könyvekről beszélünk. A témaválasztások, az író nő alapos háttérmunkája és a jól elhelyezett csavarok azonban engem is megnyertek maguknak.

Na de ki is az a Mary Pope Osborne, és mi az a *Csodakunyhó*-sorozat?

Mary Pope Osborne amerikai író nő 1949-ben született, és 1982 óta publikál, elsősorban gyermek- és ifjúsági könyveket. Műveit eddig 35 nyelvre fordították le, és azokból több mint 134 millió példány kelt el világszerte. Az író nőt, aki életművét a gyerekek írás- és olvasási készségének fejlesztésére szentelte, az évek során számos díjjal tüntették ki. Legsikeresebb művei egyértelműen a *Csodakunyhó*-könyvek, melyenek első darabja 1992-ben látott napvilágot: ez volt a *Dinoszauruszok földjén*. A történetet azóta számos további kaland követte. A sorozat alapfelállása a következő: adott a nyolcéves Jack és hétéves húga, Annie, akik egy nap rejtélyes fakunyhót találnak az erdőben. A kunyhóban különféle könyvek vannak felhalmozva, és hamar kiderül, hogy a faházikó tulajdonképpen egy időgép, amellyel bárhová elutazhatnak – kalandjaik végén pedig ugyanabba a pillanatba térnek vissza, ahonnan útra keltek.

Az író nő látszólag kiapadhatatlan fantáziával keveri kis hőseit egyik kalandból a másikba. A gyerekek a dínók korából a lovagok korába, majd az ókori Egyiptomba, a japán nindzsák és szamurájok közé, vagy épp a dél-amerikai őserdő mélyére kerülnek. Megismerjük a karibi kalózok világát, kirándulást teszünk a jégkorszakba, elutazunk a Holdra, a vadnyugatra, az ókori Rómába közvetlenül a pompeji katasztrófa előtti időbe, egy ókori görög olimpiára, a Titanic fedélzetére (még hozzá éppen azon a bizonyos végzetes éjszakán), Camelotba és Artúr király korába is többször visszatérhetünk a könyvek által. A főszereplő gyerekpáros az első öt kötet után már konkrét feladatokat, küldetéseket is kap az idő- és térbeli utazásaikon, például kiderül, hogy a kunyhó Morgan le Fey, a cameloti boszor-

kány tulajdona, később pedig Merlinnel, a nagy varázslóval is megismerkednek – és ezáltal az ifjú olvasók nem csupán a történelemben, hanem a történelmi legendákba, mítoszokba is beavatást nyernek.

A sorozat magyar és angol nyelvű kiadása között van némi eltérés. Míg magyarul minden kötet a *Csodakunyhó* sorozatcím alatt jelent meg, addig az eredeti kiadások két sorozatra bonthatók: a 6–9 éveseknek szóló „Magic Tree House Books” szériára, valamint a 7–10 éves olvasókat megcélzó „Magic Tree House Merlin Mission Books”-ra, melyek értelemszerűen a Merlintől kapott küldetések történetét mesélik el. Ez utóbbiak nyelvileg és dramaturgiailag is kissé komplexebbek, terjedelmüket tekintve pedig nagyjából másfélszer hosszabbak – szerintem egyébként ezek a sorozat legjobb darabjai.

Érdekességként jegyzem meg, hogy angolul 2015-ben megjelent egy „Magic Tree House Super editions” kötet is, a *Danger in the Darkest Hour*, amely a második világháborúba, nem sokkal a normandiai partraszállás előttre repíti szereplőinket, és ami még a Merlin-küldetéseknél is jóval hosszabb lett. Az író mellett negyven olyan ismeretterjesztő könyvet jegyez társszerzőként, amelyek az egyes *Csodakunyhó*-kötetek témájához kapcsolódnak, hogy az ifjú olvasók még többet megtudhassanak az egyes történelmi korokról és azok érdekességeiről.

Az egyszerű nyelvezettel, mégis izgalmasan, fordulatosan megírt könyvek egyértelmű pozitívuma, hogy míg a főszereplők valódi, sokszor életveszélyes kalandokba keverednek – azaz tényleg lehet értük izgulni –, addig a megoldás sohasem az erőszak: a gyerekek minden alkalommal a szívükre és az eszükre hagyatkozva juthatnak ki az adott kelepceből, aminek következtében az is kiderül, hogy a dolgok sokszor nem is olyan feketék vagy fehérek, mint amilyenek látszanak.

Külön szólnunk kell Sal Murdocca nagyszerű illusztrációiról, melyek tökéletesen illeszkednek a történetekhez. Ha pedig eddig nem derült volna ki: a *Csodakunyhó*-sorozat, amellett, hogy rendkívüli szórakozást nyújt, felhívja a gyerekek figyelmét a könyvek, az írott szövegek fontosságára, és tisztességes alapinformációkat közöl az egyes történelmi korokról, vagy épp az óangol mitológia egyes elemeiről – persze szervesen a történetekbe ágyazva.

Egyedül azt sajnálhatjuk, hogy a könyvek magyar nyelvű kiadása megállt huszonnégy kötetnél (ezeket az Animus adta ki 2009 és 2016 között), ami így elsőre ugyan nem tűnik kevésnek, csakhogy eredeti nyelven összesen negyven rész látott napvilágot a sorozatból (ebből kaptunk meg magyarul húszat), és további huszónhét rész a Merlin-küldetéseket felölelő szériából (amiből magyarul négyet adtak ki), plusz ott van a D-napról szóló különleges epizód, amelynek sajnos sosem készült el a magyar változata, hasonlóképpen az egyes regényekhez passzoló ismeretterjesztő könyvekkel. Sebaj, a megjelent huszonnégy magyar fordításnak attól még igazán örülhetünk, és ezeket valóban megéri begyűjteni az ifjú olvasók polcára, hiszen akkor is megfelelőek, amikor még a szülő olvas fel a csemetének, majd akkor is, amikor a gyerek már önállóan feledkezik bele a könyvekbe.

Mary Pope Osborne: Csodakunyhó. Animus, Budapest, 2009–2016

Kötet születik – versekkel, mesékkel, illusztrációkkal

Nagy élmény és öröm a szerzőnek, ha megjelent kötetét – esetünkben gyermekkötetét – kézhez kapva, lapozgatva, verseit, meséit odaillo, hiteles illusztrációk társaságában látja viszont. S ha a rajzokban „felismeri” mesehőseit, versei szereplőit, ráérez az illusztrációk által kiemelt mondanivalóra, hangulatra, a képeken megjelenő színek melegsége is alkotásaihoz közel áll, elégedett lehet az illusztrátor munkájával.

A gyerek pedig, ha korának, saját kis világának megfelelő könyvet vesz a kezébe, melyben a tematikus rajzok a vizuális élményszerzést segítik, felkeltik figyelmét, stimulálják képzeletét, a kötetben olvasottakat az illusztrációkkal együtt fogadja be, s még azon szövegek hősei is elevenen jelennek meg előtte, melyekhez nem készültek rajzok.

Fellinger Károly, a termékeny felvidéki költő, író, helytörténész eddig összesen harminchárom kötetrel örvendeztette meg gyermekolvasóit. Az utóbbi másfél év alatt látott napvilágot, többek között, az a négy kötet, melyeket Király Anikó egyedi rajzai tesznek varázslatossá: a *Kenyérbélvirág* (Vámbéry Polgári Társulás, Dunaszerdahely, 2024), *A tűzoltó sárkány* (AB ART Kiadó, Felsőnyárád, 2024), az *Üvegbéka* (Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 2025) és a *Szívvirág* (Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 2025). Az illusztrációk Fellinger mind a négy kötetében összhangban vannak, „együtt élnek” a versekkel – s éppen ezért a rajzok szerzője is külön figyelmet érdemel.

A *Kenyérbélvirág* ötvennégy, Fellinger Károly által a Csallóközből, a Mátyusföldről és Érsekújvár környékéről összegyűjtött cigány mesét tartalmaz, melyek mindegyike a szeretet, a megértés, a cigány emberek jellemébe, lelki világába, különleges észjárásába, hiedelmeikbe való belemerülés hangján íródott. A szerzőről tudni kell, hogy nemcsak magyar és cigány, de szlovák meséket is gyűjtött ezidáig, és azt is, hogy kilencedik osztályos alapiskolás volt, amikor meséket kezdett gyűjteni.

A címlapról egy cigánylány néz velünk farkasszemet, tekintete nyílt, átható, dacos, kissé vad, fekete haját a szél lobogtatja. A tekintet, a haj a szabadságot tükrözi, a rózsák a hajban a szerelmet, a mély érzelmességet. Meghatározó ez a rajz a meséket, a cigány jellemvonásokat illetően is. A kötetben szereplő cigány-mesék izgalmasak, humorosak, fordultatosak, furfangosak, lebilincselőek; s ezzel párhuzamosan Király Anikó rajzai is fantáziadúsak, érdekesek, figyelemfelkeltőek. A könyv olvasója szívesen időzik el az illusztrációk legkisebb részletein is,

hisz az alkotó tollából láthatóan egymás után pattannak ki az ötletek. A *Kalányos* c. meséhez készített rajzon például kézzel készített fakanalakat láthatunk, s egy köcsögöt is, amiben jót mutatnak; egy vödörbe öt söprűnyél van állítva – az olvasó találgathatja, vajon melyik lett a boszorkányé, aki azon „az ördöglyukhoz” repült, és ott „öllegethette Belzebubot”; s a Kalányos nevű cigánynak éppen úgy kerekednek a fülei, mint a fakanál fejének. *Az ördögnek tett ígéret* illusztrációja valamelyest ijesztőnek mutatja be ugyan az ördögöt, de inkább ostoba képűnek és nevetségesnek; a rajz tehát követi a mese vonalát (az ördög csakis vesztes lehet, hisz a sokgyerekes cigány embert maga az Isten is oltalmazza, és sikerül is túljárnia az ördög eszén). *A két kívánság* című meséhez az illusztrátor Mulót, a halált rajzolta le (aki a kötet több meséjében is megjelenik, a cigányok tőle rettegnek a legjobban, hisz a végzetet legyőzni nem lehet). A rajz egyszerű, de annál hatásosabb: a rémisztő arcot két hatalmas, üres szem világítja meg. *A Búcsú* című mese végén Borcsi, a kártyajós és Patkány Maris együtt éneklük boldogan, hogy „Adajteleo roma basave”, mert a búcsúban a szenci oláhcigányoknak nem sikerült szemmel megverniük a jókai roma gyerekeket. Azt, hogy ez a kártyajós-nak köszönhető, nemcsak a mese, de az illusztráció is kihangsúlyozza. A rajzon Borcsi látható, lehunyt szemekkel, mély révületben, fekete hajában a hullámzó aranyszálak mintha valóban egy másik dimenzióval kötnék össze. *A cigány ember rézkrajcárja* c. mesében a hiszékeny és kapzsi mézszáros elülteti a cigány embertől kapott rézkrajcárokat, de hiába várja, hogy kikeljenek, szárba szökkenjenek és krajcárfa legyen belőlük, amin pénz terem majd. A mesét elolvasva tehát nem láthatjuk ezt a mesebeli fát – Király Anikó viszont elének tárja azt, színesen, gyönyörűen, a maga „valóságában”.

A tűzoltó sárkány témáiban a legkisebbek világához közel álló, ötletes, humoros, fantáziadús, rímes-ritmikus versei sokszínűségével csodás olvasnivaló kis- és nagyobb gyerekek számára. A *Méteres kalács* fejezet a nagy süteménykölteményeitől, ünnepi édességektől, pazar krémes sütiktől illatos – az illusztrátor pedig az otthoni konyha melegét idéző piros kockás abroszra helyezi a tányérokat, rajtuk a süteményekkel, s az olvasónak az az érzése, csak oda kell ülnie az asztalhoz, és máris elvehet egy darabot. Szárítókötélre csíptetve kerül elének az aranybarnára sült lángosok sora; két oldalon egy-egy „életnagyságú”, cukormáz-as kürtőskalács hívogat bennünket olyan meggyőzően, hogy azt hinnénk, máris „csavarmeneteikre” szedhetők. A *Jakabalma, vilmoskörte* fejezetben méhecskék érzékeltetik a nyarat, a vilmoskörte édességét. „Bóg a boci, / rí a boci, / ránk férne már / a jó foci” – mondja Fellingner a *Parádé* című versben, s a versikét unatkozó bocik veszik körül, akik láthatóan azt várják, történjen már valami érdekes az életükben. Szerencsésen egyesíti az illusztráció az egy oldalon olvasható *Madarak* és a *Tükröm, tükröm* c. versek motívumait. A *Madarakat* illetően „így válik eggyé a / fent és a lent” (szárnyaló madarak a magasban, s lent a mező), és ugyanezen háttérrel életre kel a *Tükröm, tükrömből* „a mező meg / csupa zöld”, és „az ég aztán / mitől lett kék”. A *Verbunk* c. fejezet vidám, hangulatos válogatás Fellingner

faluverseiből, s a rajzok mind a színek, mind a kiemelt versalakok tekintetében a hangulatot fokozzák. Magyaros, népies hímzésminta keretezi például a *Luca-napi rigmusokat*; az *Ebed* c. versben az elveszett kutya, s elé egy jókora csont is megkerül – az illusztrátor leleményességének köszönve, egy hímzett terítő mintázatában. A tűzoltó sárkány mindhárom fejezetben többször is megjelenik, „beugrik” a versek közé (jogosan, hisz ő itt a címadó!). Ezek a rajzok a legpazarabbak, a legjobban kidolgozottak a kötetben: a bordópiros „ruhájú” sárkány, akár egy mókás gyerek, hol egy hatalmas fánkból emelkedik ki (ami csónak tulajdonképp), vagy csokornyakkendős csiga barátjával üldögél békésen, az orrára szállt méhecskét figyelő elbűvölten, vagy csillagot (akár egy mézeskalácsot) lakmározik a felhők közt, ám mindegyiken *A tűzoltó sárkány* c. versben már szívünkhöz nőtt, legkisebb sárkány marad, aki vállalja, hogy többé nem lövell ki lángot a torkán, hogy az emberek visszakaphassák a tüzet a csillagmanótól.

Különleges gyerekkötet az *Üvegbéka*: ismeretterjesztő jellegű, frappáns, hangulatos, többségükben humoros állatverseket tartalmaz, melyek teljességgel életre keltik az állatokat, abban a környezetben, ahol élnek, sőt, a személyiségüket is. Az illusztrációk impozánsak, jól megtervezettek, alaposak. A törékeny, átlátszó kis üvegbéka nyitja a sort, jelezve, hogy a kötetben a gyerekek számára nemigen ismert állatok is arra várnak, hogy felfedezzék őket. A *Közeli helyeken* fejezet első oldalán látható sejtelmes, fantáziadús, a lantmadárról készült illusztráció akár egy szép mesekönyv borítója is lehetne. Ebben a fejezetben fehér kutyus néz szemrehányóan az olvasóra, hisz „kutyába se veszik”, sértett, hiú kakas vonja felelősségre „feleségét” (színes tollai gyönyörűek), csillagorrú vakond nézegeti elmerülten a csillagokat (s az illusztrátor fantáziáját dicséri, hogy itt egy vödör is elő van készítve, a hullócsillagoknak), lepkek, tücsök-bogarak röppennek ki a versekből, a végzetet hordozó orchideasáska és az imádkozó sáska dupla életnagyságban szerepel a rajzokon, elállítva az olvasó lélegzetét. Egzotikus világutazásba csöppenünk az *Óceánok, szigetek* fejezetben. Külön dicséret illeti a szerzőt, hogy alaposan utánaolvasott e különleges állatok jellegzetességeinek, de az illusztrátort is, az élethű rajzokért. A borneói hosszú orrú majomnak nemcsak az orra hosszú, de a tekintete is beszédes. A csíkos tanreket a rajz alapján biztosan felismernénk, ha betévedne az udvarunkba; csodás színekben pompázik a koronás tirannusz, a sisakos kazuár. A *Kiszámolás, eldalolás* fejezetben talán a legmegnyerőbb a pingvinekről (*Négysoros*), illetve a bálba készülő, rózsaszín szoknyás békalányról készült rajz (*Brekeke*). Külön értékesek azok az illusztrációk, melyeken szándékosan rejtve marad a verset ihlető állat: a gyermekolvasó biztosan megkeresi majd könyvben, vagy az interneten, hogyan is néz ki például az ökörszem, aki nem látható a levelek közt, vagy milyen lehet vajon a szű, ha a kép csak egy széket ábrázol.

Egyedi és impozáns verseskötet a *Szívvirág*. Ismeretterjesztő, hisz 125 virágverset tartalmaz, ám a virágok különleges és tiszta szépsége, lelke, személyisége, a velük kapcsolatos asszociációk, megszemélyesítések, az érzelmi rezgések, mély gondolatok, s a líraiság az, ami azonnal befogadhatóvá és szerethetővé teszi őket

gyerek- és felnőtt olvasók számára egyaránt. Így a foszlóslevelű pálmaliliom „fedelmi pompa”, a dália virágfeje „okos, bájos”, a fukszia „Krisztus áldott / szép vércseppje”, a rózsaszín selyemkóró „gyökere mély erő”, a rézvirág „mindig ad magára”, a hortenzia „szerelmes a holdba”, a bugás lángvirágok „Lángra lobbantják a szívet”, a záporvirág azt szeretné tudni, „...a csend most / alhat-e a hús tövében.”, és még sok megkapó verssort idézhetnénk.

A kötet illusztrációi szépen rendezett, színes virágözönt alkotnak. Király Anikó virágai élettel telik és illatosak, meleg színűek, és sokféleképpen jelenítik meg a versekbe foglalt virágok báját (ezt már a borítón látható, virágszirmokba öltöztetett, virágokkal ékesített, zöldhajú leány is előlegezi): befutja az erkélyt a kékbojtocska, a hortenziának két szívecske alkotja a szemét, virágfüzérék ölelik körbe a tavaszi kankalint, a levendulát, hímzett terítőről mosolyog a százszorszép, a búzavirág, a pipacs, leány haját ékesíti a rézvirág, vagy trombitavirág a ruhája, váza mintázatán pompázik a jácint, a hóvirág, képkeretbe foglalva tekintenek ránk a színes kardvirágok. A versek és illusztrációk harmóniája tehát a *Szívvirágban* is szívhez szóló és kiváló.

S hogyan jöhet létre ez a harmónia? Csakis úgy, ha az illusztrátor elegendő időt szán a versek, mesék elolvasására, és olyannyira megérintik a szövegek, hogy máris maga előtt látja a frappáns szereplőket, akik kiemelik a vers vagy a mese cselekményének lényeges mozzanatait; ráérez a hangulatra, és tollából színes, fantáziadús rajzok születnek.

Takács János: A pók

Ha a polc mesélni tudna...

A nevem Ágas, egy tölgyfa vagyok a közeli erdőben. Barátaimmal, Tülevéll és Gesztenyével gyakran játszunk és beszélgetünk, máskor pedig a napsütésben gyönyörködünk. Nagyon szeretjük az erdő kis lakóit. A madarak és a nyulak gyakran körénk gyűlnek elmesélni, mi minden történik a tisztáson, ahova mi már nem látunk el.

Egy napsütötte őszi délutánon, miközben Gesztenyével barkochbázom, négy embert pillantok meg, kezükben fűrész tartanak. Nagyon megijedek, mert egyenesen felém közelednek. Mikor odaérnek hozzám, és meglendítik a fűrész, először fájdalmat érzek, majd minden elsötétül. Ez az utolsó emlékem az erdőből.

Aztán felébredek itt, ebben a szobában, pontosan az ablak mellett. Furcsán érzem magam, mintha megváltozott volna a testem. Észreveszem, hogy már nem tölgyfa vagyok, hanem egy polc. A jól ismert erdő helyett pedig egy idegen szobában állok. A felismerés hatására elerednek a könnyeim. Eszembe jut Tülevél és Gesztenye, tudom, hogy már soha többé nem láthatom a barátaimat.

Percekbe telik, mire megnyugszom, és körbenézek az új otthonomban. Az ablakon át látom, hogy kint havazik, a hó teljesen befedi az utcát. Eszembe jut, mennyire szerettem a havat az erdőben, és ha különösen sok hullott, úgy néztem ki, akár egy nagyra nőtt hóember.

Most veszem csak észre, hogy nem vagyok egyedül: velem szemben egy kislány ül az ágyon. Barna haját egy hajpánt fogja hátra, kezében egy hógömböt tart, azt rázogatja. Nem igazán látom, de a gömbben mintha egy apró házikó lenne, meg egy piros ruhás ember. A kislány felkel az ágyról, és ronggyal megtisztítja a játékot, majd hozzám lép. Kissé megijedek a közelségétől, de kíváncsian várom, mi fog történni. A kislány a hógömböt rám helyezi, majd hátat fordít. Az ágya mellett egy kis éjjeliszekrény áll, rajta könyvek, egy plüssmackó és néhány kifestő. A könyvekért nyúl, visszajön hozzám, és azokat is elrendezi rajtam. Nagyon közel van, így kíváncsian végigmérem őt. A száját csüggedten összeszorítja, szomorúnak tűnik.

Nyílik az ajtó, egy másik kislány lép be a szobába, és ebédelni hívja őt. Mikor a lányok kimennek, végre egy kicsit egyedül maradhatok. Elolvasom a rám rakott könyvek címét: Bambi, Az elveszett kiscica, Vuk, úgy tűnik, a szoba lakója is szereti az állatokat.

Nem telik el sok idő, míg a kislány visszatér. Leül az ágyra, és magához öleli plüssmackóját.

– Bárcsak ne kellett volna elköltöznünk! Úgy hiányzik Kata – suttogja maga elé, és egy könnycsepp gördül le az arcán. – Félek, hogy nem lesz egy barátnőm sem.

Nagyon megsajnálom őt, mert eszembe jut, hogy nekem sem volt más barátom Túlevélen és Gesztenyén kívül. És már velük sem tudok többé játszani.

A kislány még mindig szomorúan mered maga elé. Szeretném megvigasztalni őt, így hát halkán megszólalok:

– Ne aggódj, biztosan találsz majd barátnőt! És ugyanolyan jól fogod magad érezni itt is, mint az előző otthonodban.

A kislány azonnal abbahagyja a sírást, és körülnéz. Először nem tudja, honnan jön a hang. Arra gondolok, talán megijesztettem, de feláll, és odasétál hozzám.

– Te tudsz beszélni? – kérdezi halkán, könnyekkel a szemében. Nem látok rajta félelmet, sokkal inkább csodálkozást és kíváncsiságot.

– Igen, tudok – felelem, és ha lehetne, szívesen átölelném.

A kislány szomorkás arcán lassan felbukkan egy halvány mosoly.

Takács János: A túrós palacsinta

Mindy titka

Mindy, a kis bocs egy öreg faházikóban élt anyukájával, kisöccsével és a teknőssel. Egy nap Mindy és az osztálytársai piknikezni mentek a közeli tavacskához. Vittek magukkal pihe-puha pokrócokat, szendvicseket, almát, gyümölcslevet, süteményt és még sok más ínycsiklandozó finomságot. A kis bocsok kedvesen megosztották egymással ebédjüket. Miután mindenki jóllakott, elindultak felfedezni a tavat és annak környékét.

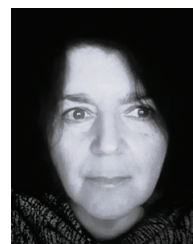
Ragyogóan sütött a nap. Csodaszép pillangók repkedtek a tarka vadvirágok körül, kacsák és büszke hattyúk úszkáltak a tóban. Még a mókusok is előbújtak odújukból, és kíváncsian figyelték a boldogan játszó bocsokat. Néhányan színes virágcsokrot szedtek, amíg mások faágakkal kardoztak vagy kenyérral etették a kiskacsákat. Mindy az utóbbiak között volt. Hozott egy zacskó száraz kenyeret, amelyet még anyukája nyomott a kezébe reggel, indulás előtt. A kislány nagyon szeretett kacsákat etetni, mert ilyenkor köré gyűltek, és boldogan hápogtak, miközben versenyeztek a kenyérfalatkákért. Most is így történt. Mindy a tó szélén állt, a kacsák meg körbevették. Már az utolsó darab kenyeret vette ki a zacskóból, és dobta eléjük, amikor két hattyú csúnyán összeverekedett érte, és véletlenül nekimentek Mindynek. A kislány elvesztette az egyensúlyát, és belefordult a vízbe. Csapkodott, sikoltozott, de hiába, egyre lejjebb és lejjebb süllyedt. Végül az egyik tanító néninek sikerült őt megmenteni. A kisbocsok összegyűltek körülötte, és csodálkozva nézték. Mindy elsőnek nem értette, miért bámulják ennyire, de aztán rájött. A víztől lejött a festék a bundájáról. Azonnal felpattant, és futásnak eredt. Iszonyatosan megijedt. Nem szabadott volna, hogy meglássák a foltjait! Ki fogják közöszíteni! Elrejtőzött egy fűzfa alá, és sírva fakadt. Nem telt el sok idő, mire egy halk neszt hallott. Valaki megtalálta őt. Vera, a legjobb barátnője volt az. Ő is bebújt a fűzfa tövéhez, és megölelte a síró lányt. Mindy nem értette, miért, hiszen Verának most utálnia kellene őt. Az apukája jegesmedve volt, ezért ő is félig az. Születésétől kezdve foltos a bundája, de mindig befestette, hogy a suliban senki se tudja meg. Ennek ellenére mindig attól tartott, hogy rájönnek, és ez most be is következett.

– Ne sírj, Mindy! Nem utálunk. – Vera mintha olvasott volna a gondolataiban.
– Igazából már rég tudjuk, hogy különleges vagy és így szeretünk. Ugyanolyan maci vagy, mint mi, csak más színű a bundád.

– Tudtátok? De akkor miért bámultatok az előbb?

– Mert még nem láttunk ilyen szép foltos bocsot. – Mindy most már örömeiben kezdett sírni.

Nemsokára megjelentek a többiek is, és mindnyájan szoros ölelésbe bújtak.

A mátyusföldi szivárványlovag

A 60 éves Takács János illusztrációinak világ

A szivárványlovag újabb és újabb történetei mesemondójának – Csóka Ferenc írónak – szavait fordítja képpé az illusztrátor Takács János elgondolkodtató és mosolyra készítő képsorokban. Ezek a szóképek az ismeretlen szépséget és a valóságon túli kalandok már-már félelmetes és mulatságos világát tárják elénk. Az, hogy átlépünk-e a kinyitott szivárványajtón s belépünk az illusztrátor festői világába, csak rajtunk múlik. Amennyiben engedünk a látvány csábításának, s az alkotó szó-kép viszonyrendszerének, sokszínű, sokrétegű motívumokkal teli galaxisba merülhetünk el.

Mesét illusztrálni nehéz feladat. A történet fordulataira, stílusára fókuszálni izgalmas munka. Amikor a szó képpé válik, a látvány varázsa erősíti az olvasók örömet, a karakteres mesevilágot pedig a Takács-képzelet játéka gazdagítja.

A látszólagos könnyed vonalvezetés mögött azonban mives munka rejlik. Pazar, festői felületeket, sajátos nézőpontú térkompozíciókat alkalmaz, így szinte minden illusztrációban rácsodálkozhatunk a jellegzetes *takácsi* világra. A tarka színek egyensúlyából összeálló illusztrációk játékos és groteszk alakokat keltenek életre. Ez a misztikus–realisztikus szín- és formavilág teszi Takács János illusztrációit egyedivé, felismerhetővé.

Az írói mesefolyam szerkezetét erőteljes sárgák, zöldek, kékek és e színek számtalan árnyalata teszi hangsúlyossá. A kompozíciókban tobzódó koloritok, a megbúvó fények titokzatossága illeszkedik a szivárványlovag történetéhez, s ezzel a szín- és motívumrendszerrel egyedi miliót teremt.

Szimbólumai, a képi látomások, a képalkotó elemek figuralitása, a misztikus festői realizmus és a humor intenzív „takácsos” sugárzása uralja a meseképek sorát. Az illusztrátor láthatatlanná tevő köpenyben bújlik el a történet sorai között, s az ott olvasott szavakat látomásos képpé formálja.

Takács Jánost idézve: „Illusztrációkészítő munkámban mindig az olvasmány kiváltotta élményre gondoltam, ez inspirált a rajz elkészítésénél, s ezt az élményt akartam megosztani.” Ez az élményakarás sugárzik a képeiről. A földi, a vízi helyszínek burjánzó vegetációja, a fantáziavilág térelemeinek sokszínűsége, a főhős és a további szereplők játékos ábrázolása egyenrangú értéket képviselnek. Ezeknek a képi jeleknek kiválasztása és egy képtérbe helyezése szándékos, segítve a narratív összefüggések megfejtését.

Szivárványszínű kifejezőeszközei Takács János művészetének sokféleségéről árulkodnak. Frappáns képi megfogalmazásai időnként szorosan kapcsolódnak a történet változatos fordulataihoz, máskor az illusztrátor képzeletének képi szárnyalása felülemelkedik a szövegen. A vonalteremtő energia egyesül a színekavalkáddal, és alkalmanként egy-egy illusztráció önálló műként is értékelhető. Ez a gondolati sokszínűség arra biztat mindnyájunkat, hogy lássuk meg az élet szépségeit az egyre durvuló hétköznapiakban.

„Mesés egy könyv ez a meséskönyv. Főhőse egy lovag, aki emberemlékezet óta él, s élni fog, amíg ember a földön él és mozog. A lovag neve Szivárvány, a szivárvány minden színében játszva: hiú és esendő, okos és szánandó, gyáva és vakmerő, öntelt és segítőkész, egyszóval lehető és lehetetlen. Övele utazhat az Olvasó – legyen kicsi vagy nagy, gyermek vagy szülő, iskolás nebuló vagy felnőtt, óriás vagy törpe – az élet csodáin és rejtelsein át, elmerülve a nyelv s a csend csodáiban és rejtelseiben.” – e szavakkal ajánlják Szivárvány lovag történetét.

A meséskönyvet Takács János illusztrációinak erős színhatásai, expresszív karakterű festői nyelve, sajátos motívumvilágának apró ötletei jellemzik, s a meglepő jelképek túlmutatnak a textus nyelvezetén.

Rajzaiban nem a szöveg képi tolmácsolása formálódik meg, hanem átjárót nyit a verbális és a vizuális élmények között. Humorral átszótt rajzai tapintatosan segítik a szöveget. Az illusztrátor a szivárványlovag történetfolyam értelmezésekor bemutatja munkásságának visszafogottabb rétegeit. Kiemeli a hétköznapi mondatokat, s azokat továbbgondolva olyan képi atmoszférát teremt, melyek izgalmasan erősítik a történetet.

Takács János illusztrátor, filmanimátor, grafikus

„1966. január 9-én születtem Dunaszerdahelyen. Alapiskolai tanulmányaimat a mátyusföldi Felsőszeliben végeztem. 1982-ben kerültem Pozsonyba, ahol elektrotechnikai középiskolai tanulmányaim mellett már autodidakta tanulmányokat folytattam az animáció területén. Mint animátor asszisztens, Clean-up és FX Clean-up rajzoló, posing designer, modelpack designer, Lipsing charts designer, Color painter részt vettem több egész estés mozifilm, tévésorozat, reklámfilm elkészítésében neves berlini, budapesti, kecskeméti és pozsonyi stúdióknál. 1996-tól foglalkozom gyermekkönyvek illusztrálásával.

Rajzfilmesként ezt a találkozást törvényszerűnek gondolom. Hitvallásom szerint egy illusztrációnak nemcsak szépnek, de tanító jellegűnek is kell lennie. Minden munkám előtt kutatást végzek, hogy a legkisebb részletekig hitelesek legyenek a képeim. Fontosnak tartom, hogy a kis olvasók pontos képet kapjanak arról, hogy pl.: milyen volt egy szekér és egy úri hintó, milyen ruhát viseltek, hogyan építkeztek, milyen szokásoknak hódoltak, a lovagoknak milyen fegyvereik és lószerszámaik voltak. Ezenkívül a tipikus mesefigurák, fantáziavilág és a szabad művészi kreativitás ábrázolása is nagyon lényeges a számomra. A meseillusztrátor kiváltsága, hogy munkája során megmaradhat gyermeknek.”

A SZMÍT és a szerkesztőség hírei

AVAROK. Március 26-án, a XXVI. Vámbéry Napok keretében dunaszerdahelyi a Country Pub adott otthont Madaras László „Avarok a törzsországban” című kötet bemutatójának. Az esemény ünnepélyes megnyitóját Hodossy Gyula, a Vámbéry Polgári Társulás igazgatója tartotta.

KOMÁROMBAN. Morva Mátyás prózaíró, a SZMÍT választmányi tagja ellátogatott a komáromi Műszaki Szakközépiskolába, ahol éppen az Olvasás hetét tartották. Itt bemutatásra került a SZMÍT tevékenysége, különös tekintettel a fiatalokat megszólító kezdeményezésekre, mint az Opus folyóirat, a Grendel Lajos Mentorprogram, illetve a Pegazus Alkotópályázat.

HODOSSY-EST. A Gradus Montana PT rendezésében került sor arra az életút-beszélgetésre, aminek Hodossy Gyula József Attila-díjas költő, író, a SZMÍT elnöke volt a vendége. A rendezvénynek a dunaszerdahelyi Csallóközi Múzeum adott otthont.

ÉRDEMKERESZT. A Szlovákiai Magyar Írók Társaságának titkára, Nagy Erika az 1848–49-es forradalom és szabadságharc emléknapi alkalmából a Magyar Bronz Érdemkereszt elismerést vehette át. Kovács Magda a Magyar Arany Érdemkereszt, Filep Tamás Gusztáv, a szlovákiai magyar irodalom-, sajtó-, valamint esztétörténet kutatója pedig a Magyar Ezüst Érdemkeresztet vehette át.

OPUS 100. Nagyszabású irodalmi rendezvénnyel ünnepelte folyóiratunk 100. lapszámának megjelenését. Dunaszerdahelyen a Csallóközi Múzeum kiállítótermében számos meghívott vendég, kiváló irodalmárok, művészek, a lap szerzői és irodalombarátok gyűltek össze erre az alkalomra. Beszéddek, köszöntők, vers- és prózamondás, illetve zene és ének színesítették az estet.

A PRÓZA NAPJA. A dunaszerdahelyi Country Pubban került sor arra a kerekasztal-beszélgetésre, melyen a kortárs magyar próza, az olvasás népszerűsítése és az irodalom közösségformáló ereje került a középpontba.

ELHUNYTA. Az elmúlt időszakban két írónktól vettünk búcsút. Február végén életének 88. évében elhunyt Csicsay Alajos pedagógus, író és szakíró, a felvidéki magyar oktatási és irodalmi élet kiemelkedő alakja. Januárban pedig Fülöp Antal Madách- és Nívódíjas író szenderült örök álomba. Fáradhatatlan és aktív szerzőnk 82 esztendő volt.

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Benkő Timea (Érsekújvár, 1973). Tanár, prózaíró. Regényei: *Tanári* (2023), *Kaland* (2025). Tardoskedden él.

Bíró Szabolcs (Dunaszerdahely, 1988). Író, a Szent György Lovagrend tagja, Eger Kulturális Nagykövete, a HaddelHadd zenekar énekese. Az Athenaeum Kiadó szerzője, az *Anjouk*-sorozat írója.

Böszörményi Zoltán (Arad, 1951). József Attila- és Magyarország Babérkoszorúja díjas költő, író. Legutóbbi kötete: *A rés* (2025).

Dávid Dóra (Somorja, 2007). A pozsonyi Dunai utcai gimnázium végzős diákja, a Grendel Lajos Mentorprogram tagja.

F. Nagy Gábor (Pásztó, 1974). Költő, író. Eddig tizenhárom kötete jelent meg, a legutóbbi: *Rejtélyes lények albuma* (2025).

Fellinger Károly (Pozsony, 1963). Jókán élő és alkotó költő, meseíró, helytörténész. Az 1983-ban induló Iródia tagja. Versei, meséi könyvként 14 idegen nyelven jelentek meg.

Fülöp Antal (Budapest, 1943 – Komárom, 2025). Madách-díjas író, költő, drámaíró. Komáromban érettségizett, volt újságíró és bányász. Utolsó regénye *Az elszabadult harsona* 2025-ben jelent meg.

Gyökeres Kinga (Pozsony, 1976). Idegenvezető és meseíró. Első könyve *Mesés Somorja* címen jelent meg 2024-ben magyarul, majd szlovák fordításban is. Idén várható a következő mesekönyve.

Jana Bodnárová (Jakubovany/Jakabfalu, 1950). Szlovák író. Köteteit számos nyelvre lefordították. A Gondolat Kiadónál az *Insomnia*, a *Szinte láthatatlan*, a *Nyakék/Nyakörv* és a *Patchwork fehérben* kötetei jelentek meg magyarul. Kassán él.

Juhász Kornélia (Galánta, 1990). Író, költő, recenzista, lelkes fikciómániás. Írásai antológiákban és folyóiratokban jelentek meg. Komáromban él és alkot.

Kalina Krisztina (Nyékvárkony, 2004). A pozsonyi Comenius Egyetem elsőéves hallgatója kiadványszerkesztő szakon. Szeret olvasni és szívesen ír novellákat.

Kertész Erzsébet (Mezőkövesd, 1975). HUBBY-díjas író. Legutóbbi kötete: *Öröklét* (2024).

Király Anikó (Feketenyék, 1993). Simkó Tibor-díjas író és illusztrátor. Legutóbbi kötete: *Az Ordasverem éneke* (2025).

Kiss Judit Ágnes (Budapest, 1973). Költő, író. Legutóbbi kötete: *A vén fegyverkovácsné plasztikai sebészhez fordul* (Kalligram).

Kovács Balázs (Pozsony, 1996). Költő, szerkesztő. Komáromban él. Első kötete *narancslekvár* címmel (SZMÍT) 2025-ben jelent meg.

Kovács Jolánka (Nagybecskerek, 1958). Író, műfordító, versíró, könyvszerkesztő. Legutóbbi kötete: *Gida Ida*. AB ART Kiadó, Felsőnyárad, 2022.

Kürti László (Vásárosnamény, 1976). József Attila-díjas író, költő. Legutóbbi kötete: *Apajegyek* (Pesti Kalligram, Budapest, 2022).

Lackfi János (Budapest, 1971). Kossuth- és József Attila-díjas magyar költő, író, műfordító, tanár, Nyugat-kutató, fotós.

M. Kácsor Zoltán (Budapest, 1978). Gyerekkönyv- és ifjúságitő író. A *Zabaszauruszok és a Garázs bagázs* szerzője. Legutóbbi kötetei: *Az ötezer éves átok* (Az utolsó dzsinn 1.) és *A boszorkány seprűje*.

Migliczi Éva (Tata, 1968). Művészettörténész, művészeti menedzser, az *Atelier* művészeti folyóirat főszerkesztője, az *Art Limes* művészeti folyóirat print-online szerkesztője, nemzetközi képzőművészeti kiállítások szervezője.

Molnár Kantner Éva (Dunaszerdahely, 1986). Magyar nyelv és irodalom-pszichológia szakos tanár, a pedagógia doktora, meselemző.

Nagy Koppány Zsolt (Marosvásárhely, 1978). József Attila- és Magyarország Babérkoszorúja díjas író, költő. Legutóbbi kötetei: *Csak egy apa, Irritatio Dei, Mit olvassunk nyaralás közben?* (2025).

Nógrádi Gábor (Nyíregyháza, 1947). Író, költő. Műveinek egy része ingyenesen letölthető: mek.oszk.hu, www.nogradi.hu. Utolsó könyve: *Akit keresnek: Jesua* (Móra, 2024).

Petőcz András (Budapest, 1959). Márai Sándor-, József Attila- és Magyarország Babérkoszorúja díjas író. Az utóbbi két évben megjelent önálló könyvei: *Az androgün szerető* (regény, 2025), *Az anyáért, aki alszik* (versek, 2024).

Szabó Zoltán Attila (Budapest, 1972). Kölcsey- és Krúdy-díjas író, költő, film- és színházi rendező, dalszerző, a Nyugat Plusz folyóirat alapító főszerkesztője, az Újnyugat Irodalmi Kör vezetője. Legutóbbi kötetei: *A Tabán a világ közepe* (2024), *XXI. század, 21 női sors* (2024).

Szárász Pál (Nagysurány, 1954). Prózaíró, költő, Nagyfődémesen él. Talamon Alfonz- és Vár-díjas, Nagyker díszpolgára. Legutóbbi kötete: *Egy ember új élete* (Parnasszus, novellák, 2024).

Tamási Orosz János (Budapest, 1953). Nyugalmazott szerkesztő és költő, az elmúlt század szülötte. Posztpolgár. Legutóbbi kötetei: *Fiatalok, még itt vagytok?* (versek, Cédrus Alapítvány, 2024), *Ide kell születnie* (versek, Lilium Aurum, 2024).

Tóth László (Budapest, 1949). Író, művelődéstörténész, szerkesztő. József Attila-díjas, az MMA rendes tagja. Legutóbbi kötetei: *Időző* (válogatott versek 1968–2024, Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2025), *1989, avagy Egy év a hetvenötéből* (naplókötet, Gondolat Kiadó, Budapest, 2025).

Tóth Ozsvald Zsuzsanna (Pozsony, 1967). Szerkesztő, műfordító. Legutóbbi fordításkötete: *Jana Bodnárová: Patchwork fehérben* (Gondolat Kiadó, 2023). Megjelenés előtt: *Denisa Fulmeková: Ágota* (Gondolat Kiadó). Dunaszerdahelyen él.

Z. Németh István (Komárom, 1969). Forbáth-, Talamon- és Simkó-díjas költő, prózaíró, szerkesztő, pedagógus. Csicsón él. Legutóbbi kötete: *Csetlibotli* (válogatott és új gyermekversek, 2025).

*Már megint az eretel után
kujlorogni, mi, le Sötör fallya?
Király Anikó*

ISSN 1338 - 0265

9 771338 026000 >